

መግቢያ

ሀገራችን በዘረጋቻቸው የኢኮኖሚና ማህበራዊ የልማት መርሀግብሮችና መልካም አስተዳደር ምስረታ በመታገዝ በአለፉት ተከታታይ ዓመታት ፈጣን ልማት አስመዝግባለች። በዚህ የኢኮኖሚና የማህበራዊ ልማት ውስጥ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በሀገራችን ኢኮኖሚ ውስጥ ወሳኝ ሚና እንዳላቸው በመታመኑ በአለፉት ዓመታት ለዘርፉ ልማት ከፍተኛ ትኩረት በመስጠት የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ስትራቴጂና ፖሊሲ ተቀርቦ ተግባራዊ ሲሆን ቆይቷል።

ቀደም ሲል የተገኙትን ውጤቶች በተሻለ መንገድ ለማስቀጠል፣ በቀጣይ አምስት ዓመታት የሚጠበቀውን የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ለማሳካት፣ እንዲሁም በመንግስት የተቀመጡትን ዋና አቅጣጫዎች፣ ባለፉት የአምስት ዓመታት ፓኬጅ ትግበራ የተገኙትን ልምዶች በመቀመርና ከዚህ በተጨማሪም ከውጭ ሀገር ተሞክሮ የተገኙትን ምርጥ ልምዶችን በማጥናትና ከራሳችን ሁኔታ ጋር በማጣጣም ይህ ሰነድ ተዘጋጅቷል።

ሰነዱ በሶስት ክፍሎች የተከፈለ ሲሆን፦

በክፍል አንድ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ስትራቴጂና ትርጓሜ እንዲሁም ትኩረት የሚሰጣቸው ዘርፎችና የኢንተርፕራይዞቹን የዕድገት ደረጃ መሠረት ያደረገ ድጋፍ መስጠት የሚሉ ርዕሶችን አካቷል።

በክፍል ሁለት የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት የድጋፍ ማዕቀፎች ዓላማና መርሆዎች፣የሰው ኃይል ልማትና የቴክኖሎጂ ዕድገት፣የገበያ ልማትና የግብይት፣የፋይናንስና ብድር አገልግሎት፣ የመሸጫ ክላስተር ማዕከላት ልማት እና የአንድ ማዕከል አገልግሎት የድጋፍ ሥርዓት ቀርቧል።

በክፍል ሶስት የስትራቴጂው ማስፈጸሚያ ስልቶች ማለትም የድጋፍ ሰጪ ተቋማት አቅም ግንባታ፣የአስፈፃሚ አካላት ድርሻ፣የልማት ግቦችና መርሃ ግብሮች ተካቶ ቀርቧል።

ክፍል አንድ

የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ስትራቴጂ፣ ትርጓሜና የዕድገት ደረጃ

1. የአነስተኛና ጥቃቅን ተቋሞች ልማትና የኢትዮጵያ ህዳሴ፤

በኢንዱስትሪ ልማት እቅዳችን ውስጥ ወሳኝ ቦታ የተሰጠው ለአነስተኛና ጥቃቅን ተቋሞች ነው። ይህ የሚሆነው በቅድሚያ በከተሞች የስራ እድል የሚፈጥረው ዋናው ዘርፍ ይኸው በመሆኑና የኢኮኖሚ ልማት እቅዳችን አንድ መሰረታዊ ማጠናጠኛ የሥራ እድል መፍጠር በመሆኑ ነው። አነስተኛና ጥቃቅን ተቋሞች ዋነኛ የስራ እድል ፈጣሪ ኃይሎች የሚሆኑት እንደኛ ባሉ አገሮች ብቻ ሳይሆን እንደአሜሪካ ባሉ የበለፀጉ አገሮችም ጭምር ነው። ስለሆነም ለአሁኑ ብቻ ሳይሆን ለዘላቂታውም ዋናዎቹ የስራ እድል ምንጮች ስለሆኑ ከወዲሁ ቅድሚያ ሰጥተን ልናጠናክራቸው ይገባል።

ለተቋሞቹ ቅድሚያ የምንሰጠው በማኑፋክቸሪንግ ዘርፍም ቁልፍ የምርትና እድገት ተቋሞች ስለሆኑና መሆንም ስለሚገባቸው ነው። በኢንዱስትሪና ማኑፋክቸሪንግ ልማት የላቀ ደረጃ ላይ የደረሰችውና እንደነ ቶዮታና ሶኒ ያሉ ዓለም አቀፍ ግዙፍ ኩባንያዎችን ያፈለቀችው ጃፓን ሳትቀር ከ50% በላይ የሚሆነው የማኑፋክቸሪንግ ምርቷ የሚመረተው በአነስተኛና ጥቃቅን የማኑፋክቸሪንግ ተቋሞች ነው። እናም ተቋሞቹ ለአሁኑ ብቻ ሳይሆን የህዳሴው ጉዟችን ሲጠናቀቅም በኢንዱስትሪ በተለይም በማኑፋክቸሪንግ ዘርፍ ዋናዎቹ አምራች ኃይሎች መሆናቸው ስለማይቀር፤ ኢንዱስትሪን በተለይም ማኑፋክቸሪንግን በከፍተኛ ፍጥነት ለማሳደግ የተቀረሰው እቅዳችን የአነስተኛና ጥቃቅን ተቋሞች ልማትን በቅድሚያ ማየት አለበት። በአነስተኛና ጥቃቅን ተቋምነት የጀመሩት ብዙዎቹ ተቋሞች በሂደት የመክሰም ወይም አነስተኛና ጥቃቅን ሆነው የመዝለቅ እድላቸው በጣም ሰፊ ነው። ወደ መካከለኛና ከፍተኛ የሚሸጋገሩት በጣም ጥቂት መሆናቸው አይቀርም። ይሁንና ጠንካራና በተግባር የተፈተኑ ትልልቅ ባለሀብቶች ዋናው መፍጠሪያ መንገድ ይኸው መሆኑ አይቀርም። ያሉን አነስተኛና ጥቃቅን ተቋሞች (ሻል ያሉት) ቢያንስ ግማሽ ሚሊዮን ቢሆኑ ከነዚህ ውስጥ 99% ባለበት የሚረጉ ወይም የሚከሰሙ ቢሆኑና 1% ወደ መካከለኛና ከፍተኛ ተቋምነት ቢሸጋገሩ ከ5 ሺ የማያንስ ከፍተኛና መካከለኛ ተቋምና ባለሀብት ተፈጠረ ማለት ነው። እናም የአነስተኛና ጥቃቅን ተቋሞች ልማት የልማታዊ ባለሀብት መፈለፊያ መሳሪያችን በመሆኑም ጭምር በቅድሚያ ልንመለከተው ይገባል።

ከላይ የተጠቀሱት ምክንያቶች እንደኛ ላሉ ታዳጊ ሀገሮች ብቻ ሳይሆን አብዛኛዎቹ በእጅጉ ለበለፀጉ አገሮችም የሚያገለግሉ ምክንያቶች ናቸው። ከዚህም በተጨማሪ የራሳችን የሆነ ፖለቲካዊ ምክንያትም አለን። በገጠር የልማታዊ መንግሥታችን መሰረት አርሶ አደሩ ነው። ግንባር ቀደም መሪውም ሀብታሙ አርሶ አደር እንደሆነና የልማታዊ መንግሥታችን በወሳኝ መልኩ የአርሶ አደሩን ጥቅም የሚያረጋግጥ መንግሥት እንደሆነ ይታወቃል። በዚህ ጠንካራ መሰረት ላይ ሆነን ነው ሌላውንም የህብረተሰብ ክፍል ከጎናችን ለማሰለፍና ልማትና ዴሞክራሲን አጣምረን ወደፊት መራመድ የምንችለው። በከተሞች የአርሶ አደሩን ያህል መሰረት ሊሆን የሚችለው በብዙ መልኩ ከአርሶ አደሩ ጋር የሚያመሳሰል ባህሪ ያለው ጉልበቱንና ንብረቱንም አጣምሮ የሚረባረበው የአነስተኛና ጥቃቅን ተቋም ተዋናይ ነው። ንብረቱን ብቻ ሳይሆን ጉልበቱንም አረባርቦ መኖር የሚገደድ፣ አነስተኛና ጥቃቅን በመሆኑ የኪራይ ሰብሳቢነት ፍርፋሪ ካልሆነ እፍታውን መጋራት የማይችል፣ የከተማውን ህዝብ ዋነኛ ክፍል የሚሸፍን በመሆኑ ከማንም በላይ በመስመራችን ተጠቃሚ ነው፣ ስለሆነም የልማታዊ መንግሥታችን አስተማማኝ መሰረት ሊሆን የሚችል ነው። መንግሥታችን በከተማ ይህን ኃይል በጠንካራ መሰረትነት በመያዝ ነው ሌላውን ማንቀሳቀስ የሚችለው። እናም ለዚህ ኃይል ቅድሚያ ትኩረት ሰጥቶ በልማትና በዴሞክራሲ ጎዳና እንዲራመድ ማድረግ መላውን የከተማ ህዝብ ለተመሳሳይ ዓላማ መንቀሳቀስ የሚያስችል ቁልፍ ስትራቴጂያዊ ቦታ መቆጣጠር ማለት ስለሆነም ጭምር ነው ዋናው የትኩረት አቅጣጫችን ይህን ዘርፍ ማጠናከር የሚሆነው።

ብዙውን ጊዜ አነስተኛና ጥቃቅን ተቋሞችን ማስፋፋት የኋላ ቀርነት ምልክት፣ የአማራጭ መጥፋት መገለጫ ተደርጎ ይወሰዳል። ይህ በህዝቡ ብቻ ሳይሆን በኢህአዴግ ውስጥም የሚንፀባረቅ አመለካከት ነው። ይህም ወደ ህዋ የሚመጥቁ ማሸናፊ የሚጠቀሙባቸው የተለያዩ መለዋወጫዎችና እቃዎች ሳይቀር በእንደነዚህ አይነት ተቋሞች የሚሰሩ መሆናቸውን ካለመገንዘብ የመጣ ነው። ጥቃቅንና አነስተኛ ተቋሞችን በህዳሴው ጉዞ ለጊዜው መጠቀሚያ አድርገን በሂደት የምናራግፋቸው ቡቱቶዎች አድርጎ ከማየት የመነጨ ነው። ይህ አመለካከት ካልተስተካከለ፣ የተቋሞቹ ወሳኝ ስትራቴጂያዊ ፋይዳ በሚገባ ካልተጨበጠ በስተቀር ህዳሴ ብሎ ነገር እስከነአካቴው እንደማይኖር ሊሰመርበት የሚገባውም በዚህ ምክንያት ነው።

የተቋሞቹን ቁልፍ ስትራቴጂያዊ ፋይዳ መገንዘብና ለልማታቸው በቂ ትኩረት መስጠት የጉዳዩ መጀመሪያ እንጂ መጨረሻ እንዳልሆነና ሊሆንም እንደማይችል ማስተዋል ያስፈልጋል። እነዚህን ለማልማት በምናደርገው ጥረት ያሉት ችግሮች ምን እንደሆኑ ተገንዝበን ችግሮቹን ለመቅረፍ የሚያስችለንን አቅጣጫም መቀየስ ይኖርብናል። የተቋሞችን ልማት የሚገቱ በርካታ ችግሮች ቢኖሩም ወሳኙ በተለያዩ መልክ የሚገለፀው ኋላ ቀር የኪራይ ሰብሳቢነት አመለካከት ነው። ከዚህም ባሻገር ተቋሞቹ የቴክኖሎጂ፣ የክህሎት፣ የካፒታል እና የገበያ እጥረት ችግር ስላለባቸው እድገታቸው ሊፋጠን አልቻለም።

ዋናው የአስተሳሰብ ማነቆ በተለያዩ መልኮች የሚገለፅ ቢሆንም በአሁኑ ወቅት ጎልተው የሚታዩትን መገለጫዎችን እንደሚከተለው ማስቀመጥ ይቻላል። የተቋሞቹ የኋላ ቀርነት መገለጫ ግዝፈታቸው ሳይሆን የሚጠቀሙበት አሰራርና ቴክኖሎጂ ኋላቀር በመሆኑ እንደሆነ ካለመገንዘብ ተቋሞቹን ጥቃቅንና አነስተኛ በመሆናቸው ምክንያት ብቻ የድህነትና የኋላቀርነት መገለጫ አድርጎ መውሰድና ተቋሞቹን ማጣጣል አንዱ መሰረታዊ የአስተሳሰብ ችግር ነው። ተምሮ ሰልጥኖ መቀጠርን እንጂ ስራ መፍጠርን እንደ ዋነኛ አማራጭ አለመውሰድ ሌላው የአስተሳሰብ ችግር ነው። በድህነት ማእቀፍ ተሁኖም ቢሆን ገንዘብና ጊዜን ቆጥቦ ራስን በመቻል መርህ ተጣጥሮ ኑሮን ከማሻሻል ይልቅ ሁሉንም ችግሮች በድጋፍና በድጎማ ለመፍታት የመሞከር የጠባቂነት አመለካከት ሌላው መገለጫ ነው። የምርት ጥራት ላይ ያለው አመለካከት ጥሩ ስራ ሰርቶ በዚህ ከመከራትና ከመጠቀም ይልቅ እንደምንም ለጣጥፎ ሽጦ ለመጠቀም የመሞከር አስተሳሰብም ሌላው መገለጫ ነው። ሌሎችም ብዙ መገለጫዎች አሉ። ዋናው ነገር በጉዳዩ ላይ ልማታዊና ዲሞክራሲያዊ አስተሳሰብ ያልሰፈነ መሆኑ ነው።

ተቋሞቹ ሲቋቋሙ ቢያንስ በመጀመሪያ ከፍተኛ የካፒታል እጥረት የሚያጋጥማቸው መሆኑ ሌላው ማነቆ ነው። ይህ በከፊል በተዋንያኑና በተዋንያኑ ቤተሰቦች በራሳችን ቁጠባና ጥረት ራሳችንን ማቋቋም አለብን የሚል ጠንካራ እምነት ካለመያዙ የሚመነጭ ነው። በሌላ በኩል ስራ ለማስጀመር የሚያስፈልገው ካፒታል ቢያንስ በአንዳንድ ዘርፎች ተዋንያኑ ሊጠቀሙበት ከሚችሉት በላይ ስለሚሆንና ለዚህ አጥጋቢ መፍትሔ በተፈለገው መጠን ስለማይገኝ ነው። ተቋሞቹ አሰራራቸውና ቴክኖሎጂያቸው ኋላቀር መሆኑና ይህንን ኋላቀርነት በማስወገድ ረገድ ቁርጠኝነት የሚጎድላቸው መሆኑም ሌላ ማነቆ ነው። ተቋሞቹ የሚያመርቱት ሸቀጥና አገልግሎት ገበያ የማግኘት ችግር የሚያጋጥመው መሆኑም ሌላው ችግር ነው። ይህ ችግር የሚመነጨው በአንድ በኩል ገበያው የሚፈልገውን ምርት ወይም አገልግሎት በበቂ ጥናት ላይ ተመስርቶ በመለየት በተወዳዳሪ ጥራትና ዋጋ ለማቅረብ ካለመቻል፣ በሌላ በኩል ደግሞ የገበያ ችግርን በራስ ጥረት ለመፍታት በቂ ጥረት ካለማድረግ ይነሳል። ከዚያም ባሻገር ተዋንያኑ የገበያ ችግራቸውን ለመፍታት የሚያደርጉትን ጥረት ውጤታማ በሆነ መንገድ ለመደገፍ የሚያስችል ጠንካራ ስርዓት አለመኖሩም አንድ የችግር ምንጭ ነው።

የአነስተኛና ጥቃቅን ተቋሞችን የልማት ችግሮች ለይተን የመፍትሔ አቅጣጫ ስናስቀምጥ ከላይ ከተጠቀሱት ጉዳዮች መነሳት አለብን። ከዚህ ስንሳ ዋናው ችግር በድርጅታችንና በህዝቡ ውስጥ ያለ የኪራይ ሰብሳቢነት አመለካከት እንደሆነ ተገንዝበን ዋናው ርብርባችን ይህን በመፍታት ላይ ማተኮር ይኖርበታል ማለት ነው። የተሳሳተን አመለካከት ተኪ በሆነ ትክክለኛ አመለካከት ለማስተካከል የማያቋርጥ ትምህርት፣ ስልጠናና የሃሳብ ትግል ማካሄድ ያስፈልጋል። ከዚህ ጎን ለጎንና በዋናነትም የእለት ተእለት

የልማት ተግባርን መሰረት በማድረግ ህዝቡ ከራሱ ልምድ ወደ ትክክለኛው አስተሳሰብ እንዲሳብ የማድረግ ስራ መስራትን ይጠይቃል። ይህ መሰረታዊ መርህ በሁሉም የተሳሳቱ አመለካከቶች ላይ የሚካሄደውን ትግል የምናካሂድበትን አቅጣጫ የሚወስን ነው።

ከላይ ከተቀመጠው መርህ በመነሳት በሁሉም የመንግሥት አካላት ውስጥ ስለዘርፉ ምንነት፣ በዘርፉ ልማት ላይ ስላሉት የተሳሳቱ አስተሳሰቦች ዘርፉን ለማልማት መሰራት ስላለባቸው ጉዳዮች ትክክለኛና ጥልቀት ያለው አመለካከት እንዲፈጠር የማያቋርጥ የውይይት፣ የትምህርት፣ የስልጠናና የአስተሳሰብ ትግል ስራን መስራት አለብን ማለት ነው። በዚህ ላይ ተመስርተን ሻል ያለ አመለካከት የያዙትንና የተሻለ አመራር ሊሰጡ የሚችሉ መሪዎቻችንን በከተማ በተለይም በአነስተኛና ጥቃቅን ዘርፍ ልማት እንዲመደቡ ማድረግ አለብን ማለት ነው። በዚህ መልኩ አቅማችንን መርጠንና በተሻለ አኳኝን አደራጅተን ህዝቡ የሚካሄደውን የዘርፉን ልማት ስራ እንዲመሩ ማሰማራት አለብን ማለት ነው። ወደ ዘርፉ ልማት ስራ ከገቡ በኋላም በልማት ሂደቱ በተግባር ከሚታዩ ክስተቶች በመነሳት የመሪዎቻችንን የመምራት አቅም በማሻሻል የማያቋርጥ የግምገማ፣ የስልጠና ዑደት ውስጥ መግባት አለብን ማለት ነው። በአሁኑ ሰአት በዘርፉ የተሰማራው አመራራችን ከገጠር ልማቱ አመራራችንም በእጅጉ የደከመ ነው። ይህ የሚሆንበት ምክንያት በአንድ በኩል ከተማው የኪራይ ሰብሳቢነት የፖለቲካ ኢኮኖሚ የተቀዳጀበት በመሆኑ ሲሆን፣ ሌላው ምክንያት ግን በዘርፉ ጠንካራ አመራር ለመፍጠር የተሰራው ስራና ለስራው የተሰጠው ትኩረት አነስተኛ ስለሆነ ነው። በከተማ የኪራይ ሰብሳቢነትን መሰረት ለመናድ የምናደርገው ትግል እንደተጠበቀ ሆኖ ጠንካራ አመራር የመፍጠር ስራችን ግን ከላይ በተጠቀሰው አኳኝ ከመቼውም ጊዜ የላቀ ትኩረት ተሰጥቶት ሊፈፀም ይገባዋል።

በአስፈጻሚ አካላት ውስጥ በዘርፉ ልማት ላይ የሚታየውን የኪራይ ሰብሳቢነት አመለካከት ለማስወገድ የሚደረገው ትግል በህዝቡ ውስጥ ለተመሳሳይ ዓላማ ከሚካሄደው ትግል ተነጥሎ ሊካሄድም ሊሳካም እንደማይችል የሚታወቅ ነው። በተመሳሳይ መልኩ አስተሳሰብን ለመቀየር የሚደረገው ትግል ከዕለት ተዕለት የልማት ተግባራዊ ርብርብ ውጭ ሊታሰብም ሊካሄድም እንደማይችል ይታወቃል። ስለሆነም በአስፈጻሚ አካላት ውስጥ የሚካሄደው ከላይ የተዘረዘረው ትግል በህዝቡ ውስጥ ከሚካሄደው ትግል ጋር በቅርብ ተሳስፎና ተቀናጅቶ መፈፀም አለበት። በጉዳዩ ላይ ያሉትን የተሳሳቱ አመለካከቶች ከትምህርት ቤት የስነ-ዜጋና የስነ-ምግባር ትምህርት ጀምረን ባሉን የህዝብ መድረኮች ሁሉ በትክክለኛ አመለካከቶች ለማስተካከል መረባረብ አለብን። በተለይም የተዋንያኑን የራሳቸውን አደረጃጀቶች በመፍጠርና በማጠናከር የአስተሳሰብ ትግሉ ዋና ማዕከል ማድረግ አለብን። በዚህ ረገድ የወጣቶች፣ የሴቶች፣ የተለያዩ የአነስተኛና ጥቃቅን ተቋሞች አደረጃጀቶች ዋና መድረክ ሆነው ማገልገል አለባቸው።

እነዚህ አደረጃጀቶች በተደራጀ አኳኋን ዘርፉን የሚመለከት እቅድ ሲወጣ፣ እቅድ ሲፈፀምና አፈፃፀሙ ሲገመገም ዋናው ተዋንያን መሆን አለባቸው። በእቅድ አወጣጥ፣ አፈፃፀምና ግምገማ ሂደት ሁሉ ውይይትና ክርክር መኖሩ ስለማይቀር እነዚህ ውይይቶችና ክርክሮች የተሳሳቱ አመለካከቶችን ለማስወገድ ልንጠቀምባቸው ይገባል። ይህ ስራ ከስልጠናና ትምህርት ስራ ጋር ተጣምሮና ተቀናጅቶ መፈፀምም ይኖርበታል።

ከላይ የተጠቀሰው የአስተሳሰብ ትግል ውጤታማ ሊሆን የሚችለው ከተጨማሪ ተግባር ጋር ሲተሳሰር በመሆኑ ተዋንያኑ ወደ ስራ ሲገቡ ሊከተሏቸው የሚገቡ ከኪራይ ሰብሳቢነት የፀዱ መመሪያዎችና እቅዶችን አውጥተን እነዚህን ለማስጨበጥ ከመሞከር መጀመር አለብን። በዚህ ደረጃ የሚቀመጡ መመሪያዎችና እቅዶች ትንንሾቹንም ሆነ ትልልቆቹን አስተሳሰብን በመቀየር ረገድ ካላቸው ፋይዳ በመነሳት አይተን ማስፈፀም አለብን። ለምሳሌ ግብር መክፈልን ብንወስድ ከአነስተኛና ጥቃቅን ተቋሞች በሚሰበሰቡ ግብር የመንግስት ፋይናንስ ችግር አንድ ጋት እንደማይንቀሳቀስ እናውቃለን። ግማሽ ሚሊዮን አነስተኛና ጥቃቅን ተቋሞች ተሰብስበው ሊከፍሉት የሚችሉት ግብር ሁለት ሶስት ትልልቅ ተቋሞች ከሚከፍሉት ጋር እንደማይመጣጠን እናውቃለን። ነገር ግን ንፁህ የሂሳብ ደብተር መያዝ፣ ግብር የመክፈል አስተሳሰብ መፍጠር ፋይዳው ከእነርሱ ከምትጠራቀመው ሳንቲም በእጅጉ የፀዳ በመሆኑ የግብር እፎይታ ሲሰጣቸውም በህጉ መሰረት፣ የእፎይታው ጊዜ ሲያልፍም በህጉ መሰረት በሳንቲም የሚቆጠርም ቢሆን ግብር እንዲከፍሉ ማሳመንና ማስፈፀም ይኖርብናል።

ትክክለኛ መመሪያዎችና እቅዶች አውጥተን ለማስረዳትና ለማሳመን የምናደርገው ትግል እንደተጠበቀ ሆኖ ዋናው ጉዳይ ይህንኑ ትክክለኛ አቅጣጫ በመከተል የላቀ ውጤት ያስገኙ ሰዎችን ማእከል አድርገን የምንሰራው ስራ ነው። በዚህ ደረጃ የሚታዩት መጀመሪያ ላይ ጥቂት ቢሆኑም በጥንቃቄ እስከተመረጡ ድረስ በሞዴልነት በሰፊው እንዲታወቁ፣ ከስራ ውጤታቸው ጋር የሚመጥን እውቅናና ማበረታቻ እንዲሰጣቸው በማድረግ ሌላው በፍላጎቱ እነርሱን የሚከተልበት ሁኔታ መፍጠር አለብን። እነዚህን ግንባር ቀደሞች ወደ ድርጅታችን ለመሳብ በሞዴል ተግባራቸው ሌላውን እንዲመሩና እንዲያንቀሳቅሱ ማብቃት አለብን። በተመሳሳይ መልኩ ከኪራይ ሰብሳቢነት አልላቀቅ ብለው የሚከስሙትን ከማክሰም ይልቅ ከስህተታቸው እነሱም ሌላውም እንዲማር ማድረግ አለብን። ይህ በተግባር ግንባር ቀደሞችን የመፍጠር፣ የማንቀሳቀስና የማጠናከር ስራ ከላይ ሰፋ ብሎ ከተገፀለው የአስተሳሰብ ትግል ጋር ተጣምሮ ነው ለአነስተኛና ጥቃቅን ተቋሞች ልማት ዋነኛ ማነቆ የሆነውን አስተሳሰብ በተያዘው ሂደት ማስወገድ የምንችለው።

የአነስተኛና ጥቃቅን ተቋሞችን የካፒታል እጥረት ለመፍታት የሚያስችለው ትክክለኛው ልማታዊ መንገድ በአንድ በኩል ተዋንያኑና ቤተሰቦቻቸው ገንዘባቸውንና ጊዜያቸውን ቆጥበው ራሳቸውን ለማሻሻል ለሚያደርጉት ጥረት መነሻ እንዲሆን በማድረግ፣ በሌላ በኩል ደግሞ ከእነርሱ ጥረት በላይ የሆነውን በመንግስትና በፋይናንስ ተቋሞች የጋራ ጥረት ማቃለል ነው። ትክክለኛው ልማታዊ አቅጣጫ ይኸው ከሆነ የዘርፉ ልማት መመሪያችንም ይኸው መሆን አለበት ማለት ነው። እናም በራሱ ወይም በቤተሰቡ ጥረት መነሻ ካፒታል የማያቀርብ ሰው የብድር አገልግሎት ማግኘት ሊፈቀድለት አይገባም ማለት ነው። በእርግጥ ወጣቶቹ ያጠራቀሙት ገንዘብ ላይኖራቸው ይችላል። ነገር ግን ብዙዎቹ (የአርሶ አደሩን ልጆች ጨምሮ) ቤተሰቦቻቸው የተወሰነ መነሻ ካፒታል ሊሰጧቸው ይችላሉ። ቤተሰብ ለልጆቹ መሻሻል ተጨንቆ መስዋዕት መክፈል ካልቻለ መንግስት ከቤተሰብ በላይ በወጣቶቹ ላይ እምነት የሚያሳድርበት ወይም ተንከባካቢ የሚሆንበት አሳማኝ ምክንያት የለምና። ይህም ሆኖ ቤተሰቦቻቸው የሚላስ የሚቀመስ የሌላቸው ወጣቶችና ሴቶች መኖራቸው አይቀርም። እነዚህን መነሻ ካፒታል ወደማይጠይቅ ሥራ (ለምሳሌ የኮብል ስቶን ሥራ) ቅድሚያ ሰጥተን ልናሰማራቸው ይገባናል። መሃይሙም የዩኒቨርሲቲ ምሩቁም ስራን ካልተጠየፈ በስተቀር መነሻ ካፒታል ሳያስፈልገው የሚሰራበት እድል ተሰጥቶት ከሚያገኘው ገንዘብ ውስጥ የተወሰነውን በግዴታ እንዲቆጥብ ማድረግ አለብን። ስራን የሚጠየቁ ወይም መቆጠብ የማይፈልግ ሰው የራሱን አማራጭ የመውሰድ መብቱ ይከበራል። የድሃ ልጅ በመሆኑ መነሻ ካፒታል ያጣ ነገር ግን ስራን የማይጠየቁና በራሱ ቁጠባና ጥረት ለመሻሻል ዝግጁ የሆነውን ግን ቅድሚያ ሰጥተን እንደዚህ አይነቱን የስራ እድል ልንሰጠው ይገባል። እናም መነሻ ካፒታል የማይፈልጉ የመንግስት ፕሮጀክቶችን ለመቆጠብና ስራን ሳይጠየቁ ለመስራት ዝግጁ ለሆኑት ብቻ ክፍት በማድረግ ወላጆቻቸው ድሃ የሆኑትን ሰዎች ችግር መፍታት አለብን።

ከላይ በተጠቀሰው አኳኝን ወይ ከቤተሰብ በሚያገኙት መነሻ ወይም ካፒታል በማይጠይቅ ሥራ ተሰማርተው በግዴታ ቁጠባ በሚያገኙት መነሻ ወይም በሌላ ማንኛውም መንገድ መሟላት ያለበትን መነሻ ላጠራቀሙ ወጣቶች ሊያስኬድ የሚችል የስራ ሃሳብ እስካላቸው ድረስ የጎደላቸውን ልናሟላላቸው እንችላለን። አንዱ መሰረታዊ መፍትሔ የካፒታል ወጪያቸውን መቀነስ ነው። ከካፒታል ውጪ ውስጥ ትልቆቹ የመስሪያ ወይም የመሸጫ ቦታና የካፒታል እቃ ወጪዎች ናቸው። ከተሞቻችን በሼድ ስራ ሽፋን የሻገቱ አካባቢዎችን በማይፈጥሩበት አኳኝን ደረጃውን የጠበቀ ግን በተመጣጣኝ ዋጋ የተሰራ የመስሪያና የመሸጫ አካባቢ መገንባት ይኖርባቸዋል። በከተማ ከምናወጣው ወጪ ውስጥ ከትምህርትና ስልጠና ቀጥሎ እጅግ ተመራጭ የሆነው የአነስተኛና ጥቃቅን ተቋም ልማት ነውና የመስሪያና የመሸጫ ቦታ ግንባታ ስራ ከማንኛውም የከተማ ልማት ስራ ቅድሚያ ሊያገኝ ይገባል። ለነገሩ ትልልቅና መካከለኛ ኢንዱስትሪዎች በባህሪያቸው በውሱን አካባቢዎች የመሰባሰብ ባህሪ ስላላቸው ከ90% በላይ የሚሆኑት ከተሞቻችን

እንደዚህ አይነት ኢንዱስትሪዎች የማግኘት እድል ዛሬም ሆነ ለወደፊቱ አይኖራቸውም። ለሁሉም ከተሞች ሊዳረስ የሚችለው የኢንዱስትሪ ልማት የአነስተኛና ጥቃቅን ተቋሞች ልማት ስለሆነ ለነዚህ ሲባል የተጠቀሱትን ማእከላት በሁሉም ከተሞች መገንባትና ፍላጎትን መሰረት በማድረግ በየጊዜው ማስፋትና ማሻሻል እጅግ አስፈላጊ ይሆናል። ተቋሞቹ ከነዚህ ማእከላት በተመጣጣኝ ዋጋ ቦታ በመከራየት ለግንባታ ከፍተኛ የካፒታል ወጪ ሳያስፈልጋቸው ሥራ እንዲጀምሩ ማድረግ አስፈላጊ ይሆናል።

እዚህ ላይ በርካታ ጥንቃቄ የሚያስፈልጋቸው ጉዳዮች እንዳሉ ሊሰመርበት ይገባል። በመጀመሪያ ደረጃ ስራውን በዝቅተኛ ወጪ ለመስራት በሚል ሽፋን በከተሞች በቆርቆሮ የጣሳ ቤቶች አካባቢዎችን የማስፋፋት ጉዳይ መወገድ አለበት። በሌላ በኩል ደግሞ በቁጠባ ቤቶች ስራ እንዳየነው በከተማው ካለው ፍላጎት በላይ የሆነ ህንፃ በከፍተኛ ዋጋ ሰርተን ተገትሮ መቅረት እንዳይመጣ በመጠነኛ ዋጋ ግን ደረጃውን በጠበቀ ውሱን ማእከል (በገበያ ፍላጎት ላይ ተመስርተን) ጀምረን ፍላጎቱን ተከትለን በቀጣይነት የማስፋት አቅጣጫ መከተል ይኖርብናል። ሌላው ጉዳይ የቦታው አቀማመጥ ተዋንያኑ ገበያ ለማግኘት የሚያስችላቸው ለስራ የሚያመች እንጂ የአገር ጫፍ ላይ ተነጥለው የሚቀመጡበት ወይም በከተማው እምብርት ላይ ሰፍረው ለወደፊቱ መስፋፋት የማይችሉበት የቦታ አመራረጥ እንዳይኖር መጠንቀቅ ነው። በተመሳሳይ መልኩ ሁሉም በየወቅቱ ተመጣጣኝ ኪራይ የሚከፍልበት፣ ያልከፈለ ከቦታው እስከመባረር የሚደርስ ቅጣት የሚያገኝበት ፣ መከራየት የሚፈልግ ተዋንያ ሁሉ ግልነት በሰፈነበት አኳኋን ቦታ የሚያገኝበት ስርዓት መፈጠር አለበት። ኪራይ ሰብሳቢነትን በማያጠናክር መንገድ የአነስተኛና ጥቃቅን ተቋሞች ልማትን በማፋጠን የሁሉንም ከተሞቻችን ልማት ለማቀላጠፍ የሚያስችል ቁልፍ መሳሪያ ነውና ይህ የመስሪያና መሸጫ አካባቢዎችን ሰርቶ የማከራየት ስራ ከየትኛውም የከተማ ልማት ስራ በላይ አይተን ልንፈፅመውና እስካሁን በመስኩ ያገኘነውን ልምድ ቀምረን በቀጣይነት ልናሻሽለው የሚገባን ጉዳይ ነው።

የአነስተኛና ጥቃቅን ተቋሞች የካፒታል ወጪን ለመቀነስ የሚረዳው ሌላው ስልት የሚፈልጓቸውን የማምረቻ መሳሪያዎች በሊዝ መልክ እንዲያገኙ ማድረግ ነው። እንደዚህ አይነቱን የሊዝ አገልግሎት የሚሰጡ ኩባንያዎች በአገር አቀፍ ደረጃ መፍጠርና ማጠናከር ከተቻለ የሁሉንም ተቋም የማምረቻ መሳሪያ ፍላጎት በዚህ መልኩ ማርካት ባይቻልም በርካታዎች ከፍተኛ መነሻ ሳያስፈልጋቸው ቤትም ማምረቻ መሳሪያም ተከራይተው ስራ የሚጀምሩበትና በሂደት ሃብታቸውን እያከማቹ የሚሄዱበት ሁኔታ መፍጠር ይቻላል።

ሶስተኛው መንገድ የካፒታል መጠን ለመቀነስ የሚደረገው ጥረትና ተዋንያኑ የራሳቸውን መነሻ ገንዘብ እንዲያዋጡ ለማድረግ በተቀመጠው አቅጣጫ ላይ በመመስረት የሚጎድለውን ለማሟላት የሚካሄደው የብድር አቅርቦት ስራ ነው። ብድር ከላይ የተጠቀሱ ቅድመ ሁኔታዎች ተሟልተው የተበዳሪው ሂሳብ በአግባቡ ተፈትሾ አጥጋቢ ሆኖ ሲገኝ የሚሰጥና በወቅቱ የሚሰበሰብ እስከሆነ ድረስ የኪራይ

ሰብሳቢነት ማጠናከሪያ ሳይሆን የልማት ማጠናከሪያ ነው የሚሆነው። እናም ለተዋንያኑ የተሟላ የባንክ አገልግሎት (ቁጠባ፣ ብድር ወዘተ) የሚሰጡ ባንኮችን ማስፋፋትና ያሉትን ማጠናከር እንዲሁም አሰራራቸውን ለተዋንያኑ ልማታዊ እንቅስቃሴ በሚያመች አኳኋን ማስተካከል በጣም አስፈላጊ ይሆናል።

ተቋሞቻችን ካሉባቸው ዋና ዋና ችግሮች ውስጥ አሰራራቸውና ቴክኖሎጂያቸው ኋላ ቀር በመሆኑ በጥራትና በዋጋ ተወዳዳሪ ሆኖ ሊሸጥ የሚችል አገልግሎትና ሸቀጥ ማፍራት አለመቻላቸው ነው። ይልቁንም የኛ ተቋሞች ከጃፓን ተቋሞች የተለዩና ኋላ ቀር እንዲሆኑ የሚያደርጋቸው መሰረታዊ ጉዳይ ይህ ነው። ይህንን ችግር ለመቅረፍ በመጀመሪያ ደረጃ ተቋሞቹ አሰራራቸውንና ቴክኖሎጂያቸው በቀጣይነት የማሻሻል ብሎም በቀጣይነት በገበያ አሸናፊ ሆኖ የመውጣት ቁርጠኝነት እንዲያደርገው ማድረግ ያስፈልጋል። እንደዚህ አይነት ቁርጠኝነት ከሌላቸው ምንም ቢደረግ ተቋማቱ ከኋላ ቀርነት ሊላቀቁና ከመክሰም ሊድኑ አይችሉም። ቁርጠኝነቱን ከፈጠርን በኋላና ለመፍጠር እየታገልን ባለንበት ወቅት አሰራራቸውንና ቴክኖሎጂያቸውን በቀጣይነት ለማሻሻል የሚያስችላቸው የተሟላ ድጋፍ ልንሰጣቸው ይገባናል።

ሥራ ፈላጊ ወጣቶችን፣ በድህነት የተጠቁ ሴቶችን ባጭር ጊዜ ከችግራቸው ለማላቀቅ ፍላጎት ቢያድርብን ተገቢ ነው። ይልቁንም ችግር የሚሆነው እንደዚህ አይነት ጠንካራ እምነት ያለው አመራር ሳይኖረን ሲቀር ነው። እነዚህን ሰዎች በምፅዋት ኑሯቸውን ልናሻሽልላቸው እንደማንችል፣ ዋናው መፍትሔ በልማታዊ መንገድ ራሳቸውን እንዲችሉ ማድረግ እንደሆነ ማመን ግን ወሳኝ ጉዳይ ነው። ይህ እስኪሆን ድረስ እህል እንደሚሰፍረው አርሶ አደር እህል ብንሰፍራቸው ነውር የለውም። በገበያ ተወዳዳሪ የሆነ ምርትና አገልግሎት ሳያቀርቡ <<ገቢ>> የሚያገኙበት በር መክፈት ግን ከምፅዋት የባሰ የጥፋት መንገድ ነው። በኪራይ ሰብሳቢነት <<ገቢ>> የሚያገኙበት መንገድ ቀይሰን ወደጥፋት እየመራናቸው ስለሆነ። እናም ምንም ጊዜም ቢሆን በገበያ ተወዳዳሪ የሆነ (በዋጋ በጥራት) አገልግሎት ወይም ሸቀጥ የማያቀርብ ሰው ከዚህ ስራው አንድ ሳንቲም የሚያገኝበት ሁኔታ መፍጠር የለብንም። መነሻ ካፒታል ሳያስፈልግ እንደ አሸዋ አይነት ነገር ሽጦ (በተፈጥሮ ሀብት ኪራይ) መነሻ ገንዘብ ማግኘት የሚቻልበት እድል ሲኖር መነሻ ካፒታሉን ለማግኘት ለሚያስፈልግ ጊዜ ካልሆነ በስተቀር ከዚያ በኋላ አንድ ደቂቃም ቢሆን እንዲቀጥሉ መፍቀድ የለብንም። በኪራይ ሰብሳቢነት ወጣቱን ከስራ አጥነት ማላቀቅ አይቻልም። ቢቻልም ጤነኛን ሰው ወደ አደገኛ ሽፍታ የመቀየር አቅጣጫን የተከተለ ስለሆነ በጥበቅ መወገድ ያለበት ነው። እናም ገና ከመጀመሪያው ተዋንያኑ በጥራትና በዋጋ ተወዳዳሪ የሆነ ሸቀጥ ወይም አገልግሎት አምርተው ለመክበር የሚያስችላቸው ድጋፍ እንደሚሰጣቸው በድጋፍ በመጠቀም ተወዳዳሪ መሆን ካልቻሉ ግን እንደሚከሰሙ ልናስረዳቸው ይገባል፣ መመሪያችንም እቅዳችን ይህንኑ በግልጽ ማስቀመጥ ይኖርበታል። በተግባርም መወዳደር ያልቻለ ሲፈልግ እህል ይሰፍራል እንጂ አገልግሎት ወይም ሸቀጥ ቢያንስ ለመንግስት መሸጥ እንደማይችል ደግመን ደጋግመን ልናረጋግጥለት ይገባል።

ከዚህ ጎን ለጎን ግን የመሻሻል ፍላጎት ያላቸው ተዋንያን ድጋፍ በማጣታቸው ምክንያት ተወዳዳሪ ሳይሆኑ የሚቀሩበት ምንም አይነት እድል እንዳይኖር ማድረግ አለብን። የቴክኒክና ሙያ ማሰልጠኛ ስርዓታችንን ለተቋሞቹ የክህሎትና የአሰራር ማሻሻያ ስልጠናዎችን፣ ምክርን ወዘተ ለመስጠት በሚያስችለው ደረጃ እንዲደራጅና እንዲንቀሳቀስ ማድረግ አለብን። የተሻሻሉ ቴክኖሎጂዎችን ለተቋሞቹ በቀጣይነት እንዲመግብ ማድረግ አለብን። የአንድ ማእከል መንግስታዊ አገልግሎት ስርዓታችንን በማጠናከር ተዋንያኑ ላፍታም ቢሆን እንዳይስተጓጎሉ ማድረግ አለብን።

ትምህርት፣ ስልጠናና ልማት በጣም የሚቆራኙበት፣ ከሞላ ጎደል አንድ የሚሆኑበት መስክ ካለ የቴክኒክና ሙያ ትምህርት ስርዓቱ ነው። የአነስተኛና ጥቃቅን ተቋሞችን ልማት ስናስብ ወሳኝ ድጋፍ የሚሰጠው ከማንም በላይ ይኸው ስርዓት ነው። ለመካከለኛና ከፍተኛ ተቋሞች የሚሆነው የሰለጠነ የሰው ኃይልም ከዚህ የሚመነጭ ነው። የከተማ ልማትን ለማፋጠን የሚያስችል አንድ ስራ ምረጡ ብንባል ያለማቅማማት የምንሰጠው መልስ የሙያና ቴክኒክ ስልጠና ስርዓቱን መፍጠርና ማጠናከር ነው። ከዚህ በመነሳት በዓለም ምርጥ ልምድ ላይ የተመሠረተ የሚያስመካ የሙያና ቴክኒክ ስልጠና ስርዓት ስትራቴጂ ቀርፀናል። ሰዎች ስለዚህ ስርዓት ሲያወሩ የሚሳሳቱዋቸው በርካታ ነገሮች አሉ።

በመጀመሪያ ደረጃ የሙያና ስልጠና ስርዓት ሲባል ሰው ስለሞያና ቴክኒክ ኮሌጆችና ተቋሞች ነው የሚያስበው። እነዚህ ተቋማት በስርዓቱ ውስጥ ቁልፍ የአመራር ድርሻ እንዳላቸው ጥርጥር የለውም። ይሁንና ዋናዎቹ የስልጠና ማዕከላት እነዚህ አይደሉም፣ ሊሆኑም አይችሉም። ዋናው ስልጠና ከነዚህ ውጪ ሙሉ በሙሉ ወይም በከፊል በማምረቻና አገልግሎት መስጫ ተቋሞች የሚሰጥ ነው። የፈለግነውን ያህል ኮሌጅና ትምህርት ቤት ብንገነባ፣ በየአካባቢያችን ያሉ የመንግስትና የግል የምርትና አገልግሎት ተቋሞች ብቃት ያላቸውና ዋናውን ስልጠና የሚፈፅሙ ተቋሞች እንዲሆኑ ካላደረግናቸው የሚሰራ ስርዓት ሊኖረን አይችልም። ከዚህ ጋር ተያይዞ ሰዎች ስለስርዓቱ ሲያስቡ ተማሪ ተመልምሎ በትምህርት ቤት ዓመትም ሁለት ዓመትም ቆይቶ የምስክር ወረቀት ይዞ ስለሚወጣበት ስርዓት ነው። በእርግጥ ትምህርት ቤቶቹ ትምህርትና ስልጠናውን በመስጠት የማይተካ ቁልፍ ሚና አላቸው። ይሁንና ነገሩ ጊዜ ቆጥሮ የምስክር ወረቀት ይዞ የመውጣት ጉዳይ ተጨባጭ ክህሎት ለማስጨበጥ የሚያስችል ስልጠና፣ ክህሎቱን ለማስጨበጥ በሚያስችል ጊዜ ውስጥ የመስጠትና ክህሎቱ የተያዘ መሆኑን የማረጋገጥ ጉዳይ ነው። ስለሆነም ክህሎቶቹ በደረጃ ተለይተው፣ እያንዳንዱ ሰው ክህሎቱን ለመጨበጥ ከሚያስፈልገው ጊዜ ልክ (ከሰዓታት እስከ ዓመታት ሊለያዩ ይችላል) ሰልጥኖ ክህሎቱን ያገኘ መሆኑን ክህሎቱን ለመለካት በሚችል የሙያ ምዘና ተቋም አስመዝኖ የማረጋገጥ ጉዳይ ነው።

ከዚህ አኳያ የዲፕሎማ የምስክር ወረቀት ፕሮግራም ብሎ ነገር ሊኖር አይችልም። በየመስኩ የሚያስፈልጉ ክህሎቶች ተለይተው በደረጃ ይመደባሉ (በአምስት ደረጃዎች እየተመደቡ ነው)። የፀጉር ማስተካከል ሙያም ከዝቅተኛ እስከ ከፍተኛ፣ የብረታ ብረት ስራም እንደዚሁ ይመደባሉ። እነዚህን ሙያዎች በተቀመጠው የሙያ ደረጃ ለመጨበጥ የሚያስፈልግ ስርዓት ትምህርት ይቀረፃል። ሰው ተምሮ እንደጨበጠው ክህሎት የሶስተኛ ደረጃ በያጅ ወይም አምስተኛ ደረጃ ፀጉር ሰሪ መሆኑ በሙያ ምዘና ተቋም ተመዝኖ ሲረጋገጥ ማረጋገጫ ይሰጠዋል። አምስተኛ ደረጃ ፀጉር ሰሪን ለመፍጠር የሚወስደው ጊዜ አንደኛ ደረጃ አሌክትሮኒክስ ሙያተኞችን ለመፍጠር ከሚወስደው ጊዜ ያነሰ ሊሆን ይችላል። የስልጠና ጊዜ የሚመደበው ክህሎቱን ለማስጨበጥ በሚያስፈልገው ጊዜ ነው። የሙያ ምዘና ተቋሞች ስራ ከወላጁ በልምድ ክህሎት ያገኘም ሆነ በስልጠና ተቋም ያለፈ ሁሉ መጥቶ፣ ክህሎቱ ያለውና የሌለው መጥቶ እንዲፈተሹ ማድረግ ነው። ተመዛኙ ክህሎቱን ከየትም ያምጣው ክህሎቱ ካለው ማረጋገጫ ይሰጠዋል። እናም የቴክኒክና ሙያ ስልጠና ስርዓቱ በትምህርት ቤት ቆይታ በሚሰጥ ወረቀት ሳይሆን በተጨማሪ በተያዘ ክህሎት ላይ የሚመሰረት ነፃ የክህሎት ምዘና ተቋሞችን ያካተተ ስርዓት ነው መሆን ያለበት።

በተለምዶ የትምህርትና ስልጠና ተቋሞች የጥቂር ሰሌዳና ጠመኔ ተቋሞች ናቸው። ከምርትና አገልግሎት ስራ ጋር ተያያዥነት የላቸውም። ግፉ ቢል በክፍል የተወሰነ የልምድ ስራ ይሰጣል እንጂ ከዚያ ያለፈ ስራ አይሰራም። ይህ አመለካከት የሚመራው ስርዓት ዋጋ ቢስ ነው። እጅግ የሚበዛው ስልጠና ራሱ በምርትና አገልግሎት ተቋሞች ሙሉ በሙሉ ወይም በከፊል የሚሰጥ ካልሆነ ተፈላጊውን ክህሎት ለማስጨበጥና ሰራተኛውን ህዝብ በሰፊው ለማስልጠን ይቻላል ተብሎ አይታሰብም። መምህራኑና ተቋሞቹ ከምርትና አገልግሎት ተቋሞች ጋር በጥብቅ ካልተሳሰሩ በፍፁም በገበያ ተፈላጊነት ያለው ሙያተኛ ሊያሰለጥኑ አይችሉም። የቴክኒክና ሙያ ስልጠና ስርዓታችን ቢያንስ በወረቀት ደረጃ ምርጥ እንዲሆን የሚያደርገው መሰረታዊ ጉዳይ በዚህ ረገድ ያሉትን ስህተቶች የማይጋራ በመሆኑ ነው።

ይሁንና በየደረጃው ያለው አመራር ስለ ሙያና ቴክኒክ ስልጠና ስርዓት ይዘትና ፋይዳ ያለው እውቀት ውሱን ነው። ህብረተሰቡ ልጆቹን ወደ ትምህርት ቤት አስገብቶ ከተወሰነ ጊዜ በኋላ የምስክር ወረቀት ይዘው በወረቀቱ ላይ ተመስርተው ስራ እንዲያገኙለት ያለው ምኞትና በቁስ ትምህርት ቤት ልምድ ላይ የተመሰረተውን የጠባቂነት አመለካከት የአመራር ኃይላችን በተለያየ መልኩ የሚጋራው ነው። እናም በዚህም ዘርፍ በአጠቃላይ ትምህርት እንደታየው ሁሉ የአመራራችንን ግንዛቤ በማሻሻልና የተዛቡ አመለካከቶችን በማስተካከል መጀመር አለብን። በየደረጃው አመራር ኮሚቴዎች ለሥራ በሚያስፈልጋቸው ልክ ነገሩን አውቀውት ቢያንስ አጠቃላይ አመራርና ድጋፍ መስጠት የሚችሉበት ደረጃ ላይ መድረስ አለባቸው። ዘርፉን የሚመሩና በአጠቃላይም በከተማ ልማት ስራ ላይ የተሰማሩ መሪዎች የእንቅስቃሴያቸው ሁሉ ማጠንጠኛ ስለሆነ ጉዳዩን በጥልቀት አውቀው ራሳቸውን ችለው በብቃት እንዲመሩት መደረግ አለበት። አመራሩ በዚህ መልኩ ከተስተካከለ ህብረተሰቡን በአጠቃላይና ባለድርሻ አካላትን መርቶ ለውጤት ሊያበቃ ይችላል።

መንግስታችን ለተቋሞቹ የሚኖረው ፍቅርና ድጋፍ ከእናት ፍቅርና ድጋፍ የማይለይ መሆን አለበት። እናም ሌባ ልጄ በሬ ሲሰርቅ ተይዞ ወዬው እንዳለቸው እናት እንዳንሆን ተቋሞቻችን በሬ እስኪሰርቁ ሳንጠብቅ የራሳቸው ያልሆነውን እንቁላል ይዘው ስናገኛቸው በማያዳግም ሁኔታ ማስተካከል አለብን። የኪራይ ሰብሳቢነት መንገድ የጥፋት እንጂ የልማት መንገድ አለመሆኑን ስለምንገነዘብና ተቋሞቻችን የዓይን ብሌኖቻችን ስለሆኑ እንዲጠፉበን ስለማንፈልግ ወደ ኪራይ ሰብሳቢነት ሲጓዙ በማያዳግም መንገድ ማስቆም አለብን። በተመሳሳይ መልኩ ተቋሞቹ የዓይን ብሌኖቻችን ናቸውና በልማታዊ መንገድ እንዲፈረጥሙልን የሚያስፈልጋቸውን ድጋፍ በሙሉ ጥራቱን በጠበቀ አኳኝን ማቅረብ አለብን። የቴክኖሎጂና የአሰራር ድጋፍን በተመለከተ ይህንኑ አቅጣጫ እንዴት እንደምንከተል ከላይ የተቀመጠው ሲሆን ይህ በሁሉም የድጋፍ መስኮች የሚሰራ መርህ መሆኑ ሊሰመርበት ይገባል።

ተቋሞቻችን የሚያጋጥማቸው ሌላው ችግር የገበያ ችግር ነው። ይህ በክፍል በገበያ ተወዳዳሪ የሆነ ሸቀጥና አገልግሎት ለማቅረብ ባለመቻላቸው፣ በገበያ ተፈላጊ የሆነ ሸቀጥ ወይ አገልግሎት ለማቅረብ በሚያስችል መስክ ባለመሰማራታቸው ወይም ገበያ የማግኘትና ይዞ የማቆየት ቁርጠኝነታቸው ውሱን በመሆኑ የሚፈጠር ነው። እነዚህን ችግሮች ተዋንያኑ ራሳቸው አስተሳሰባቸውን በማስተካከል መፍታት ይኖርባቸዋል። እኛ ከዚህ አኳያ ልናደርግ የምንችለው አስተሳሰባቸውን እንዲያስተካክሉ መደገፍ ብቻ ነው። ይሁንናም አስተሳሰባቸውን ካስተካከልንም በኋላ ነባራዊ የገበያ ችግር ማጋጠሙ የማይቀር ነው። እናም ተዋንያኑ ከሸማቹ ጋር የሚተሳሰሩበትን ምቹ ሁኔታ ልንፈጥርላቸው ይገባል። የመስሪያና የመሸጫ ቦታ ሰርተን ማከራየት አንዱ መፍትሔ ነው። የንግድ ትርጉሞች እያዘጋጁ እንዲያቀርቡ ማገዝ ሌላው ጉዳይ ነው። ከውስጥም ሆነ ከውጭ ተቋሞች ጋር በተለያዩ የሳብኮንትራክቲንግ አሰራሮች እንዲተሳሰሩ አስፈላጊውን የህግ ማእቀፍ ከማዘጋጀት ጀምሮ ትስስሮቹን ለመፍጠር የማስተዋወቅ ስራ እስከመስራት የሚደርስ ሥራ መስራት አለብን። የመንግስት ግዢን ከላይ በተጠቀሰው አኳኝን ለኪራይ ሰብሳቢነት አመለካከት መፈልፈያ እስካላደረግነው ድረስ እንደዋና የገበያ ችግር መፍትሔ ሳይሆን እንደ ተደራቢ መፍትሔ ልንጠቀምበት እንችላለን፤ ይገባናልም።

የአነስተኛና ጥቃቅን ተቋሞችን ከኢንዱስትሪ በተለይም ከማኑፋክቸሪንግ ልማት ጋር አያይዘን ማየታችን ተቋሞቹ በኢንዱስትሪ ዘርፍ ብቻ የተሰማሩ ይሆናሉ ማለታችን ወይም ከላይ የተቀመጠው የመፍትሔ አቅጣጫ በኢንዱስትሪ መስክ ለተሰማሩት ብቻ ያገልግላል ማለታችን እንዳልሆነ መታወቅ ይኖርበታል። እጅግ የሚበዙት አነስተኛና ጥቃቅን ተቋሞች ከኢንዱስትሪ ውጪ በተለይም በአገልግሎት ዘርፍ የተሰማሩ መሆናቸው አይቀርምና። ያስቀመጥነው የመፍትሔ አቅጣጫ ከየስራ መስኩ ጋር እየተጣጣመ መስተካከል ያለበት መሆኑ እንደተጠበቀ ሆኖ እንደአጠቃላይ አቅጣጫ ግን ለሁሉም አነስተኛና ጥቃቅን ተቋሞች የሚሰራ ይሆናል።

2. የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ስትራቴጂ

2.1 ራዕይና ዓላማ

2.1.1 ራዕይ

የዘርፉ የልማት ራዕይ «ለኢንዱስትሪው ልማት አስተማማኝና ሰፊ መሠረት ያለው ተወዳዳሪ ዘርፍ ተፈጥሮ ማየት» ነው።

2.1.2 የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ዋና ዋና ዓላማዎች፡-

ሀ) ሰፊ የሥራ ዕድል በመፍጠር የህዝባችንን ገቢ ለማሻሻልና ድህነትን ለመቀነስ እንዲሁም ፍትሐዊ የኃብት ክፍፍል እንዲፈጠር ማድረግ፤

ለ) ተወዳዳሪና ቀጣይነት ያለው ፈጣን ልማት የሚያስመዘግብ የገጠር ልማትን ለማስቀጠልና ለኢንዱስትሪው ልማት አስተማማኝ መሠረት የሚጥል ዘርፍ እንዲሆን ማስቻል፤

ሐ) በከተሞች ሰፊ መሠረት ያለው ልማታዊ ባለሀብት በመፍጠር የዘርፉን ልማት ማስፋፋት፤

ናቸው።

2.2. የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የልማት አቅጣጫ

2.2.1 አጠቃላይ የልማት አቅጣጫ

ሀ) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ከአጭር ጊዜ አኳያ ካፒታልን ቆጥቦ ፈጣን ዕድገት ለማረጋገጥ፤ ከልማቱ ህዝቡ በላቀ ደረጃ ተጠቃሚ እንዲሆን የሚያደርግ ሲሆን፤ ከመካከለኛና ረጅም ጊዜ አኳያ ልማታዊ ባለሀብት የሚፈራባቸው ምንጮች ሆነው ከማገልገላቸው ባሻገር ሀገራችን ባላት ውስን ካፒታልና ቴክኖሎጂ በመጀመር ደረጃ በደረጃ የካፒታልና ቴክኖሎጂ አቅምን በማጠናከር በማያቋርጥ የፈጣን ዕድገት ዑደት ውስጥ ለመግባት የሚያስችል ይሆናል።

ለ) በሀገራችን ያለውን የሥራ አጥነት ችግር በመቅረፍና የወደፊት ኢንዱስትሪዎችን በመፈልፈል ሰፊ መሠረት ያለው ልማታዊ ባለሀብት በመፍጠርና በከተሞች ልማታዊ ፖለቲካ፤ ኢኮኖሚ በመገንባት ረገድ ወሳኝ ድርሻ የሚጫወተው የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ዘርፍ ይሆናል። በመሆኑም መንግስት በኢንዱስትሪና ከተማ ልማት መስክ ቅድሚያ የሚሰጠው ለነዚህ ኢንተርፕራይዞች ልማት ይሆናል።

ሐ) የወጣቱን የሥራ ክህሎትና የሥራ ፈጣሪነት አመለካከት በማጎልበት፤ የቁጠባ ባህሉን በማሻሻል ከዩኒቨርሲቲና ከቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋሞች የሚመረቁ ወጣቶች በዘርፉ በሰፊው እንዲሰማሩ ይደረጋል።

መ) የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት በኢንዱስትሪ ልማት ስትራቴጂ በተቀመጠው አቅጣጫ መሠረት የሰው ኃይል ልማትና የቴክኖሎጂ ዕድገት የሚያረጋግጥ የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን አገልግሎት በባለቤትነት ይሰጣል።

ሠ) ዘርፉ ከግብርና፤ ከመካከለኛና ከፍተኛ ኢንዱስትሪ ጋር ተደጋግፎና ተመጋግቦ እንዲያድግ ይደረጋል።

ረ) የተሻሻለ የልማት ስትራቴጂ ትርጉምና የድጋፍ ማዕቀፎች የያዘ፤ የዕድገት ደረጃን መሠረት ያደረገ የድጋፍ አሰጣጥ ሥርዓት ይዘረጋል።

2.2.2 የሰው ኃይል ልማትና የቴክኖሎጂ ዕድገት አቅጣጫ

የሰው ኃይል ልማትና የቴክኖሎጂ ዕድገትን ማረጋገጥ የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ማዕከላት የሥራ ድርሻና ኃላፊነት ይሆናል። እነዚህ ማዕከላት በዋነኝነት፦

- ሀ) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኔት-ይዘቶችን ልማት በቴክኖሎጂ ሽግግር የሚደግፉ የቴክኖሎጂ ማዕከላት ሆነው እንዲያገለግሉ ይደረጋል።
- ለ) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኔት-ይዘቶችን የኢንተርፕራይዝመንት አመለካከትን የሚያዳብሩ የክህሎት ችግሮችን የሚቀርፉና የሥራ አመራር ክህሎትን የሚያበላጁ የሥልጠናና የምክር አገልግሎት እንዲሰጡና የቴክኖሎጂና መረጃ ምንጭና ዕድገት ዋነኛ ተዋናይ እንዲሆኑ ይደረጋል።
- ሐ) በዘርፉ ሊመረቱ የሚችሉና በተለይም ከውጭ የሚገቡትን የሚተኩ ምርቶችን እየለዩ በናሙና ደረጃ እያመረቱ እንዲያሸጋግሩና የተሟላ የቴክኖሎጂ ድጋፍ እንዲሰጡ ይደረጋል።
- መ) የተማረው ወጣትና በአጠቃላይ ወጣቱ በጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኔት-ይዘቶች በመደራጀት የራሱን ሥራ እንዲፈጥር በሂደትም የሀገሪቱን የኢንዱስትሪ ልማት የሚያንቀሳቅሱ ኢንዱስትሪያሊስቶች እንዲፈጠሩ የሚያደርግ አስተሳሰብ ላይ የተመሠረተ እንዲሆን ይደረጋል።
- ሠ) በትምህርት ተቋሞች በሚካሄድ ሥልጠና፣ በወጣት ማህበራት በሚደረግ እንቅስቃሴና ወላጆች ይህንኑ ጥረት እንዲደግፉ በማበረታታት መልኩ ሰፊ የአስተሳሰብ ለውጥ ሥራ እንዲካሄድ ይደረጋል።
- ረ) የኢንተርፕራይዝመንት አስተሳሰብና ዕውቀት እንዲዳብር ልዩ ትኩረት በመስጠት ከጠባቂነት አስተሳሰብ በመላቀቅ የራስ ተነሳሽነት እንዲዳብር ይደረጋል።
- ሰ) ዘርፉ ሥራ መፍጠሪያ ብቻ ሳይሆን የቴክኖሎጂ ሽግግርና የዘመናዊ የሥራ አመራር ዘዴ ማስፋፊያ ሆኖ እንዲያድግ ይደረጋል።

2.2.3 የፋይናንስ ምንጭና አቅርቦት አቅጣጫ

- ሀ) የዘርፉ ተዋንያን መነሻ ካፒታል በማከማቸት ረገድ የበኩላቸውን ድርሻ እንዲጫወቱ ይበረታታሉ።
- ለ) ለጀማሪዎች የመነሻ ካፒታል በተቻለ መጠን በራሳቸውና በቤተሰብ ድጋፍ በቁጠባ እንዲያጠራቅሙ ይደረጋል። የመንግሥት የሥራ ፈጠራ ዕድል ፕሮግራሞች በቅድሚያ ለጀማሪዎች ይሆናል። በሂደትም በየደረጃው የአነስተኛ ብድር አገልግሎት በተሟላ መልኩ እንዲያገኙ የፌደራል መንግሥት ከክልሎችና ከከተማ አስተዳደሮች ጋር በመቀናጀት ይሰራል።
- ሐ) ለዘርፉ የፋይናንስና የመሳሪያ ሊዝ አቅርቦት የሚሰጡ ተቋሞች እንዲስፋፉና እንዲጠናከሩ ይደረጋል። የመሣሪያዎች ኢንቨስትመንትን በልዩ መልክ የሚያበረታታ የቁጠባና ብድር ሥርዓት ይመቻቻል።

መ) በትምህርት ተቋማት የመነጨትን ወይም ወጣት ተማሪዎች በትምህርት ላይ እያሉ ያመነጨዋቸውን፣ የፕሮጀክት ሃሳቦች እና ቴክኖሎጂዎች ይዘው በመውጣት ወደ ዘርፉ ለሚሠማሩ የመነሻ ካፒታል እንዲያገኙ ይደረጋል።

ሠ) የካፒታል ኢንቨስትመንት ወጪን ለመቀነስ ክልሎችና የከተማ አስተዳደሮች በቂ የመሥሪያ ቦታ በመገንባትና የገበያና የሥራ ማዕከሎችን በማደራጀት እንዲንቀሳቀሱ ይደረጋል። ኢንተርኔት-ይዘቱ በነዚህ ማዕከላት እንዲሰባሰቡ ከዚህ ውጪ የሚሰሩትም በተቻለ መጠን የመሥሪያ ቦታን በተመጣጣኝ ኪራይ የሚያገኙበት ሁኔታ እንዲመቻች ይደረጋል።

ረ) ከሀገር ውስጥ ወይም ከውጪ በተለያዩ መልኩ ለሚገኙ ቴክኖሎጂና የፕሮጀክት ሀሳቦች ከልማት ፖሊሲውና ስትራቴጂ ጋር ተዛማጅና ተያያዥነት ሲኖራቸው ብድር እንዲመቻች ይደረጋል።

ሰ) የመንግስት የልማት ፕሮግራሞችን እንደ አንድ የፋይናንስ ችግሮች መፍቻ መሣሪያ በመጠቀም በመርሀ ግብሩ ለሚሳተፉ ኢንተርፕራይዞች በመሳሪያ ግዥ እና በጥሬ ዕቃ አቅርቦት በተቀናጀ መልኩ እንዲደገፉ ይደረጋል።

2.2.4 የመሥሪያና የመሸጫ ቦታ አቅርቦት አቅጣጫ

ሀ) የአካባቢ አስተዳደሮችና ማዘጋጃ ቤቶች የመሥሪያ ቦታ አቅርቦት ማነቆ ለመፍታት፣ የቴክኖሎጂ አቅርቦትን ለማፋጠን፣ የገበያ ዕድል ለመፍጠር እና የካፒታል ዕጥረትን ለመቅረፍ የመስሪያና መሸጫ ቦታዎችን በማዘጋጀት ለዘርፉ ተዋንያን በተመጣጣኝ ዋጋ ለማቅረብ የክላስተር ልማት እንደ አንድ ዋነኛ የልማት አቅጣጫ እንዲተገበር ይደረጋል።

ለ) በዘርፉ ከተሰማሩ ኢንተርፕራይዞች ውስጥ በሥራ ውጤታቸው ወደ መካከለኛ ኢንተርፕራይዝ የመሸጋገር ብቃት እንዳላቸው ያስመሰከሩትን አስቀድሞ ቦታ እንዲዘጋጅላቸው፣ ብድር እንዲመቻችላቸውና ቀጣይ ገበያም እንዲያገኙ በማድረግ በልዩ ሁኔታ በመደገፍ በሀገሪቱ ኢንዱስትሪ ልማት የላቀ አስተዋጽኦ እንዲያበረክቱ ይደረጋል።

ሐ) የዘርፉ ልማት የሀገራችን ኢንዱስትሪያሊስቶች የሚፈለፈሉበት ዋነኛ ምንጭ እንዲሆን ለማድረግ በልዩ ትኩረት እንዲደገፍ ይደረጋል።

2.2.5 የገበያ ልማት አቅጣጫ

ሀ) በዘርፉ ልማት የተሰማሩና ወይም የሚሰማሩ የገበያ መረጃ የሚያገኙበት አሠራር ይዘረጋል፣ በተለይም በኤክስፖርት ምርት ላይ ለሚሰማሩ ልዩ ድጋፍ ይደረጋል።

ለ) በዘርፉ ለተሠማሩ ኢንተርፕራይዞች የተለያዩ የግብይት አሠራሮችን በመዘርጋት የገበያ ዕድል እንዲያገኙ ይመቻቻል። በማህበርና በጋራ በመደራጀት የግብይት አቅማቸውን እንዲያጠናክሩና እንዲበረታቱ ይደረጋል።

ሐ) በዚህ ዘርፍ በሀገር ውስጥ እና በውጭ ገበያ ጭምር ተወዳዳሪ የሆኑ ምርቶችና አገልግሎቶች የሚያቀርቡና የቴክኖሎጂን ፈጣን ሽግግር የሚያረጋግጡ ኢንተርኔት-ይዘቶች እንዲፈጠሩ እና በሁሉም ከተሞች እንዲስፋፉ ይደረጋል።

መ) የተለያዩ መልኮች የንዑስ - ተቋራጭነት (sub-contracting) የገበያ ትስስር እንዲስፋፉ ይደረጋል።

2.2.6 የአንድ ማዕከል አገልግሎት አቅጣጫ

ሀ) የሥራ ፈላጊዎች ምዝገባ እና ከተመዘገቡት ውስጥ ወደሥራ የተሰማሩትንና ያልተሰማሩትን በመለየት መረጃ የመያዝ አሠራር ይዘረጋል።

ለ) ህጋዊ አሰራሮችን ያሟሉ በግልና በማህበር እንዲደራጁ፣ በራሳቸው መነሻ ካፒታልና በብድር በክላስተር ውስጥም ሆነ ከክላስተር ውጪ ሥራ ለሚጀምሩ ውጤታማ ሊያደርጋቸው የሚችል አገልግሎት ይሰጣቸዋል።

ሐ) የአንድ ማዕከል አገልግሎት ሰጪ ባለሙያዎች ተነሳሽነት፣ የሥራ ብቃትና የተሟላ አስተሳሰብ እንዲኖራቸው ቀጣይ የብቃት ማሳልበቻ ሥራ ይከናወናል።

2.2.7 የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን አገልግሎት አቅጣጫ

ሀ) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን አገልግሎት በቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት እንዲሰጥ ይደረጋል።

ለ) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የዘመናዊ የሥራ አመራር ብቃታቸውና የቴክኖሎጂ ደረጃቸው እንዲሻሻል ለማድረግ የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን አገልግሎት በተሟላ መልኩ እንዲዘጋጅና እንዲስፋፋ የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት ከሌሎች የዘርፉ ደጋፊ አካላት ጋር በቅንጅት እንዲሰሩ ይደረጋል።

2.2.8 ድጋፍ ሰጪ አካላትን ማጠናከር

የዘርፉን ልማት ለማስቀጠልና ፈጣን ልማት በማስመዝገብ ሰፊ መሠረት ላይ የተገነባ ልማታዊ ባለሀብትና ኢንዱስትሪያሊስቶች ለመፍጠር እንዲቻል የዘርፉ የአስፈጻሚና መንግስታዊ የድጋፍ ሰጪ አካላት አደረጃጀት እንዲጠናከሩና ተልዕኳቸውንም እንዲወጡ የሚያስችል የአቅም ግንባታ ሥራዎች ይከናወናል። በዚህ መሠረት፡-

ሀ) የፌዴራል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ኤጀንሲ በአዲስ መልክ እንደገና ይደራጃል። ኤጀንሲው የራሱን አቅምና የክልሎችን አቅም መገንባት ዋነኛ ትኩረት አድርጎ ይሠራል። በተመሳሳይ መልክ በሁሉም ክልሎች የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ስትራቴጂ የሚያስፈፅሙ ተቋማት እንዲጠናከሩ ይደረጋል።

- ለ) የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ የአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማትን አቅም የሚገነባና ድጋፍ የሚሰጥ የሥራ ክፍል ያደራጃል። ከኢትዮጵያ የአነስተኛ ብድር እና ቁጠባ ተቋማት ማህበር ጋር በመቀናጀት የአነስተኛ ብድር ተቋማትን አቅም ይገነባል።
- ሐ) በየክልሉ ከአሉት የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት መካከል የተሻለውን በመምረጥ የአንድ ማዕከል አገልግሎት ሠራተኞች የአቅም መገንቢያ ማዕከል ይቋቋማል።
- መ) የተቀናጀ ድጋፍ አስፈላጊ በመሆኑ ዋነኞቹ አስፈጻሚ አካላት በተለይም የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲ፣ የማይክሮ ፋይናንስ ተቋማትና የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት በተቀናጀ መልኩ ይንቀሳቀሳሉ።
- ሠ) አስፈጻሚ አካላት፣ ባለድርሻ አካላትና ዋና ተዋናይ የሆኑት የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የጋራ የምክክር መድረክ በየደረጃው ይቋቋማል። በመንግስት የሚወጡ ፖሊሲዎች፣ ሕጎችና መመሪያዎች በምክክር ጉባኤ ግብአትነትና ተሳትፎ ይረጋገጣል። በዕቅድ ዝግጅትና ትግበራ ሂደትና ግምገማ የጋራ ተሳትፎ ይረጋገጣል።
- ረ) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ የጋራ አደረጃጀቶች ማጠናከር፣ ከመንግሥት ፕሮጀክቶች ጋር የተሻለ ትስስር መፍጠር፣ ከሁሉም በላይ ተዋንያን የራሳቸውን ችግር ራሳቸው ተደራጅተው እንዲፈቱ ይደረጋል።

2.2.9 ምቹ የሥራ አካባቢን መፍጠር

- ሀ) በየእርከኑ የሚገኙ የፖለቲካ አመራሮችና የመንግስት አካላት የዘርፉን ልማት ዋና ሥራቸው አድርገው በዘርፉ የተሰማሩ ኢንተርፕራይዞች የሚገጥሟቸውን እንቅፋት የሆኑ ጉዳዮችን በጥናት ላይ ተመሥርተው በመለየትና ፈጥኖ ለማስወገድ የሚያስችል ፖለቲካ አመራር በመስጠት ምቹ ሁኔታ እንዲፈጠር ያደርጋሉ።
- ለ) የመንግስት ድጋፍ በጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ፍላጎት ላይ የተመሠረተና የጠባቂነት አመለካከትን በሚያስወግድ መልኩ የሚከናወን ይሆናል።
- ሐ) ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በየደረጃው ተዘጋጅተው የሚሰጡ ድጋፎች ወደ ሕጋዊ ሥርዓት የሚያመጣ እንዲሆን ይደረጋል።

2.3. እስካሁን የተገኙ ልምዶችና ያጋጠሙ ችግሮች

2.3.1 ልምዶች

ሀገራችን በዘረጋቻቸው የኢኮኖሚና ማህበራዊ የልማት መርሀግብሮች እና መልካም አስተዳደር ግንባታ በመታገዝ በአለፉት ተከታታይ ዓመታት ፈጣን ልማት አስመዝግባለች። በዚህ የኢኮኖሚና የማህበራዊ ዘርፎች ልማት ውስጥ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በሀገራችን ኢኮኖሚ ወሳኝ ሚና እንዳላቸው በመታመኑ ባለፉት ዓመታት ለዘርፉ ልማት ትኩረት በመስጠት የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ፖሊሲና ስትራቴጂ ተቀርቦ ተግባራዊ እንዲሆን ተደርጓል። በዚህም መነሻነት ባለፉት 5 ዓመታት (1998-2002 ዓ.ም.) የሚከተሉት ውጤቶች ተመዝግበዋል።

ሀ) 1.5 ሚሊዮን የሥራ ዕድል የተፈጠረ ሲሆን ከዚህ ውስጥ የሴቶች ድርሻ 50% የሚገመት ነበር። የሥራ ዕድል በመፍጠር ረገድ የኮንስትራክሽን ዘርፍ የላቀ ድርሻ እንደነበረው ታውቋል።

ለ) ከብር 4 ቢሊዮን በላይ የብድር አገልግሎት በአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማት ተሰጥቷል።

ሐ) በተለያዩ የሥልጠና ዓይነቶች 1.2 ሚሊዮን የዘርፉ አንቀሳቃሾች ተጠቃሚ ሲሆኑ በንግድ ልማት አገልግሎት (BDS) 10 ሺ ሰዎች ተጠቃሚ ሆነዋል።

መ) አምስት ሺ የልማት ባለሙያዎችና ሠራተኞች ስልጥነው በ825 በተደራጁት የአንድ ማዕከል አገልግሎቶች ውስጥ ተሰማርተው አገልግሎት በመስጠት ላይ ይገኛሉ።

ሠ) የገበያ ዕድል መፍጠርን በተመለከተ፡-

- የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የገበያ ዕድል እንዲያገኙ በተለያዩ ኤግዚቢሽኖች ላይ ተሳታፊ እንዲሆኑ ተደርጓል።
- በቤቶች ልማትና የመንግስት ፕሮጀክቶች ሰፊ የሥራ ዕድልን ከመፍጠር ባሻገር የንዑስ ተቋራጭነት አሠራር ልምድ ለማዳበር አስችሏል።
- ክልሎች በአማካይ ከብር 400-500 ሺ የሚደርስ የመንግስት የዕቃና የአገልግሎት ግዥ ለጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት እንዲሰጥ ደንብ በማውጣት ተግባረዋል። በውጤቱም ኢንተርፕራይዞች ከሀገር ውስጥ እና ከውጭ ሀገር የገበያ ትስስር ተጠቃሚ ሆነዋል።

ረ) የማምረቻና መሸጫ ቦታ አቅርቦትን በተመለከተ፡-

- ለማምረቻ የሚሆን የቦታ አቅርቦትን በተመለከተ 34 ሚሊዮን ካሬ ሜትር በሥራ ላይ ውሏል። ከ8,000 ያላነሱ የማምረቻና የመሸጫ ሼዶች እና 380 ሕንጻዎች ተገንብተው ሥራ ላይ ውለዋል።

ሰ) የቴክኖሎጂ አቅርቦትና የአሠራር ማሻሻያ ሥራዎችን በተመለከተ፡-

- በቴክኖሎጂና በማምረቻ መሣሪያዎች ድጋፍ 61 ሺ የሚሆኑ ኢንተርፕራይዞችና ግለሰቦች ተጠቃሚ ሆነዋል።
- የሽመና መሥሪያ መሣሪያዎች፣ ሌሎች የማምረቻና የግብርና መሣሪያዎች እንዲሁም ዘመናዊ ቀፎዎችና ሙናዎች ተሰርተው ተሰራጭተዋል።
- ለዘርፉ ልማት እንቅፋት የሆኑትን በጥናት በመለየት የተሻለ አሠራር ለመፍጠር የሚያስችሉ በርካታ ማስፈጸሚያ ሰነዶች ተዘጋጅተዋል።

በአጠቃላይ መልኩ ሲታይ ባለፉት አምስት ዓመታት ለዘርፉ ልዩ ትኩረት በመስጠቱ ሰፊ የሥራ ዕድል ተፈጥሯል፤ በዘርፉ የተሳተፉ አንቀሳቃሾች ገቢ አድጓል። ይህም ለከተሞች ማህበራዊና ኢኮኖሚ መነቃቃት ከመፍጠሩም በላይ ዘርፉን ለማልማት የሚያስችል ልምድም ተቀስሟል።

2.3.2 የታዩ ችግሮች

ሀ) የፋይናንስ አቅርቦት ችግሮች

- በብድር አሰጣጥና አሰባሰብ ረገድ የአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማት አቅም ውስንነት ሳቢያ የተሟላ፣ ቀልጣፋና ውጤታማ አገልግሎት መስጠት አለመቻል፤
- የብዙዎች የአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማት የማበደር አቅም አነስተኛ በመሆኑ ከዘርፉ የብድር ፍላጎት ጋር አለመጣጣም፤
- የአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማት ቁጠባን የማሰባሰብ ትኩረት፣ አቅምና ክህሎት ውስን መሆን ፤
- ተበዳሪዎች ብድራቸውን በወቅቱ የመክፈል ባህልና ብድሩን በአግባቡ ለተበደሩት ጉዳይ በመጠቀም ተወዳዳሪ የመሆን አመለካከት አለመዳበሩ እና ብድርን ለማሰባሰብ የአንዳንድ ከተማ አስተዳደሮች በቂ ጥረት አለማድረግ፤
- ብቃት ያላቸውን ተበዳሪዎች መለየት የሚያስችል የተቀናጀ የቅድመ ብድር ሥራዎች በአግባቡ አለመፈጸም/ግንዛቤ ለማስጨበጥ/፣ ሥልጠና ለመስጠት፣ የአዋጭነት ዕቅድ/Business Plan/ ለማዘጋጀት፣ የማምረቻና መሸጫ ቦታ ለማመቻቸት የአቅም እጥረት መኖር፤
- ከመደበኛው የብድር ሥርዓት ውጪ በተለያዩ አካላት የብድር ገንዘብ ሥርጭት ማካሄድ የቁጠባና ብድር መሠረታዊ መርሆዎች የሚያናጋና የጠባቂነት አመለካከት ማስፈኑ፤
- የአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማት ሰፊ፣ ቀጣይነትና ጥራት ያለው የአቅም ግንባታ ሥራ አለመከናወኑና በቂ ትኩረት አለመስጠቱ፤

ለ) የማምረቻና መሸጫ ክላስተሮች (ማዕከላት) ልማት በተመለከተ

- የማምረቻና የመሸጫ ቦታዎች በከፊል ማስተር ፕላንን መሰረት ያደረጉ አለመሆን፣ የባለቤትነት ካርታ ያልወጣላቸው፣ የግንባታ ዲዛይን ወጥነት የሌላቸው፣ የመሠረተ ልማት ያልተሟላላቸው፣ የቦታ መጠኑና ግንባታው ከአምራች ኢንተርፕራይዞች ምርት ባህሪ ጋር የማይጣጣሙ ሆኖ መገኘት፤
- በማዕከላቱ የተሰባሰቡት ኢንተርፕራይዞች በምርት ትስስርና ተመጋጋቢነት መመዘኛ ያልተሰባሰቡ መሆን፣ የቆይታ ጊዜያቸው የቦታ የክፍያ መጠን አለመታወቅና የማዕከላቱ አስተዳደርና አጠቃቀም ሥርዓት ወጥ አለመሆን፤
- የክላስተር ልማቱ በሂደት የገበያ ልማትንና የቴክኖሎጂ ዕድገትን ለማረጋገጥ የሚያስችል አለመሆን፤

ሐ) የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን አገልግሎትን በተመለከተ

- የኤክስቴንሽን አገልግሎቱ የኢንዱስትሪ ልማት ስትራቴጂው በአስቀመጠው አቅጣጫ መሠረት የኢንተርፕራይዞች ችግሮች በጥናት ላይ ተመሥርቶ በቅድሚያ በመለየት ችግር ፈቺ የሆነ መፍትሔ በሚሰጥ መልኩና በቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት አለመከናወኑ፤
- በየደረጃው የሚገኙ የአመራር አካላት በኢንዱስትሪ ልማት ስትራቴጂ ውስጥ የተቀመጡትን የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት የኤክስቴንሽን አገልግሎት አቅጣጫ በአግባቡ ተረድተው ተግባራዊ ማድረግ አለመቻላቸው፤
- የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት መምህራን የተሟላ የኤክስቴንሽን አገልግሎት ለመስጠት የሚያስችል ግንዛቤና ብቃት አለመኖር፤
- የኤክስቴንሽን አገልግሎት ሥራ የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት መሆኑን አምኖና ተቀብሎ ይህንኑ ለማስፈጸም የሚያስችል አቅም ለመፍጠር ትኩረት ሰጥቶ አለመሠራቱ፤

መ) የሰው ኃይል ልማትን በተመለከተ

- ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች አንቀሳቃሾች ራስን የመቻል መንፈስና የስራ ፈጠራ ባህል አለማዳበር እንዲሁም ከፍተኛ የጠባቂነት መንፈስ ማሳየት፤
- በቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት መምህራን ሥራ ፈጣሪና የሥራ ተነሳሽነት አመለካከትን ከመፍጠር አኳያ የግንዛቤና የአመለካከት ችግር በስፋት መስፈኑ፤
- የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ኤጀንሲዎች ከቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ኤጀንሲዎች ጋር በጋራ ተቀናጅተው መስራት አለመቻል፤
- ፍላጎት ላይ የተመሠረተና ውጤት ተኮር የሆኑ ሥልጠናዎች አለመካሄዳቸው፤ የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ስልጠና ተቋማት ከፍተኛ የቅኝትና ብቃት ችግር ያለባቸው መሆኑ፤

ሠ) የቴክኖሎጂ ልማትና ዕድገት በተመለከተ

- በቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ስልጠና ተቋማት የቴክኖሎጂ ሽግግር ስራ ላይ ግንዛቤ አለማዳበርና ባለሙያዎችም ቴክኖሎጂን ከማልማትና ከማሰራጨት አኳያ የክህሎት ክፍተት ያለባቸው መሆኑ፤
- ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች አዲስ ቴክኖሎጂና አሰራርን ለመቀበል ዝግጁ አለመሆንና ለሰው ሀብት ራስን ያለማዘጋጀት፤
- የቴክኖሎጂ ሽግግርን የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የአሰራር ችግር አድርጎ ከማየት፤ ችግሩን ከመፍታት አኳያና የዕሴት ሰንሰለትን መሠረት አድርጎ በመስራት ተስማሚ ቴክኖሎጂ ለማቅረብ አለመቻል፤
- ለቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት መምህራንና ሌሎች ባለሙያዎች ለሚፈጥሩት የተስማሚ ቴክኖሎጂ ውጤቶች የማበረታቻ ስርዓት አለመኖሩ፤

ረ) ገበያና ግብይትን በተመለከተ

- የተሰጡት የገበያ ድጋፎች በዋነኛነት በመንግሥት ገበያ ላይ ብቻ የተንጠለጠሉ መሆናቸውና ኢንተርኔት ላይ በሚደረጉ ራሳቸውን ችለው በገበያ ተወዳድረው እንዲወጡ ያስቻሉ አለመሆኑ፤
- በአብዛኛው ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኔት ላይ ለሚመቻቸላቸው ገበያ የሚያቀርቡት ምርትና አገልግሎቶች በጥራትና በዋጋ ተወዳዳሪ ሆኖ አለመገኘት፤
- በየክልሎቹ የወጡት ማበረታቻ ደንቦች ኢንተርኔት ላይ ከመደገፍ አኳያ ትልቅ ድርሻ ያላቸው ቢሆኑም የተዘበራረቁና ወጥ ያለመሆናቸው፤ እነዚህ ደንቦች በመልካም ፈቃደኝነት ካልሆነ በስተቀር በሁሉም ተቋማት ላይ ተፈፃሚ አለመሆናቸው፤

ሰ) የአንድ ማዕከል አገልግሎትን በተመለከተ፡-

- የአንድ ማዕከል ተልዕኮ፣ አደረጃጀት፣ አሠራርና አመራር የተሟላና ግልፅ የሆነ ግንዛቤ አለመያዙ፤
- ብቃት ያለው የአመራርና የሰው ኃይል አለመሟላቱ፤

ሸ) በጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኔት ላይ ልማት ፓኬጅ በፖለቲካ አመራሩ በቁና የተሟላ ግንዛቤ አለመኖር፤ የዘርፉን ልማት እንደ ዋነኛ ሥራው ቆጥሮ በትኩረት አለመሥራቱ፤

2.4. የውጭ ሀገር ተሞክሮ

2.4.1. የልምድ ቅመራ ሥራ

- ሀ) ያለፉትን በጎ ልምዶችንን ከውጭ ሀገር ተሞክሮዎች ጋር በማነፃፀር የተሻለ ልምድ ለመቅሰም የውጭ ሀገራት የተሞክሮ ዳሰሳ ጥናት ተከናውኗል፡፡ የዳሰሳ ጥናቱ ዓላማ በ1990 ዓ.ም የወጣው የዘርፉ ልማት ስትራቴጂን በመገምገም፣ የውጭ ምርጥ ተሞክሮ በመቃኘት፣ ክፍተቱን በመለየትና የመመያሪያ ሃሳቦችን በማመንጨት ቀጣይ ፈጣን ልማትን ለማስመዘገብ የሚያስችል ፖሊሲና ስትራቴጂ ለመቅረብ ነው፡፡
- ለ) የውጭ ተሞክሮ ቅመራ የተከናወነባቸው ሀገሮች በዋነኛነት ህንድና ጃፓን ሲሆኑ በተጨማሪነት የማሌዢያ፣ የአውሮፓ ህብረት፣ የደቡብ አፍሪካና የሌሎች ሀገሮች ተሞክሮ ተዳሏል፡፡ በህንድና በጃፓን የዘርፉን ፖሊሲዎችና ስትራቴጂዎች ከሚመሩና ከሚተገቡሩ ተቋማት ጋር በመሆን ዝርዝር ልምዶችን ለመቅሰምና ከሀገራችን ተጨባጭ ሁኔታ ጋር ለማጣጣም የሚያስችል የልምድ ቅመራ ተደርጓል፡፡
- ሐ) በአጠቃላይ የውጭ ተሞክሮዎችን በሰባት ንዑስ ዘርፎች በመክፈል የድጋፍ ማዕቀፎችና የአቅም ግንባታ መርሀግብሮችን በዝርዝር ለማየት ተሞክሯል፡፡ እነዚህም፡-
  - የፋይናንስ ድጋፍ፣
  - የሰው ኃይል ልማትና የማማከር አገልግሎት፣
  - የገበያ ድጋፍ፣
  - የክላስተርና ፈጣን ኢንክቤሽን ልማት፣
  - የቴክኖሎጂ፣ የምርት ልማትና ስርጭት አገልግሎት፣
  - የኢንፎርሜሽንና ኮሙኒኬሽን አገልግሎት፣
  - የድጋፍ ሰጪ ተቋማት አቅም ግንባታ ድጋፎች፣

ናቸው፡፡

2.4.2 የተቀሰሙ ዋነኛ ተሞክሮዎች

ዓለም አቀፍ ተሞክሮን ለመቀመጥ የተመረጡትን ሀገሮች የልማትና የዕድገት ደረጃ፣ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኔት ይዘቶች ትርጓሜ፣ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኔት ይዘቶች ለኢኮኖሚ የሚያደርጉት ልማታዊ አስተዋፅኦ፣ የፖሊሲና ስትራቴጂ ማዕቀፍ፣ አዋጆች፣ ደንብና መመሪያዎች ታይተዋል። ለዘርፉ ድጋፍ የሚሰጡ ተቋማት አደረጃጀት፣ ቅንጅታዊ አሠራርና የአቅም ግንባታ ድጋፎችም ተለይተው ተቀምጧል። ከነዚህ ሀገራት የተገኘው ተሞክሮ ማጠቃለያ እንደሚከተለው ቀርቧል።

- ሀ) የዘርፉን ልማት በማረጋገጥ በብዙዎች ሀገሮች መንግሥት አመራርና ድጋፍ ለመስጠት ከፍተኛ ድርሻ ያለው ከመሆኑም በላይ ወሳኝ የመሪነት ሚና እንደሚጫወት ግንዛቤ ተወስዷል።
- ለ) የጥቃቅን፣ አነስተኛና መካከለኛ ኢንተርኔት ይዘቶች በኢኮኖሚው ውስጥ ከአጠቃላይ ሀገራዊ ምርትና ከሥራ ዕድል ፈጠራ አንፃር ከፍተኛ ድርሻ አላቸው። በህንድ ዘርፉ 45% የማኑፋክቸሪንግና 40% የኤክስፖርት ድርሻ ያለው ሲሆን ወደ 60 ሚሊዮን ለሚሆኑ ሰዎች የሥራ ዕድል ፈጥሯል። በተመሳሳይ መልኩ በጃፓን ዘርፉ 53.3% የማኑፋክቸሪንግ ድርሻ ያለው ሲሆን ከ40 ሚሊዮን በላይ ለሚሆኑ ሰዎች የሥራ ዕድል ፈጥሯል።
- ሐ) የዘርፉን ልማት ለማፋጠንና በዓለም አቀፍ ደረጃ የየሀገሮቹን ኢንተርኔት ይዘቶች ተወዳዳሪነትን ለማሳደግ የሚያስችሉ ዝርዝር የፖሊሲና የድጋፍ ማዕቀፎች፣ እንዲሁም ዝርዝር የማስፈፀሚያ ፓኬጆችና መመሪያዎች ተቀርፀው ቀጣይነት ባለው መልኩ ተግባራዊ ይደረጋሉ።
- መ) ፖሊሲና ስትራቴጂዎች የድጋፍ ፓኬጆችን ውጤታማ በሆነ መንገድ የሚተገብሩ አቅማቸውን በየጊዜው የሚያሳድጉ በሬጉላተሪ፣ በፋይናንስ፣ በገበያ፣ በቴክኖሎጂ፣ በሰው ኃይል ልማትና ማማከር፣ በጥራትና በመሠረተ ልማት ዙሪያ የሚሰሩ በርካታ ድጋፍ ሰጪ ተቋማት ይገኛሉ። ከዚህ በተጨማሪ የዘርፉ ድጋፍ ሰጪ ተቋማት ልምድና ብቃት ያላቸውን የኢንዱስትሪ ኤጀንቶችና የግል አማካሪ ባለሙያዎችን ማጠናከርን ማዕከል ያደረገ አገልግሎት ይሰጣሉ።
- ሠ) ኢንተርኔት ይዘቶች የተጠናከሩና የተደራጁ የዘርፍ ማህበራት ያላቸው ሲሆን በመንግሥት ለዘርፉ የሚሰጡትን ድጋፎች በመተግበር ረገድ ጉልህ ድርሻ አላቸው።
- ረ) በብዙዎች ሀገሮች ወጥ የሆነና በሁሉም አካላት ዘንድ ተግባር ላይ የዋለና በሕግ ማዕቀፍ የተደገፈ የዘርፉ ግልፅ ትርጓሜ ተቀርጿል።
- ሰ) ለኢንተርኔት ይዘቶች የሚሰጡ የድጋፍ ማዕቀፎች አዳዲስ የአሠራር ዘዴዎችን ማዕከል ያደረጉና በየጊዜው እየተገመገሙ የሚስተካከሉ ናቸው።
- ሸ) በዘርፉ የተሰማሩ ኢንተርኔት ይዘቶች በገበያ ትስስር ተጠቃሚ እንዲሆኑ በተለይም የሰብ ኮንትራክቲንግና የተለያዩ የግብይት አሠራሮች ተቀርፀው ተግባራዊ ይደረጋሉ።
- ቀ) ለኢንተርኔት ይዘቶች የሚሰጡ ድጋፎች የኢንተርኔት ይዘቶችን የዕድገት ደረጃ መሠረት ያደረጉ ናቸው። በተለይ በጃፓን የዘርፉን ልማት ለማፋጠን በሰው ኃይልና በቴክኖሎጂ ልማት ላይ ትኩረት ይሰጣል።

3. የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ትርጓሜና ትኩረት የሚሰጣቸው ዘርፎች

3.1. የትርጓሜ አስፈላጊነት

የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን ልማት ለማፋጠን የሚቀረፁ ፖሊሲዎችና ስትራቴጂዎች ወጥነት ባለው የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ሀገራዊ ትርጉም ላይ መመሥረት ለዘርፉ ልማት ውጤታማነትና ቀጣይነት ያለው ድጋፍ ለማድረግ ያስችላል። በተጨማሪም የሚሰጡ ድጋፎች በቀጥታ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ተጠቃሚነትን ያረጋገጠ መሆን ይገባዋል።

የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ትርጉም ዓላማ በዋነኛነት በአምስት መሠረታዊ ጉዳዮች ላይ የተመሠረተ ነው። እነዚህም፤

ሀ) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን ለይቶ ለመደገፍ የሚያስችል የማዕቀፍ መሠረት እንዲኖር፤

ለ) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማትን የሚደግፉ አካላት ወጥነት ያለው መነሻ እንዲኖራቸው፤

ሐ) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን በሚመለከት የሚወጡ መረጃዎች የጋራና አንድ ዓይነት መነሻ እንዲኖራቸው፤

መ) ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በሚሠጡ ድጋፎች የተገኘውን ለውጥ በተመሳሳይ መሥፈርት መገምገም እንዲቻልና የማሻሻያ ማዕቀፎችን ለማዘጋጀትና ለመተግበር፤

ሠ) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ሀገራዊ ትርጉምን ከአለም አቀፍ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ትርጉም ጋር ለማጣጣም፤

ነው።

ከላይ የተመለከቱት መነሻዎች ቢኖሩም በአለም አቀፍ ደረጃ ወጥነት ያለው አለም አቀፍ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ትርጉም የሌለ ከመሆኑም ባሻገር በብዙዎች ሀገሮች የዘርፉን ሕጋዊ ትርጉም ቀርፀው የሚተገብሩበት ሁኔታ ይታያል።

3.2. አለም አቀፍ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ትርጉም ተሞክሮ

ከውጭ ሀገር ተሞክሮ እንደተስተዋለው በአጠቃላይ ሲታይ በዋነኛነት የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ትርጓሜ ሦስት መሠረታዊ መሥፈሮችን የያዘ ነው። እነዚህም፤

ሀ) የሙሉ ጊዜ ተቀጣሪ የሰው ኃይል ብዛት (head count staff)፤

ለ) ጠቅላላ ሀብት /Total Assets/፤ የተጣራ ሀብት (Net Asset) እና የተከፈለ ካፒታል፤ እንዲሁም

ሐ) ጠቅላላ አመታዊ ሽያጭ (Annual turn over) ሲሆን

እነዚህን መስፈርቶች በጣምራ ወይም በተናጠል ይጠቀሙባቸዋል።

ሆኖም አንዳንድ ሀገሮችና አለም አቀፍ ተቋማት ከነዚህ ሦስት መሠረታዊ መስፈርቶች በተጨማሪ ሕጋዊ ባለቤትነት (legal entity) እንደ መስፈርት ይጠቀማሉ። በአመዛኙ በተለያዩ ሀገራት ጥቅም ላይ የዋሉት ትርጉሞች ከላይ የተመለከቱትን ሦስት መስፈርቶች የያዙ ሲሆኑ እንደሀገሮቹ የኢኮኖሚ ሁኔታ የመስፈርቶቹ መጠን የተለያየ ነው። በጥቅሉ ከሌሎች ሀገሮች የተገኙ ተሞክሮዎች የሚያሳዩት፤

- ሀ) በሁሉም ሀገሮች የጥቃቅን፣ የአነስተኛና የመካከለኛ ኢንተርፕራይዞች በድጋፍ ማዕቀፍና በትርጓሜ መካተታቸው፤
- ለ) የሀገሮቹ የዘርፉ ትርጓሜ ካላቸው የኢኮኖሚ ሁኔታና የዕድገት ደረጃ አንፃር እንደሚቃኝ፤
- ሐ) በአብዛኛው ሀገሮች ውስጥ የዘርፉ ትርጓሜ በሁሉም አካላት ወጥነት ባለው መልኩ እንደሚተገበርና ትርጓሜውም የሕግ መሠረት ያለው መሆኑን ነው።
- መ) በዋነኛነት የሰው ኃይል፣ ጠቅላላ ሀብት/Total asset/ /፣ የተጣራ ሀብት (Net Asset) እና የተከፈለ ካፒታል፤
- ዓመታዊ ጠቅላላ ሽያጭ በመስፈርትነት በጣምራ ወይም በተናጠል ጥቅም ላይ እንደሚውል፤
- ሠ) አንዳንድ ሀገሮች በኢንዱስትሪው ዓይነት በማኑፋክቸሪንግ፣ በኮንስትራክሽን፣ በትራንስፖርት፣ በጅምላና ችርቻሮ ንግድ እንዲሁም በአገልግሎት ዘርፍ እንደሚከፋፍሉ (ቻይና፣ አሜሪካ፣ ደቡብ አፍሪካ)፤
- ረ) አብዛኞቹ ሀገሮች ለአነስተኛና መካከለኛ ኢንተርፕራይዞች አንድ ወጥ የሆነ ትርጉም ለሁሉም ዘርፎች እንደሚጠቀሙ (የአውሮፓ ህብረት)፤
- ሰ) አንዳንድ ሀገሮች ጥቃቅን ኢንተርፕራይዞችን ጨምረው በሥራ ዘርፎች በመከፋፈል ትርጉም እንደሚሰጡ (ህንድ፣ ፊሊፒንስ፣ ታንዛኒያ)፤
- ሸ) አንዳንድ ሀገሮች በማኑፋክቸሪንግና በአገልግሎት ዘርፍ ከፋፍለው እንደሚጠቀሙ (ህንድ፣ ጃፓን)፤
- ቀ) የአለም አቀፍ ተሞክሮን የዋጋ ግሽበትንና የምርታማነት ዕድገትን ታሳቢ በማድረግ የትርጉም ማሻሻያ እንደሚያደርጉ (የአውሮፓ ህብረት)፤

3.3. የኢትዮጵያ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ትርጓሜ

በሀገራችን በዋነኛነት ሁለት የተለያዩ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ትርጓሜ በሥራ ላይ ውሏል። እነዚህም፤

- የ1990 ዓ.ም. የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ስትራቴጂ ትርጓሜ እና
  - የማዕከላዊ ስታቲስቲክስ ኤጀንሲ ትርጓሜ
- ናቸው።

3.3.1 የ1990 ዓ.ም. የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ስትራቴጂ ትርጓሜ

የ1990 ዓ.ም. የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ስትራቴጂ በሚቀረፅበት ወቅት የተለያዩ ሀገሮች ተሞክሮዎችን በተለይም የደቡብ አፍሪካና የሌሎች ሀገሮችን ከግምት ውስጥ ያስገባ ነበር። በወቅቱ በነበረው ግንዛቤ የዘርፉ የሰው ኃይልን መረጃ ለማግኘት እንደማይቻል በመገመት አንድ መስፈርት መጠቀም አመቺ ይሆናል ተብሎ በመገመቱና በአብዛኛው ሥራው በቤተሰብ የሰው ኃይል ላይ የተመሠረተ መሆኑ በውስጡ የተከፈለ ካፒታል ብቻ እንደ መስፈርት ጥቅም ላይ እንዲውል ተደርጓል። በዚህም ምክንያት አሁን ያለው የዘርፉ ትርጓሜ የሚከተሉት ክፍተቶች ታይተውበታል።

ሀ) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች አንዱ ዋነኛ ዓላማ የሥራ ዕድል መፍጠር ሆኖ ሳለ በዘርፉ ትርጓሜ ውስጥ ይህ እንዲካተት ባለመደረጉ የሥራ ዕድል በመፍጠር ረገድ የታዩ ዕድገቶችን ከትርጓሜ አንፃር ለማነፃፀር አላስቻለም፡፡ በተጨማሪም ከአለም አቀፍ ተሞክሮ አንፃር ሲታይ የኢንተርፕራይዞችን የካፒታል መጠን በሥራ ዘርፎች ለይቶ አያሳይም፡፡

ለ) በጥቅም ላይ ያለው የዘርፉ ትርጓሜ እንደ መስፈርት የተጠቀመው የተከፈለ ካፒታል ቢሆንም በተግባር ያለውን ተሞክሮ ያላገናዘበ ነው፡፡ ኢንተርፕራይዞች የሚቋቋሙት በራስ መዋጮ የተከፈለ ካፒታልና በአብዛኛው በባንክ ብድር በመሆኑ የኢንተርፕራይዞችን ሙሉ ገጽታ የሚያሳይ አይደለም፡፡

ሐ) በጥቅም ላይ ያለው ትርጓሜ ከ13 ዓመት በላይ ያለፈው በመሆኑ በውጭ ምንዛሪ ለውጥና በዋጋ ግሽበት ምክንያት በተጨማሪም አሁን ያለውን ሁኔታ አያስተናግድም፡፡ ለጥቃቅን ኢንተርፕራይዞች ተቀምጦ የነበረው የብር 20,000 (ብር 4 ያህል ወይም በወቅቱ ሶስት ሺ የአሜሪካን ዶላር) የተከፈለ ካፒታል አሁን ባለው የውጭ ምንዛሪ የአሜሪካን ዶላር 1200 (በዩሮ 900) አካባቢ ነው፡፡ በተመሳሳይ መልኩ ለአነስተኛ ኢንተርፕራይዝ የተከፈለ ካፒታል ብር አምስት መቶ ሺ ወይም በወቅቱ ሰባ ስድስት ሺ የአሜሪካን ዶላር አሁን ባለው የዶላር ምንዛሪ 30,000 (በዩሮ 22,500) ይሆናል፡፡ ከ13 ዓመት በፊት የነበረው የተከፈለ ካፒታል መጠን በውጭ ምንዛሪ ለውጥ ምክንያት አሁን ካለው የብር ዋጋ በ2.5 እጥፍ ይበልጥ ነበር፡፡

መ) በአለፉት ዓመታት በተግባር ላይ የዋለው ትርጓሜ የተከፈለ ካፒታል ሆኖ ሳለ ከጥቃቅን ወደ አነስተኛ፤ ከአነስተኛ ወደ መካከለኛ የነበረው ሽግግር በጠቅላላ ሀብት ላይ የተመሰረተ ነው፡፡

ሠ) የአነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ትርጓሜ በውስጡ የክፍተኛ ቴክኖሎጂና የማማከር አገልግሎትን ያላካተተ በመሆኑና አሁን ካለው የቴክኖሎጂና የማማከር አገልግሎት ጠቀሜታና ሚና አንፃር እንደገና መታየት ያስፈልገዋል፡፡

ከላይ በተገለፁት ምክንያቶች አሁን በሥራ ላይ ያለው የዘርፉ ትርጓሜ አለም አቀፍ ተሞክሮንና እስካሁን በሀገራችን የታየውን የዘርፉን ልማት ከግምት ውስጥ በማስገባት እንደገና መታየቱ አግባብነት ያለው ሆኖ ተገኝቷል፡፡ የኢትዮጵያ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ትርጓሜ ማጠቃለያ በሚከተለው ሠንጠረዥ ቀርቧል፡፡

ዘርፍ	የሰው ኃይል	የተከፈለ ካፒታል
ጥቃቅን ኢንተርፕራይዝ	--	≤ ብር 20 ሺህ (\$1200)
አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ	---	≤ ብር 500 ሺህ (\$30000)

3.3.2. የማዕከላዊ ስታቲስቲክስ ኤጀንሲ ትርጓሜ

የማዕከላዊ ስታቲስቲክስ ኤጀንሲ ዘርፉን በተመለከተ የሰጠው ትርጉም ሥራዎች የሚሰሩበትን የቴክኖሎጂ ሁኔታና የሰው ኃይልን ግምት ውስጥ ያስገባ ነው፡፡ በዚህ መሠረት፤

ሀ) የዕደጥብብና የጉጂ ኢንዱስትሪ በራስና ቤተሰብ የሰው ኃይል ላይ የተመሠረቱ የሞተር ኃይልን የማይጠቀሙና በእጅ የሚሠሩ ተግባራትን ያካትታል፡፡

ለ) አነስተኛ ማኅተሞች ሲሆኑ ለገንዘብ ስጦታ ምክር ቤቱ ይገኛል፡፡

ከላይ የተመለከተው የኢንቨስትመንት ትርጓሜ የሚከተሉት ክፍተቶች ታይተዋል፡፡

- ሁሉንም ዘርፎች ያላካተተና የማኅተሞች ሲሆኑ ለገንዘብ ስጦታ ምክር ቤቱ ይገኛል፡፡
- የካፒታል መጠን እንደ መስፈርት አለመጠቀሙ፡፡

ናቸው፡፡

ይህ የኢንቨስትመንት ትርጓሜ በ1990 ዓ.ም. ከወጣው ስትራቴጂ ትርጓሜ የተለየ ሲሆን ወጥ የሆነ ወይም ሀገራዊ ትርጓሜ ባለመኖሩ ምክንያት በተለይ በጎጂና ዕድ ጥበብ ተቋማትን ወይም ጥቃቅን ኢንተርፕራይዞችን በተመለከተ በኢንቨስትመንት ስጦታ ምክር ቤቱ መረጃዎች አለመስጠትና ጥናቶች አለመካሄዳቸው ታውቋል፡፡ ሀገራዊ የሆነና ወጥነት ያለው ትርጓሜ ባለመኖሩ በጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የሚካሄዱ ጥናቶችና የሚሰበሰቡ መረጃዎች ተግባር ላይ እየዋለ ያለውን ስትራቴጂና የድጋፍ ማዕቀፎች ያመጡትን ለውጥ ሳይንሳዊ በሆነ መንገድ ለመተንተንና ለመገምገም አዳጋች ያደርገዋል፡፡

3.4. የተሻሻለው የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ትርጓሜ

ከውጭ ሀገራት የተቀሰመውን ተሞክሮ መሰረት በማድረግና ሥራ ላይ ያለውን የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ትርጓሜ የነበሩበትን ጉድለቶች በመገንዘብ «ተቀጥረው የሚሰሩ ሠራተኞች ብዛት፣ ሳይጨምር ጠቅላላ ሀብት /Total asset/ በመስፈርትነት በመጠቀም እና በኢንቨስትመንት በአገልግሎት ዘርፍ በመከፋፈል» በቀጣይ አምስት ዓመታት ሊኖር የሚችል የዋጋ ግሽበትና የውጭ ምንዛሪ ምጣኔ ከግምት ውስጥ በማስገባት የተሻሻለ ትርጓሜ እንደሚከተለው ቀርቧል፡፡

3.4.1 የተሻሻለው የጥቃቅን ኢንተርፕራይዝ ትርጓሜ

ሀ) በኢንቨስትመንት ዘርፍ (ማኅተሞች ሲሆኑ ለገንዘብ ስጦታ ምክር ቤቱ ይገኛል፡፡)

የኢንተርፕራይዙን ባለቤትና የቤተሰብ አባላትን ጨምሮ እስከ 5 ሰዎች ቀጥሮ የሚያሰሩ ወይም/እና የጠቅላላ ንብረታቸው (Total Asset) መጠን በዋጋ ከብር 100,000 / አንድ መቶ ሺህ/ ያልበለጠ ይሆናሉ፡፡

ለ) በአገልግሎት ዘርፍ (ገንዘብ ንግድ፣ ትራንስፖርት፣ ሆቴልና ቱሪዝም፣ የኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂና የጥገና አገልግሎት)

የኢንተርፕራይዙን ባለቤትና የቤተሰብ አባላትን ጨምሮ እስከ 5 ሰዎች ቀጥሮ የሚያሰሩ ወይም/እና የጠቅላላ ንብረታቸው /Total Asset/ መጠን በዋጋ ከብር 50,000 / ሃምሳ ሺህ/ ያልበለጠ ይሆናሉ፡፡

3.4.2 የተሻሻለው የአነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ትርጓሜ

ሀ) በኢንቨስትመንት ዘርፍ (ማኅተሞች ሲሆኑ ለገንዘብ ስጦታ ምክር ቤቱ ይገኛል፡፡)

ከ6-30 ሰዎች ቀጥሮ የሚያሰሩ ወይም/እና የጠቅላላ ንብረታቸው (Total Asset) መጠን በዋጋ ከብር 100001(አንድ መቶ ሺ አንድ) እስከ 1.5 ሚሊዮን ያልበለጠ ይሆናሉ፡፡

ለ) በአገልግሎት ዘርፍ (ችርቻሮ ንግድ፣ ትራንስፖርት፣ ሆቴልና ቱሪዝም፣ የኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂና የጥገና አገልግሎት)

ከ6-30 ሰዎች ቀጥሮ የሚያሰራ ወይም/እና የጠቅላላ ንብረታቸው /Total Asset/ መጠን በዋጋ ከብር 50,001 እስከ ብር 500,000/ አምስት መቶ ሺህ ያልበልጠ ይሆናሉ። የተሻሻለው የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ትርጓሜ በሚከተለው ሠንጠረዥ ቀርቧል።

የኢንተርፕራይዝ ደረጃ	ዘርፍ	የሰው ኃይል	ጠቅላላ ሀብት*
ጥቃቅን ኢንተርፕራይዝ	ኢንዱስትሪ	≤5	≤ ብር 100 ሺህ (\$6000 ወይም €4500)
	አገልግሎት	≤5	≤ ብር 50 ሺህ (\$3000 ወይም €2200)
አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ	ኢንዱስትሪ	ከ6-30	≤ ብር 1.5 ሚሊዮን (\$90000 ወይም €70000)
	አገልግሎት	ከ6-30	≤ ብር 500 ሺህ (\$30000 ወይም €23000)

ከላይ በተገለጸው ትርጉም በሰው ኃይልና በጠቅላላ ሀብት መካከል አሻሚ ሁኔታ ሲፈጠር የጠቅላላ ሀብት መጠን ቀዳሚ መስፈርት ሆኖ ያገለግላል፤

3.4.3 የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ሕጋዊ አደረጃጀት

ሀ) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ድጋፍ ተጠቃሚ እንዲሆኑ ሕጋዊነታቸውን ማረጋገጥ የሚገባ ይሆናል።

ለ) ኢንተርፕራይዞች የሚደራጁበት አግባብ በምርጫቸው በንግድ ህጉና በህብረት ሥራ ማህበራት ማደራጃ አዋጅ መሠረት ይሆናል።

ሐ) ሀገራዊ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ መረጃ ሲሰባሰብ የዘርፉን ትርጓሜና የማዕከላዊ ስታቲስቲክስ ኤጀንሲ

ከሚያስቀምጠው ሥርዓትና በንግድ ሥራ ፈቃድ መደቦች ጋር የተጣጣመ እንዲሆን ይደረጋል።

3.5. ትኩረት የሚሰጣቸው ዘርፎችና ንዑስ ዘርፎች

ከላይ የተገለጹት ዘርፎች ውስጥ የሚሠማሩ ኢንተርፕራይዞች የንግድ ፈቃድና ምዝገባ ሲያከናውኑ በሀገር አቀፍ ደረጃ በሥራ ላይ በአለው የንግድና ምዝገባ የዘርፎች አደረጃጀት መሠረት ይሆናል። በስትራቴጂው የተቀመጡ ዓላማዎችን ለማሳካትና የአምስት ዓመት የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ መነሻ በማድረግ በተለይ ለኤክስፖርትና ከውጭ የሚገቡ ምርቶችን ለሚተኩ የማኑፋክቸሪንግ ዘርፍ ልዩና የላቀ ትኩረት ይሰጣል።በተለይ ሰፊ የስራ ዕድል ለሚፈጥሩ ለማኑፋክቸሪንግ ዘርፍ፣ ለኮንስትራክሽን ዘርፍ፣ለንግድና የተለያዩ አገልግሎትና ለግብርና ዘርፎች ሥር ላሉ ንዑስ ዘርፎችና የሥራ ዘርፎች ቅድሚያ ይሰጣል።

(1) የማኑፋክቸሪንግ ዘርፍ

- ጨርቃ ጨርቅና ስፌት(Textile and Garment)
- ቆዳና የቆዳ ውጤቶች (Leather and Leather products)
- የምግብና መጠጥ ዝግጅት(Food Processing and Beverage)
- የብረታ ብረትና የኢንጂነሪንግ ምርቶች (Metal Works and Engineering)
- የእንጨት ሥራዎች(Wood Work Including Furniture)
- ባህላዊ የዕደ ጥበብና የቴሌፕ ሥራዎች
- አግሮ ፕሮሰሲንግ

(2) የኮንስትራክሽን ዘርፍ

- ሥራ ተቋራጭነት
- ንዑስ ሥራ ተቋራጭነት
- የግንባታ ግባቶች ምርት
- ባህላዊ የማዕድን ሥራዎች
- የከበሩ ድንጋጮች ልማት
- ኮብል ስቶን ሥራዎች
- የመሠረተ ልማት ግንባታ ንዑስ ተቋራጭነት

(3) የንግድ ዘርፍ

- የሀገር ውስጥ ምርቶች ጀምላ ሽያጭ፤
- የሀገር ውስጥ ምርቶች ችርቻሮ ንግድ፤
- የጥሬ ዕቃ አቅርቦት፤

(4) የአገልግሎቶች ዘርፍ

- የገጠርና አነስተኛ ትራንስፖርት አገልግሎት
- ካፌና ሬስቶራንቶች
- የማከማቻ አገልግሎት
- የቱሪስት አገልግሎት
- የማሸጊያ አገልግሎት
- የሥራ አመራር አገልግሎት
- የማዘጋጃ ቤታዊ አገልግሎቶች
- የኘሮጀክት ኢንጂነሪንግ አገልግሎት
- የምርት ዲዛይንና ልማት አገልግሎት
- የግቢ፣ የውበትና የጥበቃ እና ፅዳት አገልግሎት
- የጥገና አገልግሎት
- የውበት ሳሎን ሥራዎች
- የኤሌክትሮኒክስና ሶፍት ዌር ልማት
- የዲኮር ሥራ
- ኢንተርኔት ካፌ

(5) የግብርና ዘርፍ (የከተማ ግብርና)

- ዘመናዊ የእንሰሳት ዕርባታ፤
- የንብ ማንባት፤
- የዶሮ ዕርባታ፤
- ዘመናዊ የደን ልማት፤
- አትክልትና ፍራፍሬ፤
- ዘመናዊ የመስኖ ሥራ፤
- የእንሰሳት መኖ ማቀነባበሪያ፤

4. የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የዕድገት ደረጃ መሠረት ያደረገ ድጋፍ መስጠት

4.1. መነሻ ሀሳብ

ሀ) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የዕድገት ደረጃዎች ሁለት ገጽታዎች ሲኖሩት አንደኛው ኢንተርፕራይዞቹ ከአነስተኛ ወደ መካከለኛ የሚሸጋገሩበትን የዕድገት ደረጃዎች የሚያመለክት ሲሆን፤ ሁለተኛው ደግሞ በአሉበት ደረጃ ማለትም በጥቃቅን/በአነስተኛ ኢንተርፕራይዝነት ተጠናክረውና ተወዳዳሪ ሆነው ለመቀጠል የሚያልፉበትን ሂደት የሚያመለክት ነው። የመንግስት ልማታዊ ድጋፍም ከላይ የተጠቀሰውን የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የሽግግር ዕድገት መሠረት ያደረገ ነው።

ለ) የማሌዥያ ኢንተርፕራይዞች በአራት የተከፈለ የዕድገት ደረጃዎች ያሏቸው ሲሆን እነዚህም የምስረታ (Start-up)፣ የዕድገት (Growth)፣ የመስፋፋት(Expansion) እና የመብቃት(maturity) ናቸው።

- በምስረታ ደረጃ የሚሠጡ ድጋፎች ኢንተርፕራይዞቹ በቂ የሰለጠነ የሰው ኃይል እንዲያገኙ፣ ጥሬ ዕቃ አቅርቦት እንዲመቻችላቸው፣ መሠረተ ልማት እንዲሟላላቸውና የገበያ ዕውቀት እንዲኖራቸው ማድረግ ነው።
- በዕድገት ደረጃ፣ የብቃት ማረጋገጫ፣ የስታንዳርድ፣ የገበያ ልማት፣ የታክስ ተጠቃሚነትና የቴክኒክ ድጋፍ ይሰጣቸዋል።
- በመስፋፋት ደረጃ ለሚገኙ ኢንተርፕራይዞች የቴክኖሎጂ አቅም ግንባታ፣ የሥራ አመራር ብቃት ግንባታ፣ የንግድ ምልክት፣ የሽያጭ አውታሮች፣ የኢንፎርሜሽንና ኮሙኒኬሽን፣ የቪዘንቸር ካፒታል እና የአውትሰርሺሲንግ ድጋፎች ይደረግላቸዋል።
- በመብቃት ደረጃ ለደረሱ ኢንተርፕራይዞች የዲዛይን አቅም ግንባታ፣ የንግድ ምልክት ትውውቅ፣ የኢንዱስትሪ ማስፋፊያ እና የውጭ ኢንቨስትመንት ድጋፍ ይደረግላቸዋል።

ሐ) በጃፓን የሚሰጠው ድጋፍ በሶስት ደረጃዎች የተከፈለ ሲሆን ይህም የምስረታ ደረጃ (Launching stage)፣ የማጠናከሪያ ደረጃ (Strengthening stage) እና የማብቂያ ደረጃ (Securing stage) ናቸው።

- በምስረታ የዕድገት ደረጃ የሚሰጡ ድጋፎች አዲስ ጀማሪዎች የሚገጥማቸውን እንቅፋቶችና ማነቆዎችን (challenges) ለመወጣት የሚያስችል የተሟላ ድጋፍ(Full support) ነው። ይህ ድጋፍ 80% የመነሻ ካፒታል፣ብድርና የብድር መመለሻ ጊዜ እስከ 10 ዓመት፣ የተቀናጀ ድጋፍ በሀገር አቀፍ፣ በክልልና በከተሞች መስጠት እና የስልጠናና የምክር አገልግሎትን ያካትታል።
- በማጠናከሪያ የዕድገት ደረጃ የሚሰጡ ድጋፎች የሥራ አመራር ብቃትን ለማጎልበት የሚሰጡ ሙያዊ (Professional support) ድጋፎች ናቸው። ለምሳሌ ቋሚ ኤክስፐርት ለተወሰነ ጊዜ በመመደብ፤
- በመብቃት ዕድገት ደረጃ የሚሰጡት ድጋፎች በማንኛውም ጊዜ ከሚገጥማቸው ሥጋት (against current and future risks) ለመጠበቅ የሚያስችሉ ድጋፎች ናቸው።

መ) ከላይ እንደተጠቀሰው የኢንተርፕራይዞችን ዕድገት ተከትሎ የሚሰጡ ድጋፎች መኖራቸውና ድጋፎቹም ኢንተርፕራይዞች በየደረጃው የሚገጥሟቸውን ችግሮች ለመቋቋም የሚያስችላቸው መሆኑን ነው።

ሠ) በእኛ ሀገር ኢንተርፕራይዞችን ከውጭ ተሞክሮ ከተገኘው ልምድ አንጻር ድጋፎች በየዕድገት ደረጃዎች የሚሰጥ አልነበረም። የሚሰጠው ድጋፍም የጀምላ ድጋፍ ሲሆን የተሰጠውን ድጋፍ መሠረት ያደረገ ግምገማና ኢንተርፕራይዞች በድጋፍ ያስገኙትን ለውጥ መረጃ የመያዝ ልምድና የመቀመር ሁኔታ አልነበረም። ስለሆነም የውጭ ሀገር ተሞክሮን መሠረት በማድረግና በሀገራችን ባለፉት ዓመታት መንግሥት የዚህን ዘርፍ ልማት ለመደገፍ የተዘጋጀውን የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ፓኬጅ በማስፈፀም ሂደት የተገኙ ልምዶችን በመቀመር፣ የተስተዋሉ ደካማ ጉኖችን በማስወገድ ቀጣይነት ያለው ዕድገት ላይ የተመሠረቱ ኢንተርፕራይዞችን ለማፍራት እንዲቻል የኢንተርፕራይዞች የዕድገት ደረጃ በሦስት እንዲከፈል ተደርጓል።

ረ) ይህ የዕድገት ደረጃዎች ዕይታ መሠረታዊ አላማ ኢንተርፕራይዞች ቀጣይነት ያለው ዕድገት እንዲያስመዘግቡና ከአንድ የዕድገት ደረጃ ወደሌላ ለመሸጋገር የሚያደርጉትን ጥረት ለማገዝና በየምዕራፉ የሚገጥሟቸውን ማነቆዎች መሠረት ያደረገ የተቀናጀ ግልፅ መስፈርትና የድጋፍ ማዕቀፎችን ለማዘጋጀት ጠቃሚ ሆኖ በመገኘቱ ነው።

በዚሁ መሠረት ሦስት የዕድገት ደረጃዎች ማለትም የምሥረታ ደረጃ፣ የታዳጊ ደረጃ፣ የመብቃት ደረጃ ተብለው ተለይተዋል።

4.2 በምሥረታ ወይም ጀማሪ (Start-up) ደረጃ የሚሰጥ ድጋፍ

4.2.1 ትርጉም

የምሥረታ/ጀማሪ ደረጃ ማለት ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን ለመምሥረት ፍላጎት ያላቸው ሰዎች እና ከተለያዩ የትምህርት ተቋማት በየደረጃው የሚጠበቅባቸውን ትምህርት በማጠናቀቅ በማህበር እና በግለሰብ በህግ አግባብ ተደራጅተው የራሳቸውን ቁጠባና ከተለያዩ የፋይናንስ ተቋማት ብድር በመውሰድ ወደ ሥራ የገቡትን የሚያካትት ነው። የምሥረታ/ጀማሪ ደረጃ ኢንተርፕራይዞች ሕጋዊ አቋም ይዞ የማምረትና አገልግሎት የመስጠት ተግባር የሚጀምርበት ነው።

4.2.2 ዋነኛ ችግሮች

- ሀ) በምሥረታ ደረጃ የሚገኙ ኢንተርፕራይዞች ሥራ ለመጀመር የሚያስችላቸው የመነሻ ካፒታል ለማግኘት አለመቻላቸው፤
- ለ) እስካሁን በነበረው ተሞክሮ ኢንተርፕራይዞችን የማደራጀት አሠራር ጎልቶ የሚታየው በኅብረት ሥራ ማህበር በመሆኑ ሌሎች አማራጮችን በመገንዘብ ኢንተርፕራይዞች በመረጡት አደረጃጀት እንዲደራጁ የድጋፍ አሠራር አለመኖር፤

ሐ) አብዛኛዎቹ የኢንተርኔት ምረቃዎች የሂሳብ አያያዝና የቢዝነስ አሰራር ተሞክሮ የሌላቸው በመሆኑ ኢንተርኔቶችን ውጤታማ በሆነ መንገድ ለማስተዳደር አለመቻላቸው፤ በዚህም ምክንያት ብዛት ያላቸው ኢንተርኔቶች በምሥረታ ሂደት ላይ እያሉ ከሥራ የመውጣትና የኢንተርኔቶች አንቀሳቃሾችም ተስፋ የመቁረጥ ሁኔታ መፈጠር፤

መ) ለተሰማሩበት የሥራ መስክ መነሻ የሚሆን የኢንተርኔት ምረቃዎች የንግድ ሥራና የሙያ ክህሎት አለመኖር፤

4.2.3 መፍትሄዎችና ቀጣይ አቅጣጫዎች

በምሥረታ ደረጃ ኢንተርኔቶች የሚያጋጥሟቸው ዋነኛ ችግሮች ለመቅረፍ የሚከተሉት ድጋፎች ይሠጣሉ፡፡

ሀ) የመነሻ ካፒታል ማመቻቸት

- የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኔቶችን ለመመሥረት ፍላጎት ያላቸው በቅድሚያ የራሳቸው ቁጠባ እንዲኖራቸው ማበረታታትና የራሳቸው ቁጠባ ያላቸው የብድር ቅድሚያ የሚያገኙበት አሰራር ተግባራዊ ማድረግ፤
- ከቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ስልጠና ተቋማትና ከዩኒቨርሲቲ የሚወጡ ወጣቶች ቤተሰቦቻቸው የቁጠባ ድጋፍ እንዲያደርጉላቸው ማበረታታት፤
- በአዲስ መልክ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኔቶችን የሚያቋቁሙ ወጣቶች ልማታዊ በሆነ መልኩ ለመነሻ የሚሆን ካፒታል እንዲያከማቹ ከመንግስት ፕሮጀክቶችና ፕሮግራሞች ተጠቃሚ እንዲሆኑና እንዲቆጥቡ የሚያስችል አሰራር ተግባራዊ ማድረግ፤

ለ) ሕጋዊ አቋም እንዲኖራቸው ማበቃታት

- በምሥረታ ደረጃ ያሉ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኔቶች በመረጡት ሕጋዊ አደረጃጀት ተጠቅመው እንዲቋቋሙ ድጋፍ ማድረግ፤
- በሁሉም ዓይነት የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኔቶች ዘርፍ የሚሰማሩ ኢንተርኔቶች ሕጋዊ ግብር ከፋይ መለያ እንዲያገኙ ማድረግ፤
- በምሥረታ ደረጃ ያሉ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኔቶች ሕጋዊ የንግድ ሥርዓትና አሰራርን ተከትለው እንዲሠሩ መደገፍና ሕጋዊ የንግድ ፈቃድና ምዝገባ እንዲኖራቸው ማድረግ፤

ሐ) የቢዝነስ ሥራ አመራር ኢንተርኔት ምረቃዎችና ሂሳብ አያያዝ ብቃት ማሳደግ

- ኢንተርኔቶች መሠረታዊ የቢዝነስ ሥራ አመራርና ኢንተርኔት ክህሎት እንዲኖራቸው ማስቻል፤
- መሠረታዊ የሂሳብ አያያዝ ስልጠናዎችን መስጠትና ሞዴል የሂሳብ አያያዝ ማኑዋሎችን በማዘጋጀት እንዲጠቀሙ ማድረግ፤

መ) በምሥረታ ደረጃ የሚገኙ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኔቶች ሥራ ለመጀመር የሚያስችላቸውና ምርታማነታቸውንና የምርት ጥራታቸውን የሚያሳድጉ የክህሎትና የቴክኒክ ስልጠናዎችን መስጠት፤

4.3 በታዳጊ ወይም መስፋፋት (Growth) ደረጃ የሚሰጥ ድጋፍ

4.3.1 ትርጉም

የታዳጊ/መስፋፋት ደረጃ ማለት አንድ ኢንተርፕራይዝ የሚሰጠውን ድጋፍ ተጠቅሞ በገበያ ላይ በዋጋ፣ በጥራትና በአቅርቦት ተወዳዳሪ ሲሆንና ትርፋማነቱ በቀጣይነት ሲረጋገጥ ነው። በዚህ ደረጃ ያለ ኢንተርፕራይዝ በምስራቅ ደረጃ ከነበረው ቀጥሮ የሚያሰራው የሰው ኃይል ቁጥርና የጠቅላላ ሀብት መጠን ዕድገት ይኖረዋል። በተጨማሪም ኢንተርፕራይዙ የሂሳብ አያያዝ ሥርዓት የሚጠቀም ይሆናል።

4.3.2 ዋነኛ ችግሮች

- ሀ) በታዳጊ ደረጃ የሚገኙ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በገበያ ውስጥ ተወዳዳሪ ሆነው በፍጥነት እንዳይድጉ ከሚያደርጓቸው ምክንያቶች አንዱ በቂ የብድር ዋስትና ማስያዣ ስለሌላቸው ተከታታይነት ያለውና ከሥራቸው ባሕሪ ጋር የተጣጣመ የተለያየ የፋይናንስ አቅርቦት በሚፈለገው ጊዜና መጠን ማግኘት አለመቻላቸው፤
- ለ) በታዳጊ ደረጃ የሚገኙ ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን ምርታማነት፣ የምርት ጥራትና ደረጃ ለማሻሻል የሚያስችል ቀጣይነት ያለውና የተቀናጀ የክህሎትና ቴክኖሎጂ ድጋፍ አለመኖር፤
- ሐ) የመሥሪያና መሸጫ ማዕከላት በሚፈለገው ሁኔታ ማግኘት አለመቻላቸው፤
- መ) የኪራይ ሰብሳቢነት አመለካከት መስፈንና ሕጋዊ የንግድ ሥርዓትን ተከትሎ አለመሥራት፤

4.3.3 መፍትሄዎችና ቀጣይ አቅጣጫዎች

በታዳጊ ደረጃ ያሉ ኢንተርፕራይዞች የሚያጋጥማቸውን ዋነኛ ችግሮች ለመቅረፍ የሚከተሉት ድጋፎች ይሰጣሉ፤

ሀ) የፋይናንስ ድጋፍ ማመቻቸት

- በታዳጊ ደረጃ የሚገኙ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በገበያ ውስጥ ተወዳዳሪ መሆን እንዲችሉ ተከታታይነት ከሥራ ባሕርያቸው ጋር የሚጣጣም የብድር አቅርቦት ማመቻቸት፤
- ኢንተርፕራይዞቹ የወሰዱትን ብድር በአግባብ ጥቅም ላይ እንዲያውሉ በመደገፍና የመልካም ተበዳሪነት ታሪክ እንዲኖራቸው ማስቻል፤
- ኢንተርፕራይዞቹ ለተበዳሪነት የሚያበቃቸው የቢዝነስ ፕላን ዝግጅት ድጋፍ ማድረግ፤

ለ) የተጠናከረ የክህሎትና ቴክኖሎጂ ድጋፍ ማድረግ

- የገበያ ፍላጎትን ታሳቢ ያደረገ የክህሎት ማበልፀጊያና የቴክኖሎጂ ድጋፍ መስጠት፤
- በገበያ ላይ በቀጣይነት ተወዳዳሪ እንዲሆኑ የብቃት ማረጋገጫ እንዲያገኙ ድጋፍ መስጠት፤
- በጥናት ላይ የተመሠረተ የሥራ አመራር ስልጠና በመስጠት የኢንተርፕራይዞቹን የቢዝነስና ሥራ አመራር ብቃት በአስተማማኝ ደረጃ ላይ ማድረስ፤
- የምርትና አገልግሎት ጥራትና ምርታማነት ሥራ አመራር (ካይዘን) በኢንተርፕራይዞች እንዲተገበር ማስቻል፤
- የገበያ ትስስር መፍጠርና የገበያ አቅምን ማሳደጊያ ድጋፍ መስጠት፤

ሐ) የመሥሪያና መሸጫ ማዕከላትን ማስፋፋት

- የኢንተርፕራይዞችን የሥራ ባሕሪ መሠረት ያደረገ የመሥሪያና መሸጫ ቦታ ማመቻቸት፤
- ኢንተርፕራይዞች ለሚጠቀሙበት የመሥሪያና መሸጫ ማዕከላት ተመጣጣኝ የአገልግሎት ኪራይ እንዲከፍሉ ማድረግ፤
- በመሥሪያና መሸጫ ማዕከላት ውስጥ ኢንተርፕራይዞች በራሳቸው ሊያሟሉ የማይችሏቸውን በጋራ መጠቀም እንዲችሉ የጋር መገልገያ አገልግሎቶችን ማጠናከር፤

መ) ሕጋዊ ማድረግ

- ኢንተርፕራይዞች በሕጋዊ የንግድ ሥርዓት ማዕቀፍ ውስጥ እንዲሠሩ መደገፍ፤
- ኢንተርፕራይዞች በወቅቱ ግብር እንዲከፍሉ ማድረግ፤
- በገበያ ውስጥ ተወዳዳሪ እንዲሆኑ ሀገራዊና አለም አቀፍ አስገዳጅ ደረጃዎችን እንዲያሟሉ መደገፍ፤

4.4 በመብቃት (Maturity) ደረጃ የሚሰጥ ድጋፍ

4.4.1 ትርጉም

የመብቃት ደረጃ ማለት አንድ ኢንተርፕራይዝ የሚሰጠውን ድጋፍ ተጠቅሞ በገበያ ውስጥ ተወዳዳሪና ትርፋማ ሆኖ የገበያ ድርሻውን ለማሳደግ ተጨማሪ ኢንስትሙንት በሥራ ላይ ካዋለና ለዘርፉ የተቀመጠውን ትርጓሜ መሥራርት ሲያሟላና ወደ ታዳጊ መካከለኛ ሲሸጋገር ወይም በአለበት ደረጃ (ጥቃቅን ወይም በአነስተኛ ኢንተርፕራይዝነት) በገበያ ውስጥ ተወዳዳሪና ትርፋማ ሆኖ የሚቀጥል ሲሆን ነው፡፡

4.4.2 ዋነኛ ችግሮች

- በገበያ ውስጥ ተወዳዳሪ ለመሆን ቀጣይነት ባለው መልኩ ምርታማነትና የምርት ጥራት ማስጠበቅ አለመቻል፤
- የምርትና የአመራረት (አሠራር) ዓለም አቀፍ ስታንዳርድ ግንዛቤ አናሳ መሆን፤
- በገበያ ውስጥ ተወዳዳሪነትን የሚያረጋግጥ ቴክኖሎጂና የማምረቻ መሣሪያ ለማግኘት የአቅም ውስንነት መኖር፤

4.4.3 መፍትሄዎችና ቀጣይ አቅጣጫዎች

ሀ) ተወዳዳሪ የሆነ ኢንተርፕራይዝ መፍጠር

- ቀጣይነት ያለው የጥራትና ምርታማነት ብቃት ማሳደጊያ (ካይዘን) ሥርዓትን መትከል፤
- ገበያን የማስፋፋት ድጋፍ መስጠት፤
- በገበያ ውስጥ ኢንተርፕራይዞች ተወዳዳሪ እንዲሆኑ አዳዲስ የምርት ልማት ሥራዎችን እንዲያካሂዱ መደገፍ፤
- ኢንተርፕራይዞች ለተሠማሩበት ዘርፍ የሚያስፈልገውን ዘመናዊ አለም አቀፍ ስታንዳርድ ተጠቃሚ ማድረግ፤

ለ) ኢንተርፕራይዞች ወደ ታዳጊ መካከለኛ ኢንተርፕራይዞች ሊያሸጋግራቸው የሚያስችላቸውን የማምረቻ መሣሪያ ዓይነቶች መለየትና በመሳሪያ ሊዝ ሥርዓት እንዲጠቀሙ ማድረግ፤

ሐ) ከአነስተኛ ወደ ታዳጊ መካከለኛ ኢንተርፕራይዝ የሽግግር ማረጋገጫ የምስክር ወረቀት እንዲያገኙ ማድረግ፤

4.5 ለታዳጊ መካከለኛ የሚሰጡ ድጋፎች

አንድ ኢንተርፕራይዝ ከአነስተኛ ወደ ታዳጊ መካከለኛ የዕድገት ደረጃ ተሸጋገረ የሚባለው ለዚህ ደረጃ የሚሰጠውን ድጋፍ ተጠቅሞ በገበያ ላይ በዋጋ፣ በጥራትና በአቅርቦት ተወዳዳሪነቱን ሲያረጋግጥ ነው።

4.5.1 የታዩ ችግሮች

እስካሁን ክልም ድረስ እንደታየው ስኬታማ የሆኑ አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ወደ መካከለኛ ኢንተርፕራይዝ የሚደረገውን ሽግግር በፀጋ ተቀብለው ቀጣይ ዕድገት ለማምጣት ሲቸገሩ ታይተዋል። ወደ መካከለኛ ኢንተርፕራይዝ በመሸጋገራቸው የሚያገኙት ተጨማሪ ማበረታቻና ከዕድገታቸው ጋር የሚስማማ ድጋፍ የማይሰጣቸው መሆኑና ያለውን የድጋፍ ማዕቀፍ የሚያጠብቅ ሁኔታ መኖሩ አንዱ ምክንያት ነው። ጥናት በማካሄድ ችግሮቹን በጥልቀት ማወቅ እንደተጠበቀ ሆኖ ከነዚህ እንቅፋቶች ውስጥ፡-

- ሀ) አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በተለይ በኅብረት ሥራ ማኅበራት የተደራጁት ከገቢ ግብር (profit tax) ነጻ መሆናቸውና ይህ ጥቅም የሚቋረጥ መሆኑ፤
  - ለ) በማምረቻና መሸጫ ክላስተሮች ተጠቃሚነታቸው የሚቋረጥ መሆኑ፤
  - ሐ) የብድር አገልግሎት ከአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማት (MEFI) የሚያገኙበት ሁኔታ ስለማይኖርና ከመደበኛ ብድር የሚያገኙት ከዋስትና ጋር በተያያዘ የጠበበ በመሆኑ፤
  - መ) የመንግስት ግዥ ተጠቃሚነትም የሚቋረጥ መሆኑ፤
  - ሠ) ከቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት የሚያገኙት የሰው ኃይል ልማትና የቴክኖሎጂ እድገት ደረጃ ቀጣይነት የሚቋረጥ መሆኑ፤
  - ረ) የተሟላ የሂሳብ መዛግብት እንዲይዙ፣ በአዲት የተረጋገጠ የሂሳብ መግለጫ እንዲያቀርቡና ከግብርና ተጨማሪ እሴት ታክስ ክፍያ ጋር የተያያዙ ጠበቅ ያለ ቁጥጥር የሚከናወን መሆኑ፤
- ናቸው።

4.5.2 መፍትሄዎችና ቀጣይ አቅጣጫዎች

ከላይ የተገለፁትን ችግሮች ለማቃለል፡-

- ሀ) ከአነስተኛ ወደ ታዳጊ መካከለኛ የሚሸጋገሩ ተቋማት ከክላስተር ወጥተው አስቀድሞ በየአካባቢው በሚዘጋጁላቸው የኢንዱስትሪ ዞን፣ ለማምረቻና መሸጫነት የተገነቡ ህንጻዎች ወይም በተመጣጣኝ ዋጋ በሊዝ በሚወስዱት ቦታ ሥራቸውን ውጤታማ ሆነው እንዲቀጥሉ ድጋፍ ይደረግላቸዋል። ለነዚህ ኢንተርፕራይዞች የንግድና የልማት ባንኮች የቅድሚያ የብድር ሥርዓት አዘጋጅተው ብድር እንዲሰጧቸው የውጭ ምንዛሪም እንዲያገኙ ይደረጋል።
- ለ) ግልጽነት የሚፈጥር የግንዛቤና የአሠራር ስርዓት ተግባራዊ የሚሆንበት ሁኔታ መፍጠር፤

- ሐ) የግብር ከፋይነት ምዝገባ ከመጀመሪያው ዓመት ጀምሮ ተግባራዊ የማድረግ ህጋዊ አሠራር መተግበር፤ ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ለ3 ዓመታት ብቻ ከግብር ነጻ እንዲሆኑ ማድረግ(ወደ መካከለኛ ኢንተርፕራይዝነት ቢሸጋገሩም ባይሸጋገሩም)፤
- መ) የምዝገባና የንግድ ፈቃድ አሰራሮች በሁሉም ደረጃዎች የሚገኙ ኢንተርፕራይዞች በጥብቅ ተግባራዊ የማድረግ አሠራር መተግበርና ከህግ ማዕቀፍ ውጭ መንቀሳቀስን ዝግ ማድረግ፤
- ሠ) ኢንተርፕራይዞቹ ከማዕከላቱ ከመውጣታቸው በፊት በየክልል ከተሞች ኢንዱስትሪ ዞኖች እንዲገነቡና የማምረቻ ቦታ በተመጣጣኝ ዋጋ እንዲያገኙ ማድረግ፤
- ረ) ለሥራ እንቅስቃሴያቸው ማስፋፊያ የሚፈለገውን ብድር የካፒታልና መሣሪያ አቅማቸውን ለማጎልበት፤ የውጭ ምንዛሬ ችግራቸውን ለመቅረፍ ከአበዳሪ ተቋማት በተለይም ከኢትዮጵያ ንግድ ባንክና ከኢትዮጵያ ልማት ባንክ ልዩ የብድር ስርዓት (ለነዚህ ታዳጊ መካከለኛ ኢንተርፕራይዞች) ማመቻቸት፤
- ሰ) የመንግስት ግዢ ስርዓትና የንዑስ ተቋራጭነት አሠራር አኩል ተጠቃሚ የሚሆኑበት አሠራር ማሻሻል፤
- ቀ) የሰው ኃይል ልማትና የቴክኖሎጂ ዕድገት ድጋፍ በዘርፎች ኢንስቲትዩትና በሚቋቋሙት የቴክኖሎጂ ኢንስቲትዩቶች (ዩኒቨርሲቲዎች) ይመቻቻል፤

ክፍል ሁለት

የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት የድጋፍ ማዕቀፎች

በዚህ ስትራቴጂ ውስጥ የተቀመጡትን የልማት አቅጣጫዎች ለማስፈጸም እና ቀደም ባሉት ዓመታት በአፈጻጸም ሂደት ጎልተው የወጡ ችግሮችን በማስወገድ ምቹ ሁኔታዎችን ለመፍጠር የሚያስችሉ የድጋፍ ማዕቀፎች ተቀርፀዋል። እነዚህ የድጋፍ ማዕቀፎች እንደየዘርፉ ባህርይና የኢንተርፕራይዞች የዕድገት ደረጃ በተናጠል ሳይሆን በተቀናጀ መልክ የሚተገበሩ ሲሆን የዘርፉን ልማት ለማፋጠን ጉልህ ድርሻ እንደሚኖራቸው ይታመናል። የድጋፍ ማዕቀፎቹም በየጊዜው ከልምድ አየታየ የሚዳብሩ ይሆናሉ።

1. ዓላማዎችና መርሆዎች

1.1 ዓላማዎች

- ሀ) ለዘርፉ ልማት ቁልፍ ሚና ባላቸው የስራ መስኮች ላይ ትኩረት በማድረግ የተቀናጀና የተዋሃደ፣ አግባብነት ያለው፣ በፍላጎትና በውጤት ላይ የተመሰረተ የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን አገልግሎት የሚሰጥበትን መንገድ መፍጠር፤
- ለ) ቀጣይነት ያለው የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ለማረጋገጥ ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በገበያ ውስጥ ተወዳዳሪ እንዲሆኑ ማስቻል፤
- ሐ) የብድር አጠቃቀምና የቁጠባ ዘዴ ግንዛቤን በማሳደግና የብድር ዋስትናዎችና አገልግሎቶችን በማስፋት በከተሞች ውስጥ በተደራጁት የአንድ ማዕከል አገልግሎቶችና በብድርና ቁጠባ ተቋማት አገልግሎት ቅርንጫፎች በኩል የብድር አገልግሎትን በተመጣጣኝ ወለድ ማቅረብ፤
- መ) የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ስልጠና ተቋማት የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች መፈለፊያና የቴክኖሎጂ ማቀቢያና ማሽጋገሪያ ማዕከላት እንዲሆኑ በማድረግ፣ የቴክኖሎጂ፣ የምርት ልማትና ስርጭትን ማጎልበት፤
- ሠ) የማምረቻና የመሸጫ ማዕከላት ለዕድገትና ለሽግግር የሚያበቁና ሞዴል ኢንተርፕራይዞች የሚፈለጉባቸው ማዕከላት እንዲሆኑና በኢንተርፕራይዞች የቆይታ ጊዜ ውስጥ የሚሰጡት ድጋፎች በፓኬጅ መልክ እንዲቀርቡ ማድረግ፤
- ረ) በኢንዱስትሪ ልማት ስትራቴጂ ውስጥ በተቀመጠው አቅጣጫ መሠረት የተጠናከረ የኤክስቴንሽን አገልግሎት የሚሰጥበትን ስልት መቀየስ፤
- ቀ) የተጠናከረና ለውጤት የሚያበቃ የአንድ ማዕከል አገልግሎቶችን ማስፋፋት፤

1.2 መርሆዎች

- ሀ) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የሥራ ዕድል መፍጠሪያ፣ የልማታዊ ባለሀብት መፈለፊያ እና ለኢንዱስትሪ ልማት መሠረት መሆናቸውን አምኖ መቀበል፤
- ለ) በገበያ ፍላጎት የሚመራ ሞዴል ኢንተርፕራይዞችን ለመፍጠር የሚያስችል የኤክስቴንሽን አገልግሎት እንዲኖር ማድረግ እና ይህንኑ ተግባራዊ የማድረግ የሥራ ድርሻና ኃላፊነት የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት መሆናቸውን አምኖ መቀበልና በዚሁ አቅጣጫ ትኩረት ሰጥቶ መንቀሳቀስ፤
- በ) በገበያ ፍላጎት የሚመራና የእሴት ሰንሰለትን መሠረት ያደረገ የተስማሚ ቴክኖሎጂ ልማት አቅምን መገንባት ለኢኮኖሚ እድገት ቁልፍ መሣሪያ መሆኑን አምኖ መቀበል፤

መ) ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኔት-ደረጃ የሚሰጡ ድጋፎች የጠባቂነትን አመለካከት የሚያነጥፉ፤ ተዋንያኖቹ ችግራቸውን በመለየትና መፍትሄ በማፈለግ ሂደት ውስጥ ግንምባር ቀደም የሚሆኑበት የተቀናጁና ተወዳዳሪነትን የሚያጎለብቱ መሆናቸውን ማረጋገጥ፤ በተደራጀ መልኩ የራሳቸውን ችግር በራሳቸው ተደራጅተው የሚሰሩ እንዲሆኑ ምቹ ሁኔታን መፍጠር፤

ሠ) የአንድ ማዕከል አገልግሎቶች በግልፅ ተለይተው በጥራት፤ በቅልጥፍናና በውጤታማነት እንዲሰጡ ማድረግ፤

ረ) በዘርፉ የሚሰማሩ ኢንተርኔት-ደረጃ የቁጠባ ባህላቸውን እንዲያዳብሩ ተነሳሽነታቸውን እንዲያጠናክሩ፤ የሥራ ፈጣሪነት ክህሎታቸውን እንዲያዳብሩና ከጠባቂነት የተላቀቀ አመለካከት እንዲፈጥሩ ማስቻል፤

ሰ) የዘርፉን ልማት ከዚህ አቅጣጫ የመምራት ኃላፊነት የፖለቲካ አመራሩ መሆኑን አምኖ መቀበልና ቁጠባን ማዕከል ያደረገ ልማትን መከተል፤

2. የሰው ኃይል ልማትና የቴክኖሎጂ ዕድገት ድጋፍ፤

2.1 የሰው ኃይል ልማት

2.1.1 የአመለካከት ለውጥንና የሥራ ተነሳሽነትን ማስፈን

ቀደም ሲል የነበረውን የጠባቂነት አመለካከትን በመቀየር የሥራ ተነሳሽነትንና ተወዳዳሪነት ለማስፈን ጉልህ አስተዋጽኦ ካላቸው ክህሎቶች አንዱ በለውጥ ቅኝት የተዘጋጀ የኢንተርኔትነርሺፕ እና የንግድ ሥራ አመለካከት፤ ክህሎትና ሥራ አመራር ብቃት ነው ። ይህም በአንድ ጊዜ ስልጠና ብቻ የሚገኝ ሳይሆን ተከታታይነት ያለው የአመለካከት ለውጥ ማበልጸጊያ ድጋፍን የሚጠይቅ ነው ። በዚህ መሠረት፡-

ሀ) በተደራጀ የፖለቲካ እንቅስቃሴና የሠራዊት ግንባታ አቅጣጫ መሠረት እንዲፈጸም ማድረግ፤ ማህበራት የመታገያ መድረክ በማድረግ እንዲጠናከሩና ተደራጅተው የጋራ ችግራቸውን እርስ በርሳቸው ተደጋግፈው መፍታት እንዲጀምሩ መደገፍ፤ ተደራጅተው ከመንግሥት ጋር እየተጋዘዙ እንዲሰሩ መድረኮችን ማመቻቸት፤

ለ) ግንባር ቀደምትን መፍጠር፤ ማጠናከርና በማህበራቱ ውስጥ ቁልፍ የአመራር ድርሻ እንዲጫወቱ ማድረግ፤ የግንባር ቀደም አደረጃጀቶችን መፍጠርና በሞዴልነት ተጠቅሞ ማስፋፋት፤

ሐ) በግንባር ቀደምት ዙሪያ እንቅስቃሴ መፍጠር፤ ሠራዊት መገንባት፤ የሽልማት በዓላትን በአመለካከት ቀርጾ መጠቀም፤ የተዋሂዱ ቤተሰቦችም በእንቅስቃሴው ውስጥ በደጋፊነት ማካተት፤

መ) በአዲስ ቅኝት ላይ የተመሠረተ የኢንተርኔትነርሺፕ ብቃትን ለማጎልበት የሚያስችል ንድፈ ሀሳብና ተግባርን ያቀናጀና ሥራ ፈጠራንና ተነሳሽነትን የሚያበረታታ ሥልጠና በቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ስልጠና ተቋማት ተዘጋጅቶ ይሰጣል።

ሠ) ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኔት-ደረጃ አንቀሳቃሾች በየዕድገት ደረጃው የሚያስፈልጋቸውን የቴክኒክ፤ የሥራ አመራርና የግብይት ክህሎት ማበልፀጊያ ሥልጠና የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት በጥናት እና ፍላጎት ላይ በመመሥረትና በማዘጋጀት እንዲሰጡ ይደረጋል።

ረ) በየኢንተርኒት-ገጽ የዕድገት ደረጃዎች የሚሰጡ የቴክኒክ የሥራ አመራርና የግብይት ክህሎት ማበልፀጫ ሥልጠናዎች ካሪኩለሞችና የተሟላ የማሰልጠኛ ማቴሪያሎች የተዘጋጀላቸው እና የትግበራ ማኅበራዊና የክትትልና ግብረ-መልስ ሥርዓት ያላቸው በዕቅድ የተያዙና አፈጻጸማቸው ከሚያስገኙት ውጤት አኳያ የሚገመገሙበት ሥርዓት በቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ኤጀንሲ ይዘረጋል።

ሰ) የሚሰጡ ሥልጠናዎች ያስገኙትን ጠቀሜታ እና ያመጡትን ለውጥ የሚያመለክት ጥናት በየጊዜው እንዲከናወን ይደረጋል።

2.1.2. የቴክኒክና ሙያ ክህሎት ማበልፀጫ ስልጠና፤

የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኒት-ገጽ ምርትና አገልግሎት ጥራትና ምርታማነት እንዲያድግ፤ በገበያ ፍላጎት ላይ የተመሰረቱ አዳዲስ ምርቶችን እንዲያቀርቡ፤ ውጤታማነት፣ ተከታታይነትና አግባብነት ያለው የሙያ ክህሎት ስልጠና መስጠት ተገቢ ነው።

በዚህ መሠረት ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኒት-ገጽ በቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት አማካኝነት

ሀ) ፍላጎታቸውን መሠረት ያደረገ ምርታማነትን፤ የምርትና አገልግሎት ጥራትን የሚያጎለብት የሙያ ሥልጠና ይሰጣቸዋል።

ለ) ገበያን መሠረት ያደረገ የምርት ልማትና የምርት ሂደት ማሻሻያ ሥልጠና ይሰጣቸዋል።

ሐ) በተሰማሩላቸው የምርትና አገልግሎት መስኮች የሙያ ብቃት ምዘና ማረጋገጫ የምስክር ወረቀት እንዲያገኙ የሚያበቃ ድጋፍ ይደረጋል።

መ) ለተወዳዳሪነት የሚያበቃቸው የአለም አቀፍ ደረጃዎች መሠረት (ISO) የጥራት ሥራ አመራር ሥርዓትን ተግባራዊ እንዲያደርጉ አስፈላጊ ስልጠና፤ ምክርና ድጋፍ ይሰጣቸዋል ።

2.2 የቴክኖሎጂ ልማትና ዕድገት

የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኒት-ገጽ የምርት ጥራትና ምርታማነትን ለማሳደግ እንዲችሉ፤ ብቁና ተወዳዳሪ እንዲሆኑና ጎላቀር የሆኑትን ማምረቻ መሳሪያዎች ተስማሚ በሆኑ ማምረቻ መሳሪያዎች በመተካት ወደ መካከለኛና ከፍተኛ ኢንዱስትሪ ለመሸጋገር የሚያስችላቸው አቅም እንዲፈጠሩላቸው ማድረግ ተገቢ ነው ። ይህንን መሠረት ያደረገ የሚከተሉት የቴክኖሎጂ ልማትና ስርጭት ድጋፎች በቅደም ተከተል ቀርበዋል።

2.2.1 የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኒት-ገጽ ቴክኖሎጂ ልማት

የቴክኖሎጂ ድጋፍ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኒት-ገጽ ለመደገፍ የሚያስችል ተስማሚ ቴክኖሎጂዎችን፤ የማልማትና የማሰራጨት እንዲሁም የፕሮጀክት ፕሮፋይሎችን የማዘጋጀት ድጋፍ መስጠትን ያጠቃልላል። ይህ ተግባር የሚከናወነው በቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት ይሆናል ።

- ሀ) የቴክኖሎጂ ልማት የገቢ ምርቶችን ለመተካትና ኢክስፖርትን ለማበረታታት የሚያስፈልጉ በማኑፋክቸሪንግ፣ በኮንስትራክሽን ፣ ማዕድንና ሌሎች አገልግሎቶች ትኩረት እንዲሰጥ ይደረጋል። የቴክኖሎጂ መሻሻል ከአሰራርና ክህሎት መሻሻልና የተለያዩ መሳሪያዎችን ማሻሻል የሚያካትት ይሆናል።
- ለ) ከውጭ ሀገር የሚገቡ ተስማሚ ቴክኖሎጂዎችና የማምረቻ መሳሪያዎች በሀገር ውስጥ ተመርተው ስራ ላይ እንዲውሉ ይደረጋል።
- ሐ) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የተስማሚ ቴክኖሎጂና የማምረቻ መሳሪያዎችን በግዥ፣ በኪራይና በሊዝ የሚያገኙበት ሁኔታ ይመቻቻል።
- መ) የተለያዩ ተስማሚ ቴክኖሎጂዎች በጥራትና በብዛት ለመኮረጃ የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ስልጠና ተቋማት እና መምህራን የሚበረታቱበት ስርዓት ይመቻቻል።
- ሠ) በዘርፉ የተሰማሩና የፈጠራ ችሎታቸውን በመጠቀም በተመጣጣኝ ወጪ በጥራትና በሚፈለገው ጊዜ የዘርፉን ልማት የሚያግዙ ቴክኖሎጂዎችን አመንጭተው ወይም አሻሽለው የሚያቀርቡ ግለሰቦች እና ተቋማት የሚበረታቱበት ስርዓት ይዘረጋል።
- ረ) የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ስልጠና ተቋማት በጂኦግራፊ ክልላቸው ላሉና በምርት ሥራ ላይ ለተሰማሩ ኢንተርፕራይዞች የጥገና፣ የዕድሳትና የመለዋወጫ አካላት ድጋፍ እንዲሰጡ ይደረጋል።
- ሰ) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ምርታማነትና ዕድገት ለማፋጠን የሚያስችሉ የቴክኖሎጂና የስታንዳርዳይዜሽን ድጋፍ በጥናት ላይ ተመሥርቶ ተግባራዊ ይደረጋል።

2.2.2 የጋራ መገልገያ ፋሲሊቲ ማዕከላትን ማመቻቸት

ለመካከለኛና ከፍተኛ ኢንዱስትሪዎች ግብዓት የሚያቀርቡ፣ ከውጭ ወደ አገር ውስጥ የሚገቡ እቃዎችን በሀገር ውስጥ የሚያመርቱና በኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ለተሰማሩ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በራሳቸው በቀላሉ ሊገዟቸው የማይችሏቸውን ማሽኖችና የተለያዩ የመገልገያ መሳሪያዎች የገበያ ህግን መሠረት ያደረገ አገልግሎት እንዲያገኙ በኪራይ እንዲጠቀሙ ማድረግ አስፈላጊ ነው። በዚህም መሠረት፡-

- ሀ) በኮንስትራክሽን ዘርፍ ለተሰማሩ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የአፈር ምርመራ፣ የግብአትና የምርት ፍተሻ አገልግሎት በተመጣጣኝ ዋጋ እንዲያገኙ ይደረጋል።
- ለ) በማኑፋክቸሪንግ ዘርፍ ለተሰማሩ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የዲዛይን፣ የፕሮቶታይፕ፣ የማጠናቀቂያ፣ የፍተሻና የጥገና አገልግሎት በተመጣጣኝ ዋጋ እንዲያገኙ ይደረጋል።
- ሐ) የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት ያሏቸውን ፋሲሊቲዎች በኪራይ አገልግሎት የሚሰጡበት ሥርዓት እንዲዘጋጅ በማድረግ ለኢንተርፕራይዞቹ ድጋፍ እንዲሰጡ ይደረጋል።

2.3. የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን አገልግሎት

ከላይ የተጠቀሱትን የሰው ኃይል ልማትና የቴክኖሎጂ ዕድገት ድጋፍ በተሟላ ሁኔታ ለመስጠት እንዲቻል ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የሚሰጠው የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን አገልግሎት በኢንዱስትሪ ልማት ስትራቴጂ ውስጥ በተጠቀሰው አቅጣጫ መሠረት በቅድሚያ በጥናት ላይ በመመስረት የኢንተርፕራይዞቹን ችግር የለየና ለዚሁ ተመጣጣኝ የሆኑ አገልግሎቶችን ያደራጀና በዕቅድ ተይዞ የሚተገበር ሊሆን ይገባል።

የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን አገልግሎቱ ለመካከለኛና ከፍተኛ ኢንዱስትሪዎች ልማት በተቋቋሙ ኢንሰቲትዩቶች ከሚሰጡ ድጋፎች የላቀና የሰፊ እንዲሆን ይጠበቃል፡፡ የሚሰጡት ድጋፎችም የተሟላ መረጃ የማደራጀትና የመስጠት፣ የሙያና የኢንተርፕራይዝሜንትና የንግድ ሥራ አመራር ሥልጠና፣ የቴክኖሎጂ ልማትና ዕድገት፣ የቴክኖሎጂ መረጣ ሽግግርና ልማት፣ የግብይት፣ የምርታማነት፣ የጥራት ማሻሻያ የደረጃና የብቃት ማረጋገጫ፣ የምርጥ ተሞክሮ ቅመራና ማስተላለፍን የሚያካትት ሊሆን ይገባል፡፡ አገልግሎቱ በተደራጀ መልክ በቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት እንዲሰጥ ይደረጋል፡፡ በዚህ መሠረት

- ሀ) የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን አገልግሎት ለሁሉም ኢንተርፕራይዞች የማዳረስ አቅም እስኪዳብር ድረስ ለተመረጡ ነባር ኢንተርፕራይዞችና ዕድገት ተኮር ለሆኑ የሥራ ዘርፎች ትኩረት የሚሰጥ ይሆናል። በተለይም ለኤክስፖርት ገበያ የሚያቀርቡና ከውጪ የሚገቡ ምርቶችን ለመተካት ለሚያመርቱ፣ በማኑፋክቸሪንግና ኮንስትራክሽን ዘርፍ ለተሰማሩ እንዲሁም በክላስተር ማዕከላት ለተሰባሰቡ ኢንተርፕራይዞች ይሰጣል፤
- ለ) የኢንተርፕራይዞችን ችግሮች በቅድሚያ ለይቶ የመፍትሔ አቅጣጫ የማስቀመጥ ዘዴ የንግድ ልማት አገልግሎት (BDS) እና ቀጣይነት በአለው መልኩ የጥራትና ምርታማነት ማሻሻያ ሥራ አመራር ቴክኒክ ካይዘን (KAIZEN) በኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን አገልግሎት እንደ ዋነኛ መሣሪያ ጥቅም ላይ ይውላሉ፤
- ሐ) በሁሉም ክልሎች የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን ባለሙያዎች፣ በተከታታይነት አቅማቸውን የሚገነቡበት የሥልጠና ማዕከላት በየክልሉ ከሚገኙት የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት መካከል ተመርጠው ይዘጋጃሉ። የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን ባለሙያዎችን አመለካከት፣ ዕውቀትና ክህሎት ለማጎልበት የሚያስችል የሥልጠና ካሪኩለም፣ የአሰልጣኞች ሥልጠና ካሪኩለምና ማኑዋሎች በፌዴራል ደረጃ ይዘጋጃሉ፤
- መ) በተለያዩ የዕድገት ደረጃ ለሚገኙ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የሥልጠና ሞዴሎችና ማንዋሎች በፌዴራል የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ኤጀንሲ እንዲዘጋጁ ይደረጋል፤
- ሠ) የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን አገልግሎት ያገኙ ኢንተርፕራይዞችን ብዛት፣ የሥራ ዘርፎችና በአገልግሎቱ የተገኙ ለውጦችን፣ በተለያዩ የዕድገት ደረጃዎች ሊያልፉ የቻሉትንና ያልቻሉትን እንዲሁም ከውድድር ውጪ በመሆን ያልተሳካላቸውን ጭምር ከነምክንያቱ መረጃውን መዝግበው እንዲይዙ ይደረጋል፤
- ረ) የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት የገቢ ምርቶችን መረጃና የእሴት ስንሰለትን መሠረት በማድረግ በአካባቢ ሊኖሩ ስለሚችሉ አማራጭ የሥራ ዕድሎች መረጃ እንዲይዙና የፕሮጀክት ፕሮፋይሎችን አዘጋጅተው እንዲያስተዋውቁ ይደረጋል፤
- ሰ) እያንዳንዱ የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት በየጂኦግራፊ ክልላቸው የሚከታተሏቸውና የሚያበቁቸው ኢንተርፕራይዞች በክልል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲዎች ይመደቡላቸዋል፤

ሸ). በየቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን ሥራዎችን የሚያቀናጁ ኃላፊዎች ለዘርፉ ባላቸው ቁርጠኛ ልማታዊ አመለካከትና በቴክኒክና ሥራ አመራር ብቃታቸው ተመዝነው እንዲመደቡ ይደረጋል፤

ቀ) በየክልሉ በሚገኙ የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት የሚሰጥ የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽንና የማማከር አገልግሎት የእሴት ሰንሰለትን ማዕከል ያደረገ ይሆናል፤

በ) የተሻለ ውጤት የሚያስመዘግቡ የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን ባለሙያዎችና ተቋማት ተነሳሽነታቸው የሚጠናከርበትና የሚያጎለብት የማትጊያ ሥርዓት በቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ኤጀንሲ ተቀርጾ በየክልሉ ተግባራዊ ይደረጋል፤

ተ) የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን አገልግሎት ሥርዓቱን ተግባራዊ ለማድረግ የሚያስፈልግ በጀት በቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት በቅድሚያ እየተዘጋጀ ክልሎች እንዲመድቡ ይደረጋል። በሂደትም አገልግሎቱን የሚያገኙ ኢንተርፕራይዞች እንደየዕድገት ደረጃቸው ወጭውን የሚጋሩበት ሥርዓት በፌዴራል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲ ተጠንቶ ተግባራዊ ይሆናል፤ ወጪውን መጋራት በዋነኛነት በሚሰጠው የጋራ አገልግሎቶች የታጠረ ቢሆን ይመረጣል፤

ፑ) ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የሚሰጡ አገልግሎቶች ጥራታቸው የተጠበቀና ውጤታማ ሊሆኑ እንዲችሉ በበቂ ጥናት ላይ ተመሥርተው የሚሰጡ እንዲሆኑ ይደረጋል፤

3. የገበያ ልማትና የግብይት የድጋፍ ሥርዓት

የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማትን ለማረጋገጥ ቀጣይነት ያለው ገበያ መኖር ወሳኝ ነው። ገበያ በቀጣይነት በሌለበትና ባልተረጋገጠበት ሁኔታ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የሚጠበቅባቸውን የሥራ ዕድልና ሀብት የመፍጠር አቅማቸውን ያዳክማል። ገበያን ማፈላለግ በዋነኛነት የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ተግባር ሆኖ የገበያ አቅምን ለማሳደግ የሚከተሉት የገበያ ድጋፍ ማዕቀፎች ተቀርፀዋል።

3.1 የንዑስ ተቋራጭነት፣ የአውቲሶርሲንግ፣ የፍራንቻይዚንግና የአውቲግሮወር የግብይት ሥርዓትን ማጠናከር

የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን ፈጣን ልማት ለማረጋገጥ የተለያዩ የግብይት ሥርዓቶችና አሠራሮችን ተግባራዊ መሆንና መጠናከር ይኖርባቸዋል። በዚህ መሠረት፡-

ሀ) ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ወጥ በሆነ መልኩ የገበያ ትስስር ለማረጋገጥ እንዲቻልና ለነባርና አዲስ ኢንተርፕራይዞች እንዲሁም በመንግሥት የሚከናወኑ የልማት ሥራዎች ላይ የሚሳተፉ መካከለኛና ከፍተኛ ኢንተርፕራይዞች ሥራዎችን በንዑስ ተቋራጭነት እንዲሰጡ በሀገር አቀፍ ደረጃ የመንግስት ግዥ ሥርዓትን ያገናዘበ ዝርዝር የአሠራር መመሪያና ሥርዓት ተቀርፆ ተግባራዊ ይደረጋል።

ለ) በማኑፋክቸሪንግና ኮንስትራክሽን ዘርፍ የተሰማሩ ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን ከመካከለኛና ከፍተኛ ኢንተርፕራይዞች ጋር በሰብ ኮንትራክቲንግ የግብይት ሥርዓት እንዲተሳሰሩ፣ የሚከተሉት ድጋፎች ይደረጋሉ፤

- መካከለኛና ከፍተኛ ማኑፋክቸሪንግ ኢንተርኖራይዞች ከፍተኛ የኤክስፖርት ገቢያ ዕድል እንዲያገኙ ድጋፍ በማድረግ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኖራይዞችን ከነዚህ ጋር በማስተሳሰር ኢንተርፕራይዞቹ ከኤክስፖርት ገቢያው እንዲጠቀሙ ይደረጋል። የገቢ ምርቶችን ለመተካት ለሚያመርቱም በተመሳሳይ ሁኔታ ይፈጸማል።

- በጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኖራይዞች በሰብ ኮንትራክቲንግ ሊሠሩ የሚችሉ ተግባራት በፌዴራልና በየክልሉ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኖራይዝ ልማት ኤጀንሲዎች በዝርዝር እንዲለዩ ይደረጋል።

- ከጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኖራይዞች ጋር በሰብ ኮንትራክቲንግ ስርዓት የሚሠሩ መካከለኛና ከፍተኛ ማኑፋክቸሪንግ ኢንተርኖራይዞች በክልል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኖራይዝ ልማት ኤጀንሲ ሲረጋገጥ የብድር ቅድሚያ እንዲያገኙ ይደረጋል።

- በመንግሥት የግዢ ሕጉ መሠረት በሀገር ውስጥ በኮንትራክቲንግ ዘርፍ የተሰማሩ መካከለኛና ከፍተኛ ተቋራጮች ከአጠቃላይ የኮንትራክቲንግ ሥራው በከፊል በጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኖራይዞች በንዑስ ተቋራጭነት እንዲያሰሩና እንዲበረታቱ ይደረጋል። በተመሳሳይ መልኩ የውጪ ሀገር ኮንትራክተሮች በሀገር ውስጥ በሰብ ኮንትራክቲንግ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኖራይዞችን ስለሚያሳትፉበት አግባብ የአሠራር መመሪያ ተቀርፆ ተግባራዊ ይደረጋል።

- በሰብኮንትራክቲንግ የተፈጠረውን የገቢያ ዕድል ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኖራይዞች መጠቀም እንዲችሉ ዝርዝር ዕቅድን መሠረት ያደረገ የተቀናጀ ድጋፍ እንዲያገኙ ይደረጋል።

ከላይ ለተገለፁት ዝርዝር የሰብ ኮንትራክቲንግ የግብይት አሠራር ዝርዝር የአፈፃፀም መመሪያ በፌዴራል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲ አማካኝነት ተቀርፆ ተግባራዊ ይደረጋል።

ሐ) የአውትሶርሲንግ የግብይት ሥርዓት

- በመንግሥት ተቋማት የሚፈለጉ በማኑፋክቸሪንግና በአገልግሎት ዘርፍ በተሰማሩ ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኖራይዞች ሊሠሩ የሚችሉትን በሙሉ በመለየት በአውትሶርሲንግ የግብይት ሥርዓት ከጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኖራይዞች ጋር የገቢያ ትስስር እንዲፈጠር ይደረጋል።

- የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኖራይዞች ደረጃውን የጠበቀ ምርት/አገልግሎት ቀጣይነት ባለው መልኩ እንዲያቀርቡ በዝርዝር ዕቅድ ላይ የተመሠረተ የተቀናጀ ድጋፍ ይሰጣቸዋል።

- በሀገር አቀፍ ደረጃ ወጥነት ያለው የአውትሶርሲንግ የግብይት ሥርዓት አሠራር መመሪያ በፌዴራል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲ ተቀርፆ ተግባራዊ እንዲሆን ይደረጋል።

መ) የፍራንቻይዚንግ የግብይት ሥርዓት

- የፍራንቻይዚንግ የግብይት ሥርዓት በሀገራችን በስፋት ተግባራዊ ያልተደረገ በመሆኑ የፍራንቻይዚንግ የግብይት ሥርዓትን ተግባራዊ ለማድረግ የሚያስችሉ የሕግ ማዕቀፍና አሠራሮች ተቀርፀው ተግባራዊ ይደረጋሉ።

- መካከለኛና ከፍተኛ ኢንተርኔት-ይዘቶች ያላቸውን የንግድ ምልክትና አሠራር ተጠቅመው በጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኔት-ይዘቶች በፍራንቻይዚንግ የግብይት ሥርዓት ትስስር የሚፈጥሩ የማበረታቻ ድጋፍ ይሰጣቸዋል፤ አሠራሩም በፌዴራል ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኔት-ይዘቶች ልማት ኤጀንሲ ተቀርጾ ተግባራዊ ይሆናል።

ሠ) የአውቲግሮወር የግብይት ሥርዓት

- በአግሮ ንፍሰሲንግ ሥራ ላይ የተሰማሩ መካከለኛና ከፍተኛ ኢንተርኔት-ይዘቶች የሚያስፈልጋቸውን ግብዓቶች በቀጥታ ከማምረት በሌሎች ተመርቶ ወይም ዕሴት ተጨምሮበት የሚቀርብበት አሠራር ይዘረጋል።
- በዚህ ዘርፍ ለተሠማሩ መካከለኛና ከፍተኛ ኢንተርኔት-ይዘቶች በአውቲግሮወር የግብይት ሥርዓት በተወሰነ ደረጃ እሴት የተጨመረበትን ጥሬ ዕቃ ተደራጅተው ለሚያቀርቡ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኔት-ይዘቶች ድጋፍ ይደረግላቸዋል።

3.2 ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኔት-ይዘቶች የጥሬ ዕቃ አቅርቦት

ሀ) በክላስተር ውስጥ ሆነው ተመሳሳይ ምርት የሚያመርቱ ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኔት-ይዘቶች ጥሬ ዕቃ በተመጣጣኝ ዋጋ፣ በጥራት፣ በመጠንና በሚፈለገው ጊዜ ማግኘት እንዲችሉ ይህንን አገልግሎት ለሚያቀርቡ መካከለኛና ከፍተኛ ኢንተርኔት-ይዘቶች የብድር ሥርዓት ይመቻቸዋል።

ለ) ከውጭ ሀገር ለሚገቡ ጥሬ ዕቃዎች በተቀናጀና የውጭ ምንዛሪን ቆጣቢ በሆነ መልኩ ወደ ሀገር ውስጥ የሚገባበት አሠራር ተቀርጾ ተግባራዊ ይደረጋል።

ሐ) የጥሬ ዕቃ አቅርቦቱ በህብረት ሥራ ማህበራት ዩኒየኖችና በጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኔት-ይዘቶች ማህበራትና በመንግስት የልማት ድርጅቶች እንዲፈጸም ይደረጋል።

3.3 የገበያ ማዕከላትን መገንባት/ማደራጀት

ሀ) የከተሞችን የዕድገት ንፋስ መሠረት በማድረግ እንደ ኢንተርኔት-ይዘቶች የዕድገት ደረጃ የሚያገለግሉ የገበያ ማዕከላት ይደራጃሉ። ለገበያ አመቺ ባልሆኑና ከከተማ ወጣ ባሉ ሥፍራዎች ከሚገኙት የማምረቻ ክልላት ምርቶችን በመረከብ በቅብብሎሽ የሚሰሩ ኢንተርኔት-ይዘቶች ተደራጅተው የሚሰሩበት የገበያ ማዕከላት ይዘጋጃሉ። ኢንተርኔት-ይዘቶችም ማዕከላቱን በኪራይ የሚጠቀሙበት አሠራር ተግባራዊ ይደረጋል።

ለ) ሰፋፊ ቦታ ለሚያስፈልጋቸውና ከጤንነትና ደህንነት ጋር የተያያዙ ምርቶችን ለሚያመርቱና ለሚሸጡ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኔት-ይዘቶች ደረጃቸውን የጠበቁ የገበያ ማዕከላት ይደራጃሉ። ኢንተርኔት-ይዘቶችም ማዕከላቱን በተመጣጣኝ ኪራይ የሚጠቀሙበት አሠራር ተግባራዊ ይደረጋል።

ሐ) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኔት-ይዘቶችን ምርትና አገልግሎቶች በቋሚነት ለማስተዋወቅ እንዲሁም የጋራ የሆነና ደረጃቸውን የጠበቁ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኔት-ይዘቶች የምርት ማሳያ ማዕከላት በየከተሞች እንዲደራጁ ይደረጋል።

መ) በክላስተር መሰባሰብ የማይችሉና ለዕለት ከዕለት ፍጆታ የሚሆኑ ምርትና አገልግሎቶችን የሚያቀርቡ በጋራ የመኖሪያ አካባቢዎች የመሸጫ ቦታዎችን በተመጣጣኝ ዋጋ በኪራይ የሚያገኙበት ሁኔታ ይመቻቸዋል።

3.4. የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኘራይዞች ኤግዚቢሽንና ባዛር

- ሀ) በሀገር ውስጥ በማዕከል፣ በክልሎች፣ በዞኖች፣ በከተሞችና በወረዳዎች ኤግዚቢሽኖችና የንግድ ትርጉሞች ውጤታማ በሆነ መልኩ እንዲዘጋጁ ይደረጋል።
- ለ) ኤግዚቢሽኖችና የንግድ ትርጉሞች ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኘራይዞች ገበያ የሚፈጥሩ ደረጃቸውን የጠበቁ ምርቶችን ማምረት እንደሚችሉና ከውጭ የሚገቡ ምርቶችን መተካት የሚችሉ መሆኑን በተጠቃሚው ዘንድ ግንዛቤ የሚፈጥሩባቸው መድረኮች ሆነው እንዲያገለግሉ ይደረጋል።
- ሐ) የኤክስፖርት የገበያ ዕድልን ለመጠቀምና የቴክኖሎጂ ሽግግርን ለማረጋገጥ እንዲቻል በዓለም አቀፍ ደረጃ የሚዘጋጁ ኤግዚቢሽኖችና የንግድ ትርጉሞችን በመለየት ብቃት ያላቸው የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኘራይዞችና ድጋፍ የሚሰጡ ተቋማት እንዲሳተፉ በማድረግ ሰፊ የኤክስፖርት ገበያ የሚያገኙበት ሁኔታ ይመቻቻል።
- ሠ) በውጪ ሀገር ኤግዚቢሽንና የንግድ ትርጉሞች የሚሳተፉ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኘራይዞች ተሳትፎ ወጪ ከ75% - 100% እንደ ኢንተርኘራይዞቹ ዓይነት በመንግሥትና አጋር አካላት ድጋፍ ይደረግላቸዋል።
- ረ) የፌዴራል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኘራይዝ ልማት ኤጀንሲ ለውጭ ገበያ ሊቀርቡ የሚችሉ ምርቶችን ከውጭ ሀገር ገዢዎች ጋር በዘርፉ የተሰማሩ ኢንተርኘራይዞች የውጭ ገበያ እንዲያገኙ ድጋፍ ይደርጋል።

3.5. የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኘራይዞች ድረ ገፅና ዳይሬክተሪ ማዘጋጀት

የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኘራይዞች ድረ ገፅ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኘራይዞች ባለቤት ቦታ ሆነው ቴክኖሎጂን፣ ገበያን፣ የምርት ዓይነቶችና የሚሰጡ ድጋፎችን በዝርዝር እንዲረዱና ተጠቃሚ እንዲሆኑ ያስችላቸዋል። ድረ ገፁ የዘርፉን ልማት፣ ፖሊሲዎችና ስትራቴጂ፣ የድጋፍ ማዕቀፎች፣ ደጋፊ ተቋማት፣ በዘርፉ የተሰማሩ ኢንተርኘራይዞችን ፕሮፋይሎች ምርትና አገልግሎቶች፣ በዘርፉ ለሚሰማሩ የኖርጀክት ኖርፋይሎች፣ ምርጥ ተሞክሮዎች፣ በሌሎች ሀገራት የተረጋገጡ ቴክኖሎጂዎች የያዘና ወቅታዊ የሚሆን ይሆናል።

በዚህም መሠረት፡-

- ሀ) የፌዴራል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኘራይዞች ልማት ኤጀንሲ ድረ ገፁን በአማርኛና በእንግሊዘኛ ቋንቋ አዘጋጅቶ ተግባራዊ ያደርጋል።
- ለ) በድረ ገፁ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኘራይዞች ተጠቃሚ እንዲሆኑ የኢንፎርሜሽንና ኮሙኒኬሽን ክህሎታቸውን ለማሳደግ ድጋፍ ይሰጣል።
- ሐ) ድረ ገፁን መጠቀም የማይችሉ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኘራይዞች በስልክ እና በግንባር ከአንድ ማዕከል አገልግሎት መረጃ የሚያገኙበት አሠራር ይዘረጋል።
- መ) በክልል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኘራይዞች ልማት ኤጀንሲዎችም በሥሩ የየራሳቸው ድረ ገፆች እንዲኖራቸው ይደረጋል። በማዕከል ከሚተዳደረው ድረ ገፅ ጋርም እንዲተሳሰሩ ይደረጋል። በቀበሌ ደረጃ የሚገኙ የአንድ ማዕከል አገልግሎት ጽ/ቤቶች ድረ ገፁን በመጠቀም ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኘራይዞች የገበያና ሌሎች መረጃዎች እንዲሰጡና መረጃውን በመጠቀም እንዲደግፉ ይደረጋል።
- ሠ) በየዓመቱ በወረዳዎች፣ በከተሞች፣ በክልሎችና በማዕከል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኘራይዞች ምርትና አገልግሎትን እንዲሁም የአምራቶችን ኖርፋይል የያዘ ዳይሬክተሪ ይዘጋጃል።

4. የፋይናንስና ብድር አገልግሎት የድጋፍ ሥርዓት

4.1. የፋይናንስ ክህሎት፣ ግንዛቤና የቁጠባ ባህልን ማሳደግ

የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በአብዛኛው ስለ ቁጠባና ገንዘብ አያያዝ ያላቸው ግንዛቤ ዝቅተኛ ነው። አመለካከታቸውም የተዛባ ነው። ይህንን የተዛባ አመለካከት ሊያስቀይር የሚያስችል ድጋፍ ሊደረግላቸው ይገባል። በዚህ መሠረት፡-

- ሀ) የቁጠባ ግንዛቤ በትምህርት ቤቶች ፣ በተለይም በቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት በኩል አንዱ ዋነኛ ስራ ተደርጎ ይተገበራል። ወጣቶች ከተቋማቱ ተመርቀው ወደ ግል ሥራ ለመግባትና ለመበደር ሲፈልጉ ቁጠባ እንደቅድመ ሁኔታ ተደርጎ እንዲታይ ይደረጋል። ለዚህም አመቺ አሰራሮች በአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማት አማካኝነት ይቀረጻሉ።
- ለ) የአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማት የቁጠባ ማሰባሰብን ሥራ ከደንበኞች ላይ ብቻ ሳይሆን ከቤተሰብ፣ ከዕድሮች፣ ከአካባቢ እና ሌሎች ምንጮች ላይ ሆኖ የብድር ትኩረቱ ግን በከተሞች ላይ ይሆናል።
- ሐ) አበዳሪ ተቋማት በሁለት ዓመታት ውስጥ 50% በአምስት ዓመታት ውስጥ ደግሞ 80% የብድር አቅማቸውን ከቁጠባ ለመሸፈን አቅደው ይሠራሉ።
- መ) የብድርና ቁጠባ ተቋማት በሥርዓቱ ሕጋዊ ሆነው በታክስ ከፋይነት ለተመዘገቡ፣ በአግባቡ ለሚቆጥቡ፣ ያላቸውን አቅም አሟጠው ለሚጠቀሙ፣ በገበያ ላይ ተወዳዳሪ ሆነው ሊዘልቁ ለሚችሉ ኢንተርፕራይዞች ቅድሚያ በመስጠት ይተገብራሉ።

4.2 የብድር አሠራር ሥርዓት

4.2.1 የብድር ዋስትና አሠራርን ማጠናከር

የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ሥራ ለመጀመርና ለማስፋፋት ብድር አንዱ ዋነኛ ግብዓት ነው ። ተዋንያኑ በራሳቸው ቁጠባና የቤተሰብ ዋስትና ድጋፍ አበዳሪ ተቋማት ለጀማሪዎች ያለዋስትና ለማበደር የሚያጋጥማቸውን ችግር ለማቃለል የሚስችል አሠራር በአነስተኛ የብድርና ቁጠባ ተቋማት ይዘረዳል። በዚህ መሠረት፡-

- ሀ) በክልል መንግሥታት በሚመቻች የብድር ዋስትና ፈንድ ይቋቋማል፣ በብድር ዋስትና ሽፋን ላይ የአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማት ድርሻ እንዲኖራቸው ይደረጋል። ይህ አሰራር ብድር የመሰብሰብና የመስጠት ሥርዓቱ እንዳይኮላሽ በከፍተኛ ጥንቃቄ ሊፈጸም ይገባል።
- ለ) የብድር ዋስትና ፈንዱ ቀጣይነት እንዲኖረው ብድሩን የሚያገኙት ኢንተርፕራይዞች እስከ 1% የአገልግሎት ክፍያ እንዲከፍሉ ሊደረግ ይችላል፣
- ሐ) የብድር ዋስትናው የጥሬ ገንዘብንና የመሣሪያ ሊዝን የሚሸፍን ሆኖ በተለይ ለጀማሪ ተቋማት ብድር ሙሉ የዋስትና ሽፋን ይሰጣል፣
- መ) ተበዳሪዎች ለብድር ዋስትና ሽፋን ብቁ ለመሆን ከሚበደሩት መጠን 20% የቆጠቡ መሆን ይገባቸዋል፣

ሠ) የኤክስፖርት ምርት የሚያመርቱና በዕድገት ተኮር ዘርፍ የተሰማሩ ኢንተርፕራይዞች ብድር ለማግኘት 15% የቆጠቡ መሆን ይገባቸዋል፤

ረ) ኢንተርፕራይዞች የተበደሩትን ገንዘብ ለታለመለት ተግባር ማዋላቸውን የሚያረጋግጥ ሥርዓት ይዘረጋል፤

4.2.2 የብድር ሥርዓቱ ቅድሚያ ትኩረቶች

ሀ) የብድር አቅርቦት ካለው አቅም ውስጥነት አንጻር በሚከተሉት ላይ ያተኩራል፡፡

- ለኤክስፖርት ገበያ የሚያመርቱ ኢንተርፕራይዞች
- ከውጭ አገር የሚገቡትን በሚተኩ ምርቶችና በኮንስትራክሽን ሥራ ለተሰማሩ፤
- በክላስተር ማዕከላት በመሰባሰብ በሞዴልነት ተመርጠው ለሚያመርቱና አገልግሎቶችን ለሚያቀርቡ፤
- የራሳቸው ቁጠባና የመልካም ተበዳሪነት ታሪክ ያላቸው ኢንተርፕራይዞች፤

ለ) በሁሉም የሥራ ዘርፎች የተሰማሩት ኢንተርፕራይዞች ለብድር ብቁ የሚያደርጋቸውን መስፈርት ሟሟላት ይጠበቅባቸዋል፤ እንዲያሟሉም ድጋፍ ይደረግላቸዋል፡፡

ሐ) ከላይ ከተጠቀሱት ውጪ የሆኑ ኢንተርፕራይዞች በሁለተኛ ደረጃ የሚታዩ ይሆናል፡፡

4.2.3 የብድር አጠቃቀም ብቃት መመዘኛ ሥርዓት

ኢንተርፕራይዞች አዲስ ከመበደርም ሆነ ተጨማሪ ብድር ከመጠየቃቸው በፊት የሚወስዱትን ብድር ውጤታማ በሆነ መልኩ መጠቀም እንደሚችሉ፤ ብቁና ተወዳዳሪ መሆናቸውን ማረጋገጥ አለባቸው፤ ለዚህም፡-

ሀ) በሥራ ላይ ሊተገበርና ውጤት ሊያስገኝ የሚችል የአዋጭነት ጥናት (Business plan) ማዘጋጀታቸውን

ለ) የሂሳብ አያያዝ ሥርዓት ያቋቋሙ መሆኑን ነባሮቹ ደግሞ የተመረመረ ሂሳብ ያላቸው መሆኑንን

ሐ) ቀድሞ የተወሰደው ብድር በአግባቡ ለታለመለት ዓላማ መዋሉና ፤ የቁጠባ ባህላቸውና መጠኑም እንደ አንድ መመዘኛ ይታያል፡፡

መ) ኢንተርፕራይዞቹ የመልካም ተበዳሪነት ታሪክ እንዲኖራቸው፤ የአዲት አገልግሎት በወጪ መጋራት ሥርዓት ተጠቃሚ እንዲሆኑ ይደረጋል፡፡

ሠ) የአዲት አገልግሎት በተሻለ መልክ በመንግሥት የሚሰጥበት የሚሰጥበት ሁኔታ ይመቻቻል፡፡

4.3. የፋይናንስ የድጋፍ ዓይነቶች

ሀ) የአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማት በየኢንተርፕራይዞቹ የዕድገት ደረጃ የሚሰጡትን የድጋፍ ዓይነቶች በመለየት የብድር ገንዘቡን በአግባቡና ውጤታማ በሆነ መንገድ ለመጠቀም የሚያስችል ሥርዓት ይዘረጋል፡፡ የብድርና ቁጠባ አገልግሎቱ ወጥ በሆነ መንገድ በአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማት ብቻ እንዲሰጥ ሆኖ ከዚህ ውጪ በማንኛውም መልኩ እንዲከናወን አይፈቀድም፡፡

ለ) የሚሰጠው የብድር መጠን፣ ቅድሚያ የሚሰጣቸውን ዘርፎችና የሥራ መስኮችን ባገናዘበ፣ የብድር ጣሪያ ወጥቶለት ይስተናገዳሉ፤

ሐ) የብድር የዋስትና ዓይነቶችን በማስፋፋት፣ ቅድሚያ የሚሰጣቸውን ዘርፎችና የሥራ መስኮችን በሚያግዝ መልኩ፡-

- የቡድን ዋስትናን፤
- የከተማ አስተዳደሮች ዋስትናን፤
- የሦስትዮሽ ዋስትና እና
- የቤተሰብ ዋስትናን፤
- የቢዝነስ ፕላናቸውንና ንብረታቸውን፤

የሚያካትትና እንደየካባቢው ሁኔታ ተስማሚ የሆነ የዋስትና ዓይነቶችን በሥራ ላይ በማዋል ይፈጸማል ።

መ) ቅድሚያ ለሚሰጣቸው የሥራ ዘርፎች በተሻለ አኳኋንና በዝቅተኛ ወለድ ሙሉ የዋስትና ሽፋን የሚያገኙበትን ሁኔታ ማመቻቸት፡፡

ሠ) የብድር የመመለሻ ጊዜ፣ የዕፎይታ ጊዜንና የሥራ ባህሪያን ባካተተ መልኩ ይታያል፡፡ የመመለሻ ጊዜው ጣሪያም ብድሩ በወቅቱ ተመልሶ ለሌሎች ተበዳሪዎች አገልግሎት የሚውልበትን አጠቃቀም ያገናዘበ ሆኖ ከ36 ወራት ያልበለጠ ይሆናል፤

ረ) የብድር ወለድ ተመንን በተመለከተ

- የአነስተኛ ፋይናንስ አቅራቢ ተቋማት ለተዋንያኑ የሚሰጠው ብድር በዝቅተኛና ተመጣጣኝ ወለድ እንዲሆን ለማድረግ አስተዳደራዊ ወጪያቸውን መቀነስና ቀልጣፋና ዘመናዊ የአሰራር ሥርዓት መተግበር ይኖርባቸዋል፤
- ዕድገት ተኮር የሥራ ዘርፎችና ቅድሚያ የሚሰጣቸው የሥራ ዘርፎች በወለድ ማደግ ምክንያት ተወዳዳሪነታቸው እንዳይዳከምና በምርት ዋጋ ላይ ተጽዕኖ እንዳያሳድር ተመጣጣኝ የወለድ መጠን እንዲሆን ይደረጋል፤
- ከዕድገት ተኮር የሥራ ዘርፎች ውጪ ለሆኑ ተበዳሪዎች የወለድ መጠን እንደየሥራ ዘርፉና አካባቢው ሁኔታ በአበዳሪ ተቋማቱ የሚወሰን ይሆናል፡፡

ሰ) ድህረ ብድር ድጋፎችን በተመለከተ

ተበዳሪዎች የወሰዱትን ብድር በአግባቡ ሥራ ላይ በማዋል ላይ መሆናቸውንና በሂደት የሚያጋጥሟቸውን እጥረቶች ለማቃለልና ብድሩን በወቅቱ መመለስ እንዲችሉ የቁጠባ ማሰባሰብና የብድር ውዝፍ ማስመለስ ሥራ የአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማትና በየደረጃው ያሉ የአመራሩ ዋነኛ ተግባር ይሆናል፡፡

4.4 የመሣሪያ ሊዝ ሥርዓት

ሀ) የኢንቨስትመንት መሣሪያዎች የቁጠባ ፕሮግራምን በተመለከተ

የኢንቨስትመንት መሣሪያዎች የቁጠባ ፕሮግራም የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንዱስትሪዎች የሚያጋጥማቸውን የካፒታል እጥረት የሚቀርፍ እና ብድር ያለመያዣ ለማግኘት የሚያስችል ፕሮግራም ነው፡፡ በዚሁ መሠረት፡-

- የፕሮግራሙ ተጠቃሚ ለማሸነፍ ግዥ ከተገመተው ጠቅላላ ዋጋ ውስጥ 40 በመቶ በባንክ በቁጠባ በማስቀመጥ ቀሪውን 60 በመቶ ከባንክ በብድር እንዲያገኝ ይደረጋል፡፡

- የፕሮግራሙ ተጠቃሚ ገንዘቡን በቁጠባ የሚያስቀምጡት ቢያንስ ለሁለት ዓመታት ሲሆን የባንክ ብድር ከፍለው የሚጨርሱት በሶስት ዓመት ይሆናል።
- የፕሮግራሙ ተጠቃሚ በሚቆጥቡት ገንዘብ ላይ የሚከፈላቸው ወለድ የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ በሚወስነው ዓመታዊ ሀገር-ዓቀፍ የዋጋ ንረት ግምት ላይ የሚመሰረት ይሆናል። በዚህ መሠረት 5.5 በመቶ ወለድ እንዲያገኙ ይደረጋል። በብድር ለሚወስደው ቀሪው 60 በመቶ የሚከፈለው ወለድ በፕሮግራሙ የሚሳተፉ አባላትን ለማበረታታት ሲባል ለቁጠባ ከሚከፈለው 2.0 በመቶ ብቻ በመጨመር 7.5 በመቶ ይሆናል።

ለ) የመሳሪያ ሊዝ ፕሮግራምን በተመለከተ

ይህ ፕሮግራም ብድር ለማግኘት የንበረት ማስያዣ ለማቅረብ (ዋስትና) ችግር ያለባቸው የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የአምስት ዓመቱን የዕድገትና የትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ለማሳካት የሚጫወቱትን ሚና ለማጠናከር እንዲረዳቸው ታስቦ የተዘጋጀ ነው። የሊዝ ፋይናንሲንግ ፕሮግራም የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ ከአነስተኛ የፋይናንስ ተቋማት ጋር በቅንጅት የሚያካሂደው ሆኖ ከከተማ እስከ ገጠር የሚገኙ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የማምረቻ መሣሪያዎችን በሊዝ ሊያገኙ የሚችሉበትን ሁኔታ የሚያመቻች ነው።

ሐ) የኢንቨስመንት፣ መሳሪያና የመሳሪያ ሊዝ ፕሮግራምን ተግባራዊ ለማድረግ

- በኢትዮጵያ ንግድ ባንክ ሥር የመሣሪያ ሊዝ ኢንተርፕራይዝ ተቋቁሞ አገልግሎቱ በስፋት ይሰጣል፤
- የአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማት ከኢትዮጵያ ንግድ ባንክ ጋር በመቀናጀት የመሣሪያ ሊዝ አሠራርን ተግባራዊ ያደርጋሉ፤
- የብረታ ብረትና ኢንጂነሪንግ ኮርፖሬሽንና ሌሎችም የግል አምራች ተቋማት በሥርዓቱ ተሳታፊ እንዲሆኑ ድጋፍ ይደረጋል፤

5. የማምረቻና የመሸጫ ማዕከላት ልማት

የማምረቻና የመሸጫ ማዕከላት በየከተማው በምርትና አገልግሎት ሥራዎች ላይ ለተሰማሩና በተወሰነ አካባቢ ተሰባስበው ምርትና አገልግሎት የሚሰጡ ተጠቃሚ ለመሆን የሚሹ ኢንተርፕራይዞችን ለማስተባበርና ለመደገፍ የተደራጁ ናቸው።

የማዕከላቱ ተጠቃሚዎች በአንድ አካባቢ መሰባሰብ የጋራ መገልገያዎችን ለማደራጀት የተለያዩ የሥልጠና፣ የገበያ፣ የቴክኖሎጂና የምክር አገልግሎት ለማግኘት የሚረዱ በመሆኑ ኢንተርፕራይዞቹ በማዕከሉ ቆይታ ጊዜ ለዕድገትና ሽግግር የሚጠቅም አቅምና ብቃት አግኝተው እንዲወጡ የሚረዱ ነው።

5.1 የማምረቻና መሸጫ ማዕከላት ዓላማ፤

የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በምርትና አገልግሎት ሥራዎች ለመሠማራት እንዲችሉ ምቹ በሆኑ ቦታዎች መሠረተ ልማት የተሟላላቸው ፤ ህንጻዎችና ሼዶች በመገንባት በመጠነኛ ኪራይ ማቅረብና የክላስተሮችን አስተዳደርና አጠቃቀም ወጥ፤ ግልጽና ተጠያቂነት ያለው የአሠራር ሥርዓት በማስፈን ኢንተርፕራይዞች በገበያ ላይ ብቃት ያላቸው ተወዳዳሪ እንዲሆኑ ማስቻል ነው ።

5.2 የማምረቻና መሸጫ ማዕከላት አደረጃጀትና ግንባታ፤

ሀ. የማምረቻና የመሸጫ ማዕከላቱ የከተሞችን ፕላን መሠረት በማድረግና በአገር አቀፍ ደረጃ የሚዘጋጀውን

ስታንዳርድ ዲዛይን በተከተለ መንገድ ለመሠረተ ልማት አቅርቦት አመቺ በሆኑ ቦታዎች ላይ ይገነባሉ፡፡

ለ. ወደ ማዕከላቱ የሚገቡት ኢንተርፕራይዞች ወጥ በሆነ የመመልመያ መስፈርት የሚመረጡ ሆኖ የተጠቃሚዎችን ተሳትፎ ያረጋገጠ አደረጃጀትና አሠራር ይኖረዋል ፡፡

መ. የማዕከላቱ ግንባታ ባዶ መሬትን ለምርትና አገልግሎት ተግባር መስጠትን የሚያስቀርና የተጠቃሚዎችን ክፍተት የሥራ ማስኬጃና የካፒታል ጫናን በሚቀንስ መልኩ ይከናወናል ፡፡

ሠ. የማዕከላቱ ግንባታ የተጠቃሚዎችን የሥራ ጸባይ ያገናዘበና ተሳትፎን በማረጋገጥ የሚከናወን ይሆናል፡፡

ረ. የማዕከላቱ ግንባታና አደረጃጀት የኢንዱስትሪ መስፈርትን ያሟላ ለቴክኖሎጂ ሽግግርና ለገበያ አመቺ የሆኑ መገልገያዎችን ያካተተ እንዲሆን ይደረጋል ፡፡

ሰ. የክልል ኢንዱስትሪና ከተማ ልማት ቢሮዎች ለማምረቻና መሸጫ ማዕከላት የሚሆን መሬት በከተሞች ማስተር ፕላን መሠረት በካርታ በመረከብ የማልማት ተግባር ያከናውናሉ ፡፡

5.3. የማዕከላቱ አጠቃቀምና አስተዳደር

በማዕከላቱ የሚስተናገዱት ኢንተርፕራይዞች ተመሳሳይና ተያያዥነት ባላቸው ምርቶችና አገልግሎቶች የተደራጁ፤ በመመዘኛ መስፈርት የተመረጡ ሞዴሎች እንዲሆኑና በተወሰነ የጊዜ ገደብ ብቃት አማኝተው ወደ ተሻለ የዕድገት ደረጃ እንዲሸጋገሩ የሚረዱ ድጋፎችና አገልግሎቶች እንዲያገኙ ይደረጋል፡፡ ከእነዚህ ድጋፎችና አገልግሎቶች መካከልም፡-

ሀ) በማምረቻና መሸጫ ማዕከላት የሚገቡት ኢንተርፕራይዞች ቅድሚያ ትኩረት በሚሰጣቸው ዘርፎች የተሰማሩና በሞዴል የመምረጫ መስፈርት የተመረጡ ሆነው በግል፤ በንግድ ማህበርና በኅብረት ሥራ ማህበር ህጋዊ ሆነው በመረጡት እንዲደራጁ ድጋፍ ይሰጣቸዋል፡፡

ለ) የኢንተርፕራይዞቹን የሥራ ጸባይ፤ የማምረት አቅም የሚመጥን ቦታ ይመደብላቸዋል፡፡ ኢንተርፕራይዞቹ በመጀመሪያ ዓመት 25% ፣በሁለተኛው ዓመት 50%፣በሶስተኛው ዓመት 75%፣እና በአራተኛው ዓመት የኪራዩን ሙሉ ዋጋ እንዲከፍሉ ይደረጋል፡፡

ሐ) ኢንተርፕራይዞች ከሚያገኙት ገቢ እንዲቆጥቡ ለሥራቸውም በቂ የሆነ የብድር አገልግሎት እንዲያገኙ ይደረጋል፡፡ የተሻለ የቁጠባ ዝግጅት ያላቸው የአገልግሎት ቅድሚያ የሚያገኙበት ሁኔታ ይመቻቻል፡፡

መ) የንግድ ልማት አገልግሎት (BDS) እንዲያገኙና የምርትና የአገልግሎት ብቃታቸው እንዲጎለብትም የባለሙያዎች ድጋፍ ይመቻቻል፡፡

ሠ) የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት የተሟላ፤ የተቀናጀ፤ ችግር ፈቺና ለተወዳዳሪነት የሚያበቃ የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን አገልግሎቶች እንዲሰጧቸው በማድረግ ብቃታቸውን እንዲያሳድጉ ይደረጋል፡፡

ረ) ማምረቻና መሸጫ ማዕከላቱ የመሠረተ ልማት የተሟላላቸው እንዲሆኑ የሚደረግ ቢሆንም ኢንተርፕራይዞቹም የጋራ መገልገያዎች እንዲያደራጁና በማዕከሉ አስተዳደር ውስጥ እንዲሳተፉ ድጋፍ ይሰጣቸዋል፡፡

- ሰ) ኢንተርፕራይዞች ማዕከላቱን በማስተዳደር፣ የጋራ ጥሬ ዕቃዎች ግዥ በማካሄድ፣ ማምረቻ መሣሪያዎችን በማደራጀት፣ ገበያን በማፈላለግና የሰብኮንትራት ሥርዓት ተሳታፊና ግምባር ቀደም ተዋናይ እንዲሆኑ ይደረጋል።
- ሸ) በመንግሥት ግዥዎችም ተጠቃሚ የሚሆኑበት፣ በጨረቃ የሚሳተፉበት፣ ምርትና አገልግሎቶቻቸውን በጥራት፣ በዋጋና በጊዜ ተወዳዳሪ ሆነው የሚያቀርቡበት ድጋፎች ይሰጣቸዋል።
- ቀ) ስለማእከላቱ አጠቃቀምና አስተዳደር ድጋፍ የሚሰጡ፣ የኪራይ ክፍያ በወቅቱ መከፈሉን የሚከታተሉና የተጠቃሚዎችን የአገልግሎት ፍላጎትና ጥያቄዎችን የሚያስተባብሩና የሚያስፈጽሙ ባለሙያዎች በመመደብ ድጋፍ ይሰጣል።
- በ) ወደክላስተር መግባት የማይችሉ የሥራ ዘርፎች በአሉበት ቦታ ድጋፍ ይደረግላቸዋል።

6. የአንድ ማዕከል አገልግሎት ሥርዓት

የአንድ ማዕከል አገልግሎት ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ህጋዊ ሆነው በምርትና አገልግሎት ሥራዎች እንዲሰማሩ፣ መንግሥታዊ ድጋፎችን በአግባቡ እንዲያገኙና በሌሎች ተቋማት የሚሰጡትንም አገልግሎቶች በተቀናጀ፣ ግልጽና ቀልጣፋ በሆነ መልክ ከአንድ ሥፍራ ለመስጠት እንዲያስችል የተደራጀ አገልግሎት ነው ።

6.1 የማዕከላቱ ዓላማ፤

ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማትና ዕድገት አስፈላጊ የሆኑ አገልግሎቶችን ግልጽ፣ ቀልጣፋና ውጤታማ በሆነ መንገድ ከአንድ ሥፍራ (ማዕከል) በመስጠት ሕጋዊነትን ማስፈን፣ የኢንተርፕራይዞችን የዕድገትና የሽግግር ሂደትን ማመቻቸት ነው ።

6.2 የአንድ ማዕከል አገልግሎት አደረጃጀት፤

አገልግሎቱ እንደየአካባቢው ተጨባጭ ሁኔታ የተገልጋይ ኢንተርፕራይዞችን ብዛት መሠረት በማድረግ በወረዳ፣ በክፍለ ከተማና በከተማ ደረጃ የሚደራጀና የሚሰጥ ነው።

በማዕከሉ ውስጥ ፈቃድና ምዝገባ የሚያካሂዱ፣ ምክርና መረጃ የሚሰጡ፣ የብድር አገልግሎቶችን የሚያመቻቹ፣ የኢንዱስትሪ ኤክስፔንሽን አገልግሎት ፈላጊዎችን ከቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት ጋር የሚያገናኙ፣ የክላስተር ማዕከላትን የሚከታተሉና አገልግሎቶችን የሚያስፈጽሙ ባለሙያዎችን ይይዛል። በማስፈጸሚያ መመሪያዎች ማንዋሎችና ሰነዶች ይደራጃል ።

የዚህ ዓይነት አደረጃጀት የኢንተርፕራይዞችን ዕድገትና ሽግግር ከማገዝም በላይ የሕብረተሰቡን ጥቅም ለማረጋገጥና ውድድር የሰፈነበት ገበያ ለመፍጠር የሚያግዝ የተደራጀ አገልግሎት ይሆናል።

6.3 በአንድ ማዕከል የሚሰጡ አገልግሎቶች፤

6.3.1 ሕጋዊነትን ለማስፈን የሚሰጡ አገልግሎቶች፤

ሀ. ሥራ አጦችን መመዝገብ ወደ ስራ የተሰማሩትንና የተደራጁትን ለይቶ መረጃ መያዝ፤

ለ. በኅብረት ሥራ ማህበራት ማደራጀት፤ መመዝገብና ምስክር ወረቀት መስጠት፤

ሐ. የግለሰብ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ዋና ምዝገባና የንግድ ፈቃድ አገልግሎት፤

መ. የንግድ ማህበር ዋና ምዝገባና የንግድ ፈቃድ አገልግሎት፤

ሠ. የግብር ከፋይነት ምዝገባ አገልግሎት፤

ረ. የንግድ ፈቃድ ማደስ፤ ለውጥና የመሠረዝ አገልግሎት፤

ሰ. የሂሳብ አያያዝና ኦዲት አገልግሎት ማመቻቸት

6.3.2 መንግሥታዊ ድጋፎችና አገልግሎቶች፤

ሀ. የማምረቻና የመሸጫ ክለስተር ማዕከላትን የማመቻቸት/ማዘጋጀት/ ጥቅም ላይ ማዋልና ማስተዳደር፤

ለ. የብድርና ቁጠባ አገልግሎት ማመቻቸት፤

ሐ. የብድር አመላለስና የቁጠባ አሰባሰብን ማጠናከር

መ. መረጃዎችን የማሰባሰብ፤ የማጠናቀርና ለተጠቃሚዎች የመስጠት

ሠ. ኢንተርፕራይዞችን በመንግሥት የልማት ፕሮጀክቶች በማሳተፍ የገበያ ተጠቃሚ ማድረግ፤

ረ. ኤግዚብሽኖችና ባዛሮችን በማስተባበር ምርትና አገልግሎቶችን በማስተዋወቅ መደገፍ፤

ሰ. በኢንተርፕራይዞች መካከል የልምድ ልውውጥና የገበያ ትስስር ማመቻቸት፤

ሸ. ኢንተርፕራይዞች የጋራ መገልገያዎች፤ የጋራ ግዥና የገበያ ማፈላለግ ሥራዎች እንዲሰሩ መደገፍ፤

ክፍል ሶስት

የስትራቴጂው ማስፈጸሚያ ስልቶች

1. የድጋፍ ሰጪ ተቋማት አቅም ግንባታ

ሀ) የዘርፉን ልማት ለማስፈጸም ሚና የሚጫወቱ አካላት ስለዘርፉ ልማትና ይህንኑ የልማት ዕቅድ በብቃት ለማስተግበር፣ በስትራቴጂው ውስጥ የተቀመጡትን የድጋፍ ማዕቀፎች በተሟላ ዕውቀት ላይ ተመስርቶ ለማዘጋጀትና ለመተግበር እንዲችሉ፣ በሌሎች ሀገሮች ምርጥ ተሞክሮ ላይ የተመሰረተ ዕውቀትና ክህሎት እንዲጨብጡ፣ ከሀገራችን ሁኔታ ጋር በማጣጣም በየደረጃው የሚያስፈልጉ ድጋፎችን በብቃት ለመተግበር እንዲችሉ፣ መሠረተ ሰፊ እና ተከታታይነት ያለው የአመለካከት ለውጥ እንዲሁም የዕውቀትና የክህሎት ማሳደጊያ ስልጠናዎች ያስፈልጋሉ። ለዚህም የአቅም ግንባታ መርህ ግብር ቀርጾ መተግበር ያስፈልጋል።

ለ) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ስትራቴጂ ዋነኞቹ አስፈፃሚ አካላት የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲዎች፣ የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ስልጠና ተቋማት፣ የአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማት በየደረጃው ያሉ አመራሮች ናቸው።

1.1 የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ስልጠና ተቋማት አቅም ግንባታ

የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ስልጠና ተቋማት መምህራንና አመራሮች ስለ ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት የተሻለ ግንዛቤ እንዲያገኙና ዋነኛ ተግባራቸው የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ማብቃት በመሆኑ ዘርፉን በተመለከተ ተገቢ ስልጠና ሊሰጣቸው ይገባል። ይህም የኢንዱስትሪ ልማት ስትራቴጂን እንዲሁም የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ የዘርፉን የልማት አቅጣጫና ግቦች በተገቢው መንገድ በመገንዘብና ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ስልጠና ከመስጠትና የቴክኖሎጂ ሽግግር ተግባራትን ከማከናወን አንፃር ይታይ የነበረውን የተሳሳተ ቅኝት ለማስተካከል የሚረዳ ሊሆን ይገባል። በተጨማሪም ሥልጠናው መምህራንና አመራሩን የተሟላ የኢንዱስትሪ ኤክስፔርትን አገልግሎቶችን ለመስጠት የሚያበቃ ብቃትን የሚያሳብስ ይሆናል። በዚሁ መሠረት፡-

ሀ) የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ስልጠና ተቋማት መምህራንና አመራሮች ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ችግር ፈቺ ድጋፍ መስጠት እንዲችሉ የክህሎት ክፍተታቸው እየታየ በፌዴራል የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ኤጀንሲ የአቅም ግንባታ ስልጠና እየተዘጋጀ እንዲሰጥ ይደረጋል፤

ለ) የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ስልጠና ተቋማት ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የተሟላ ድጋፍ ለመስጠት የሚያስፈልጓቸው ግብአቶች በፌዴራል የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ኤጀንሲና በክልል ኤጀንሲዎች እንዲሟሉ ይደረጋል።

ሐ) የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት፣ መምህራንና አመራሮች የብቃት ማረጋገጫና ለተቋማቱ ደግሞ አለም አቀፍ ስታንዳርዶች(ISO) ዕውቅና እንዲገኙ ይደረጋል።

- መ) ተከታታይነት ያለው የግንዛቤ ማስጨበጫ ስልጠና በየክልሉ ከሚገኙ የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት መካከል የተሻለውን በመምረጥና ለዚህ ተግባር በማድራጀት እየተዘጋጀ ይሰጣል።
- ሠ) ለሥልጠናው አስፈላጊ የሆነ ካሪኩለም በመቅረጽ የማሰልጠኛ ማቴሪያሎች በማዘጋጀትና የማስተግበሪያ ማኑዋሎች በመቅረጽ እንዲተገበር ይደረጋል።
- ረ) የተቋሞቹን አደረጃጀቶች ለዚሁ ድጋፍ በሚያመች አካሏን ማስተካከል፣ በአንድ ማዕከል አገናኝ ባለሙያ መመደብ፣ በማዕከላቱ ይህን ድጋፍ የሚያስተባብር ምክትል ርዕሰ መምህር መመደብ

1.2 የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲዎች አቅም ግንባታ

1.2.1 የፌዴራል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲ፡-

- ሀ) በአዲስ ቅኝት በማድራጀት የተሻለ አቅም ኖሮት የክልል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲዎችና የፌዴራል አስፈጻሚ ተቋማትን የማስተባበርና የማቀናጀት ተግባሩን በአግባቡ እንዲወጣ ይደረጋል። ለዚህም እንዲረዳው ከዓለም አቀፍ ተቋማት ጋር በሚኖር የትስስርና የትብብር አሠራር ተጠቃሚ እንዲሆን ይደረጋል፤ በየደረጃው የሚገኙ ባለሙያዎቹም ምርጥ የዓለም አቀፍ ተሞክሮን የሚቀስሙበት አሠራር ይዘረጋል።
- ለ) ለክልል ኤጀንሲዎች የተሟላ ድጋፍ ለመስጠት የሚያስችሉት ግብዓቶች (የሰው ኃይል፣ መሣሪያ፣ ፋሲሊቲዎች) እንዲሟላላት ይደረጋል።
- ሐ) ከፍተኛ ባለሙያዎችና አመራሮች ዕውቀትና ክህሎታቸው እንዲዳብር የአጫጭርና መካከለኛ ጊዜ ስልጠናዎች እንዲያገኙና እንዲሰለጥኑ ይደረጋል።

1.2.2 በየክልሉ ያሉ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ኤጀንሲዎች፡-

- ሀ) ወጥ በሆነ ወይም ለሥራው አግባብ ባለው መልክ እንዲደራጁ አስፈላጊው ድጋፍ ይደረጋል፤
- ለ) ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የተሟላ ድጋፍ ለመስጠት የሚያስፈልጓቸው ግብዓቶች በየደረጃው ባሉ አካላት እንዲሟሉ ይደረጋል።
- ሐ) የማምረቻና መሸጫ ማዕከላትን በተጠናከረና በተቀናጀ መልክ መምራትና ማስተዳደር የሚያስችል አደረጃጀት፣ ዕውቀትና ክህሎት እንዲኖራቸው ይደረጋል።
- መ) በየክልሉ ተደራጅተው የሚገኙት የአንድ ማዕከል አገልግሎት መስጫ ማዕከላት ወጥነት ያለው አደረጃጀት፣ ተልዕኮና አሠራር እንዲኖራቸው ይደረጋል፤
- ሠ) በየደረጃው የሚገኙ አመራሮችና ከፍተኛ ባለሙያዎች ዕውቀትና ክህሎታቸው እንዲዳብርና እንዲሰለጥኑ ይደረጋል።
- ረ) ባለሙያዎች ስልጠናና ተከታታይ ትምህርት የሚያገኙበት የአሰራር ሥርዓት በፌዴራል ኤጀንሲ እንዲዘጋጅ ይደረጋል፤

1.3 የአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማት አቅም ግንባታ

በየክልሉ የሚገኙ የአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማት ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የፋይናንስና የብድር ድጋፍ ሲሰጡ ቆይተዋል። ይሁን እንጂ ከኢንተርፕራይዞች ሰፊ ፍላጎት አንጻር ሲታይ አቅርቦቱ በቂ አይደለም። ስለሆነም የአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማትን አቅም ለማጎልበት፤

- ሀ) ባለሙያዎች በሲቪል ስርቪስ ኮሌጅ በሚዘጋጅና በሚሰጥ ተከታታይነት ያለው የአመለካከትና የክህሎት ክፍተትን የሚሞላ ስልጠና እንዲያገኙ ይደረጋል።
- ለ) ያለባቸውን የፋይናንስ እጥረት ለማቃለል ህብረተሰቡ የቁጠባ ባህሉን እንዲያዳብር ተከታታይ ትምህርትና ስልጠና በየደረጃው ለሚገኙ አካላት በመስጠት ህብረተሰቡ፣ ዕድሮችና የአካባቢ ማህበራት በአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋም ገንዘባቸውን እንዲያስቀምጡ እንዲሁም ተበዳሪዎች አስቀድመው እንዲቆጥቡ በማድረግ የፋይናንስ አቅማቸው እንዲጠናከር ይደረጋል።
- ሐ) የፋይናንስ አቅማቸውን ለማሳደግ የተለያዩ የቁጠባና የአገልግሎት ክፍያ ገቢዎች (የጡረታ ክፍያ፣ የሐዋላ አገልግሎት፣ ታክስ መሰብሰብ....) አገልግሎት እንዲሰጡ ይደረጋል።
- መ) በዘርፉ የተሰማሩ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የትርፋቸውን ከ15-20% በአነስተኛ የብድርና ቁጠባ ተቋም ውስጥ እንዲቆጥቡና ገንዘባቸውን እንዲያስቀምጡ የሚያስችል የማበረታቻ ስርዓት ይዘረጋል።
- ሠ) ክፍተኛ ባለሙያዎቻቸው ዕውቀትና ክህሎታቸውን የሚያገለብትና የሙያ ደረጃቸውን የሚያሻሽል ቀደም ብሎ በሚቀረጽ ካሪኩለም መሠረት ሥልጠና እንዲያገኙ ይመቻቻል።
- ረ) ተቋማቱ የሚገለገሉበት የአሰራር ሥርዓት በብሔራዊ ባንክና በማህበራቸው ተዘጋጅቶ ተግባራዊ የሚሆንበት ሁኔታ ይመቻቻል። በኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ ውስጥ የተቋማቱ አቅም ግንባታ ሥራ የሚያከናውንና የሚያስተባብር ጠንካራ አደረጃጀት ይቋቋማል።

1.4 በየደረጃው የሚገኙ የአመራር አካላት አቅም ግንባታ

ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የሚሰጡ ድጋፎች የተቀናጁና ውጤታማ እንዲሆኑ በየደረጃው የሚገኙ የአመራር አካላት ያሳለሰሰ ጥረት ወሳኝ ሚና ይኖረዋል። ስለሆነም፡-

- ሀ) በየደረጃው የሚገኙ አመራሮች ስለ ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ስትራቴጂ ያላቸውን ግንዛቤ ለማሳደግ አጫጭር ስልጠናዎች በፌዴራል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲ በኩል እንዲያገኙ ይደረጋል።

ለ) በየደረጃው የሚሰጡ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ድጋፎች ግልፅነትና ተጠያቂነትን ባረጋገጠ ሁኔታ መሰጠታቸውን አመራሩ በግንባር ቀደምትነት እንዲያረጋግጥ የሚያስችልና በተለይም ብድር በመስጠትና ማስመለስ ረገድ ቁልፍ ሚና እንዲኖረው የአሰራር ሥርዓት ይዘረጋል።

ሐ) በየደረጃው የሚገኙ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት እንቅስቃሴ እና የድጋፍ ሰጪ አካላት ቅንጅታዊ አሰራር የሚገመገምበትና የሚመዘንበት የአሰራር ሥርዓት ይዘረጋል።

መ) በየደረጃው የሚገኙ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማትን የሚከታተሉ አመራሮች በሥራው ላይ እንዲቆዩ የሚያስችል የአቅም ግንባታ፣ አመቺ የሥራ ሁኔታና የሰው ኃይል ልማት ሥርዓት ይዘረጋል።

ሠ) በየደረጃው የተገኙ ምርጥ የአመራር ተሞክሮዎች ተቀምጠው እንዲስፋፉ ይደረጋል።

ረ) የተቀናጀ ድጋፍ ማረጋገጥ እንዲቻል የድጋፍ አስፈጻሚ አካላት በቋሚ አስተባባሪ አካል (steering committee) መልክ ተደራጅተው ይንቀሳቀሳሉ። በፕሮግራሙ ድርሻ ያላቸው ባለድርሻ አካላት፣ የዘርፉ አንቀሳቃሾችና ዋናዎቹ አስፈጻሚ አካላት የምክክር ጉባኤ በየደረጃው ይኖራቸዋል።

2. የስትራቴጂው አስፈጻሚ አካላት ድርሻ

ይህ ስትራቴጂ ሀገር አቀፍ ተፈጻሚነት ያለው ሆኖ የፌዴራልና የክልል መንግስታት አስፈጻሚ አካሎች ሚና ተለይቶና ተቀናጅቶ የሚፈጽሙት ይሆናል። ይህንኑ መሠረት በማድረግ የየአንዳንዱ አስፈጻሚ አካል ድርሻ እንደሚከተለው ይሆናል።

2.1. የፌዴራል አስፈጻሚ አካላት ድርሻ

ሀ) በፌዴራል ደረጃ ስትራቴጂውን የማስፈጸም ኃላፊነት ያለባቸው በዋነኝነት የከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚኒስቴር፣ የፌዴራል የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ኤጀንሲ፣ የፌዴራል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲ ይሆናሉ።

ለ) የነዚህ ተቋማት ዋነኛ ተግባራት የአቅም ግንባታ ሥራዎችን ማከናወን፣ የድጋፍ ማዕቀፍን ለማስፈፀም አስፈላጊ የሆኑ ዝርዝር የአቅም ግንባታ ማዕቀፎችንና የአፈጻጸም መመሪያዎችን ማዘጋጀት እና አፈጻጸማቸውን መከታተል ይሆናል።

የየአንዳንዱ ድርሻም የሚከተለው ነው።

2.1.1 የከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚኒስቴር

ሀ) የፌዴራል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲን መደገፍና አቅሙን መገንባት፤

ለ) የዘርፉን ልማት ለማፋጠን የሚረዱና የሚሻሻሉ ህጎችን ማጥናትና ለመንግስት ማቅረብ፣ ሲፈቀድም በተግባር ላይ እንዲውል ማድረግ፤

- ሐ) ከተሞች የዘርፉን ልማት እንዲያደግፉና በባለቤትነት እንዲፈጽሙ ማስተባበር፤ በየክልሉ ያሉ ልምዶችን ቀምሮ ምርጥ ልምዶችን ማስፋፋት፤ ጉድለቶች በቀጣይነት እንዲስተካከሉ ድጋፍ መስጠት፤
- መ) የአቅም ግንባታ ሥራዎችን ማከናወን፤
- ሠ) በዘርፉ ልማት ሚና ያላቸውን አካላት ማስተባበር፤

2.1.2 የፌዴራል የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ስልጠና ኤጀንሲ

- ሀ) የሥልጠናና የቴክኖሎጂ ልማት ማዕቀፎችን ማዘጋጀት፤
- ለ) የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና መምህራንን አቅም መገንባት፤
- ሐ) ይህን ስትራቴጂ በብቃት ለማስፈጸም በክልሎች የሚገኙ የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ስልጠና ኤጀንሲዎችን አቅም መገንባትና ሥራዎቻቸውን ማቀናጀት፤

2.1.3 የፌዴራል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲ

- ሀ) የድጋፍ ማዕቀፎችን እንዲቀረጹ ማድረግና በሂደትም ማሻሻል፤
- ለ) የዘርፉን ዕቅድ የማጠናቀር፤ አፈጻጸሙን የመከታተልና የመገምገም፤
- ሐ) የዘርፉን ልማት የተመለከቱና ልማቱን የሚያፋጥኑ መረጃዎችን ማሰባሰብ፤ ማጠናቀርና ማሰራጨት፤
- መ) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የአዲት አገልግሎት የሚያገኙበትን ሁኔታ ያመቻቻል፤
- ሠ) የክልል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲዎችን መደገፍ አቅማቸውን መገንባት፤

ረ) የሀገር ውስጥና የኤክስፖርት ገበያ ልማት ሥራዎችን ማከናወን፤

- ሰ) የድጋፍ ማዕቀፎችን ለማስፈጸም የሚረዱ መመሪያዎች ማዘጋጀትና መተግበር፤
- ሸ) ዓመታዊ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ጉባኤ ማዘጋጀት፤
- ቀ) የዘርፉን የልማት ችግሮች ለመለየትና ለመፍታት የሚያስችሉ ጥናቶችን ማከናወን ፤አለም አቀፍ ተሞክሮዎችን መቀመርና ለተጠቃሚዎች ማሰራጨት አፈጻጸሙንም መከታተል፤

2.1.4 የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ

- ሀ) ብድር እና ቁጠባ አሰጣጥ መመሪያዎችን ማዘጋጀትና መተግበር፤
- ለ) የአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማትን ሥራዎች ማስተባበርና ማቀናጀት፤
- ሐ) የአለም ምርጥ ተሞክሮን መቀመር፤ መረጃውን ማሰራጨት፤ አፈጻጸሙን መከታተልና መደገፍ፤
- መ) የአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማትን አቅም መገንባት፤

2.1.5 የዘርፍ ኢንዱስትሪ ልማት ኢንስቲትዩቶች

- ሀ) ለሞዴል የዕድገት ተኮር ኢንተርፕራይዞች ልዩ የክህሎት ማሳደጊያ ድጋፍ ማድረግ፤

ለ) አነስተኛ፤ መካከለኛና ከፍተኛ ኢንተርፕራይዞችን ሊያስተሳስሩ የሚችሉ የገበያ ትስስር ድጋፍ ማድረግ፤

ሐ) ከአነስተኛ ወደ ታዳጊ መካከለኛ ለሚሸጋገሩ ኢንተርፕራይዞች ልዩ ትኩረት በመስጠትና የድጋፍ ማዕቀፎች በማዘጋጀት መተግበር፤

2.2. የክልል አስፈጻሚ አካላት ድርሻ

የክልል አስፈጻሚ አካላት የሚባሉት በዋነኝነት የኢንዱስትሪና ከተማ ልማት ቢሮዎች፣ የክልል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲዎች፣ የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ኤጀንሲዎች፣ የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ስልጠና ተቋማት፣ የአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማት ናቸው። የነዚህ አካላት ድርሻ የሚከተለው ነው።

2.2.1 የክልል ኢንዱስትሪና ከተማ ልማት ቢሮ(የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲዎች)

ሀ) በየክልሉ የዘርፉ የልማት ስትራቴጂ በተገቢው ሁኔታ መተግበሩን ማረጋገጥ በስትራቴጂው አፈጻጸም የሚከሰቱ ችግሮችን መፍታት፤

ለ) በፌደራል ደረጃ የዘርፉን ልማት በሚመለከት የተዘጋጁ የድጋፍ ማዕቀፎች፣ የአቅም ግንባታ መርሀግብሮችና እነዚህን ለማስፈጸም የሚዘጋጁ ልዩ ልዩ ረቂቅ መመሪያዎችን መነሻ በማድረግ ዝርዝር የአፈጻጸም መመሪያ ማውጣት ተግባራዊነታቸውን መከታተል፤

ሐ) በዘርፉ ለተሰማሩ ኢንተርፕራይዞች የማምረቻና የመሸጫ ቦታ ማዘጋጀት የክላስተር ልማትን ማከናወን፤ ለኢንተርፕራይዞች አስፈላጊ የሆኑ ቦታዎችን በካርታ በመረከብና በማዘጋጀት በግልፅ መመሪያ ማስተላለፍና አጠቃቀሙን መከታተልና ማረጋገጥ፤

መ) የገበያ ልማት ሥራዎችን ማከናወን፤

ሠ) የአንድ ማዕከል አገልግሎትን ማደራጀትና ማጠናከር፤ አገልግሎቶቹን በአግባቡ መስጠት የሚያስችል የተሻሻለና አዳዲስ ስርዓቶችን መዘርጋት የማዕከላቱንም አቅም መገንባት፤

ረ) በዘርፉ ከሚሠሩ አካላት ጋር ለመወያየትና ተቀናጅቶ ለመሥራት የሚያስችል ስልት መቀየስ፤ የምክክር መድረክ ማመቻቸት፤

የክልል የኢንዱስትሪና ከተማ ልማት ቢሮዎች ከላይ የተዘረዘሩትን ተግባራት የሚያስተባብሩና የሚያስተገብሩ በየደረጃው የተዋቀሩ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲዎች እና ወይም ጽ/ቤቶች ይኖራቸዋል።

2.2.2 የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ስልጠና ኤጀንሲ/ቢሮ

ሀ) የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ስልጠና ተቋማት ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የተስማሚ ቴክኖሎጂዎችና ማምረቻ መሣሪያዎች ፤ ዲዛይኖችንና ሞዴሎችን እንዲያመርቱና ለዘርፉ ተስማሚ ሥልጠና እንዲሰጡ አቅማቸውን መገንባት፤

ለ) በኢያንዳንዱ የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ስልጠና ተቋም በአሉበት ክላስተር ወይም ጂኦግራፊያዊ ክልል ያሉ ኢንተርፕራይዞችን በስትራቴጂ ውስጥ ከተቋማቱ የሚጠበቀው የድጋፍ ማዕቀፍና የአቅም ግንባታ መርሀግብሮች በጥራት መዘጋጀታቸውንና መተግበራቸውን ማረጋገጥ፤

ሐ) በክልል የሚገኙ የግብርና ቴክኖሎጂ ማዕከላትንና የጎልማሳ ማሰልጠኛ ጣቢያዎችን በመረከብና ውጤታማና ቀልጣፋ የቴክኖሎጂ ልማትና ስርጭት አገልግሎት እንዲሰጡ ማደራጀት፤ መምራትና አቅማቸውን መገንባት፤

2.2.3 የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት

ሀ) የተሟላና ለውጤታማነት የሚያበቃ የኢንዱስትሪ ኤክስፔንሽን አገልግሎትን ማደራጀትና መስጠት፤

ለ) የተረጋገጠ ቴክኖሎጂን የመለየት፤ የብተና፤ የዲዛይንና ናሙና ምርት ሥራዎችን ማከናወንና ማሰራጨት፤

ሐ) በኢንተርፕራይዞች የዕድገት ደረጃ መሠረት ተፈላጊነት፤ ጥልቀትና ስፋት ያለው ለተወዳዳሪነት የሚያበቃ ሥልጠናዎችን ማዘጋጀትና መስጠት፤

መ) ሠልጣኞች የብቃት ማረጋገጫ እንዲያገኙ ድጋፍ መስጠት፤

ሠ) የሥራ ፈጣሪነትን፤ ታታሪነትን፤ ተወዳዳሪነትን፤ የቆጣቢነትን አመለካከት ለማስፈን የሚያስችሉ እንደ ካይዘን የመሳሰሉና ሌሎችም ተዛማጅነት ያላቸውን የሥራ አመራር መርሆዎችንና ዘዴዎችን መቀመር፤ ሥልጠና ማዘጋጀትና መስጠት እና ተዛማጅ የምክር አገልግሎት መስጠት፤

ረ) የጥገና፤ የመሳሪያ ኪራይ አገልግሎት መስጠትና የመለዋወጫ ዕቃዎችን በመሥራት በአካባቢያቸው ለሚገኙ ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ድጋፍ ማድረግ፤ የጋራ አገልግሎቶች(የጥራት መቆጣጠሪያ፤ የዲዛይን ፤ ወዘተ...) መስጠት፤

2.2.4 የአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማት

ሀ) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን ዕድገት ደረጃዎች መሠረት ያደረጉ የፋይናንስ ምርቶች (Financial Products) ያዘጋጃሉ፤

ለ) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን የቁጠባ ባህል የሚያበረታታ አሠራር መዘርጋት፤

ሐ) የተቋማት የዕድገት ደረጃን ተከትሎ በሚዘጋጅ የብድር መሥፈርት መሠረት ብድር መስጠትና መሰብሰብ፤

መ) ከሀገር ውስጥና ከውጪ ሀገራት የምርጥ ተሞክሮ ሥራዎችን በማጠናቀር የተሻሻለ የአሠራር ሀሳብ በማመንጨትና በማፀደቅ መተግበር፤

ሠ) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን መልካም ተበዳሪነት ታሪካቸውን ለመያዝ የአዲትና የፋይናንስ ሪፖርቶችን መገምገም፤

2.2.5 የከተሞች የአንድ ማዕከል አገልግሎቶች

ሀ) የመሥሪያና የገበያ ቦታ ማመቻቸትና የገበያ ዕድል መፍጠር፤

ለ) ውጤታማና ቀልጣፋ አገልግሎት አሰጣጥ ሥርዓትን በመዘርጋት መተግበር፤

ሐ) ሕጋዊነትን የማላበስ ሥርዓት መዘርጋትና መተግበር፤

መ) የብድር፣ የስልጠናና የቴክኖሎጂ ልማት ዕድገት ድጋፍ እንዲያገኙ ማመቻቸት፤

2.3 ተባባሪ ተቋማት

ተባባሪ ተቋማት የሚባሉት የዘርፉን ልማት በቀጥታ የሚያስፈጽሙ ባይሆንም ለልማቱ የሚሰጡት ድጋፍ የጎላ ድርሻ ያላቸው ናቸው። የነዚህ ተቋማት ድርሻም የሚከተለው ይሆናል።

2.3.1 መንግሥታዊ ያልሆኑ ድርጅቶችና የልማት አጋሮች

ሀ) በፌዴራል ኤጀንሲ የሚካሄደውን የክልል ኤጀንሲዎች የአቅም ግንባታ መርሀግብሮች መደገፍ፤

ለ) በክልል የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ኤጀንሲዎች የሚካሄደውን የአቅም ግንባታ መርሀግብር መደገፍ፤

ሐ) በክልል የኢንዱስትሪና ከተማ ልማት ቢሮዎችና የክልል ኤጀንሲዎች የአቅም ግንባታ ሥራዎችን መደገፍ፤

መ) የድጋፍ ማዕቀፎችንና የአቅም ግንባታ መርሀግብሮችን ለማስፈጸም የገንዘብ ድጋፍ ማድረግ፤

ሠ) ምርጥ ተሞክሮን መቀመር፤ የሰው ኃይልና የፋይናንስ ድጋፍ ማድረግ፤

2.3.2 የምርምርና ከፍተኛ የትምህርትና ሥልጠና ተቋማት

ሀ) የዩኒቨርሲቲዎችና የቴክኖሎጂ ኢንስቲትዩቶች የመደበኛ ሰልጣኞች የመመረቂያና የጥናት ፕሮጀክቶች በአብዛኛው የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን ችግር የሚቀርፍ እንዲሆን ማድረግ፤

ለ) ተስማሚ የሆኑ ማምረቻ መሣሪያዎች በአካባቢና በቀላል ጥሬ ዕቃ እንዲመረቱ የሚያስችል ጥናትና ምርምር በማድረግ ውጤቱን ለተለያዩ ተቋማት ማስተዋወቅ፤

ሐ) በጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የቴክኖሎጂ ፍላጎት ዳሰሳ ጥናት ላይ እንዲሳተፉ ማድረግ፤

2.4 የፌዴራል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲ አደረጃጀት

ሀ) ከአለፈው ልምድ እንደታየው አንዱና ዋነኛው ድክመት የፌዴራል ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲ ቅኝትና የማስፈጸም አቅሙ ደካማ መሆኑ ነው። ይህን ስትራቴጂ አሁን ባለው ተቋም አደረጃጀትና አቅም ለማስፈጸም የማይቻል መሆኑ የታመነ ነው። ስለሆነም ይህን ሊተካ የሚችል በአደረጃጀቱ፣ በአመራሩና በሰው ኃይሉ የተሻለ ተቋም መመሥረት አስፈላጊ ይሆናል።

ለ) ይህ ተቋም በሁለት ዘርፎች የሚደራጅ ይሆናል። እነዚህም የአቅም ግንባታ እና የቢዝነስ ልማት ዘርፎች ናቸው።

ሐ) እነዚህ ዘርፎች በሁለት ም/ዋና ዳይሬክተሮች የሚመሩ ይሆናል።

2.4.1 የቢዝነስ ልማት ዘርፍ ዋና ተግባሮች

ሀ) ሀገራዊ ዕቅድ የማዘጋጀት፣ የመከታተል፣ የመደገፍና አፈጻጸሙን የመገምገም፤

ለ) የድጋፍ ማዕቀፎችን መቅረጽ፤ አፈጻጸማቸውንም መከታተል፤

ሐ) የገበያ ልማትን በተለይም የወጪ ገበያን የማልማትና የመደገፍ፤

መ) ለዘርፉ ልማት አጋዥ የሆኑ መረጃዎችን ማደራጀትና ማሰራጨት፤

ሠ) ሊተገበሩ የሚችሉ የፕሮጀክት ፕሮፋይሎችን ማዘጋጀትና ወቅታዊ እንዲሆኑ ማድረግ፤

2.4.2 የአቅም ግንባታ ዋና ተግባሮች

ሀ) የዘርፉን የልማት ችግሮችን ለመለየትና ለማስወገድ እንዲሁም የሕግ ማዕቀፎችን የአፈጻጸም ችግሮች ለማሳየት የሚያስችሉ ጥናቶችን ማከናወን፤

ለ) የፌዴራል እና የክልል ኤጀንሲዎችን ባለሙያዎች እና አሠራር አቅም ለመገንባት የሚያስችል ሥልጠናዎችን ማዘጋጀትና መስጠት፤

ሐ) የፌዴራልና የክልል ኤጀንሲዎች አቅም ለማሳደግና ዕውቀታቸውን ለማበልጸግ የሚያስችል ዘመናዊ የሥራ አመራር ቴክኒክ (ካይዘን) ሥልጠና መስጠት፤

2.5 የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞችን ልማታዊ ተሳትፎ ማሳደግና ማጠናከር

በዘርፉ የተሰማሩ ኢንተርፕራይዞችና ባለቤቶቻቸው ሁልጊዜ በመንግሥት ድጋፍ ላይ የተንጠለጠሉ እንዳይሆኑ በሂደት በራስ የመተማመንና ራስን በማብቃት መርህ ላይ ተመስርተው እንዲንቀሳቀሱ ማድረግ አንዱ ወሳኝ ተግባር ነው። የተወዳዳሪነትና ጤናማ የፋክክር ስሜት በመካከላቸው እንዲሰርዕ አበክሮ መሥራት ያስፈልጋል። ከዚህ አኳያ፡-

ሀ) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በተሰማሩበት የሥራ ዘርፍ የሚደራጁበት አሠራር በመቀየስ የዘርፉን ልማት ለማፋጠን በሚያስችሉና በጋራ ጉዳዮቻቸው ዙሪያ የሚመክሩበትን መድረክ ለመፍጠር በማሳበራት እንዲደራጁ ድጋፍ ይደረጋል፤

ለ) ኢንተርፕራይዞች በክላስተርና በገበያ ማዕከላት ውስጥ የሚኖራቸው አስተዳደራዊ ተሳትፎአቸው እንዲጠናከር ድጋፍ ይደረጋል፤

ሐ) ኢንተርፕራይዞች በጋራ ልማት የሚሳተፉበት ሁኔታ ይመቻቻል፤

2.5.1 የፌዴራል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ካውንስል

ሀ) የከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚኒስትር ሰብሳቢ፤

ለ) ኢንዱስትሪ ሚኒስቴር አባል፤

ሐ) ንግድ ሚኒስቴር አባል፤

ሐ) የሴቶች፣ የህጻናትና የወጣቶች ሚኒስቴር አባል፤

መ) የፌዴራል የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ኤጀንሲ አባል፤

- ሠ) የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ አባል፤
- ረ) የአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋም ማኅበር አባል፤
- ሰ) የጥቃቅንና አነስተኛ ዘርፍ ማህበራት አባል፤
- ሸ) የፌዴራል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲ ዋና ዳይሬክተር አባልና ፀሐፊ ይሆናሉ።

2.5.2 የክልል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ካውንስል

- ሀ) የክልል ምክትል ርዕሳነ መስተዳድሮች ሰብሳቢ፤
- ለ) የኢንዱስትሪና ከተማ ልማት ቢሮ ተወካይ አባል፤
- ሐ) የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ኤጀንሲ ኃላፊ አባል፤
- መ) የፋይናንስ ተቋማት አባል፤
- ሠ) የመሠረተ ልማት ተቋማት አባል፤
- ረ) የጥቃቅንና አነስተኛ የዘርፍ ማህበራት ተወካይ አባል፤
- ሰ) የጥቃቅንና አነስተኛ ዘርፍ ልማት ኤጀንሲ ኃላፊ አባልና ፀሐፊ፤

2.5.3 የወረዳ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ካውንስል

- ሀ) የወረዳ መስተዳድር ዋና ሥራ አስፈጻሚ /አስተዳዳሪ ሰብሳቢ፤
- ለ) የኢንዱስትሪና ከተማ ልማት ጽ/ቤት ኃላፊ አባል፤
- ሐ) የአነስተኛ የብድርና ቁጠባ ተቋማት አባል፤
- መ) የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋም ተወካይ አባል፤
- ሠ) የጥቃቅንና አነስተኛ ዘርፍ ማኅበር አባል፤
- ረ) የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ጽ/ቤት ኃላፊ ፀሐፊ

2.5.4 የከተማ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ካውንስል

- ሀ) የከተማው ከንቲባ ሰብሳቢ፤
- ለ) የከተማው የኢንዱስትሪና ከተማ ልማት ጽ/ቤት አባል፤
- ሐ) አነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማት አባል፤
- መ) የጥቃቅንና አነስተኛ የዘርፍ ማኅበራት ተወካይ አባል፤
- ሠ) የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋም ተወካይ አባል፤
- ረ) የከተማው የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ጽ/ቤት ኃላፊ አባልና ፀሐፊ፤

2.5.5 የካውንስሎች ዋና ዋና ተግባራት

በሁሉም ደረጃ ያሉ ካውንስሎች ዝርዝር አሠራር ካውንስሎች በሚያወጡት ዝርዝር የአፈጻጸም መመሪያ መሠረት የሚፈጸም ሲሆን በሁሉም ደረጃ፤

- ሀ) የዘርፉን ስትራቴጂ መሠረት አድርጎ የተዘጋጀውን ዕቅድ አፈጻጸም ማየት፤ ለሚነሱ የአፈጻጸም ችግሮች መፍትሔ መስጠት፤

- ለ) የሥራ ድርርዕሽንና ድግግሞሽን በማስወገድ ቅንጅታዊ ሥራ እንዲሠራ አመራር መስጠት፤
- ሐ) የዘርፉን ልማት አስመልክቶ የአስፈጻሚ፣ የድጋፍ ሰጪ እና የቴክኖሎጂ ተቋማት እንዲፈፅሟቸው የተዘጋጁ የድጋፍ ማዕቀፎችና የአቅም ግንባታ ሥራዎችን አፈፃፀም መገምገም፤
- መ) የተሳካ የኢንተርኔት ሰጪ ተፈጥሮአዊ ዕድገት መከናወኑንና ይህንኑ ለማስፈፀም የሚሰጡ ድጋፎች ፍትሐዊ በሆነ መንገድ መከናወኑን መገምገምና ማረጋገጥ፤
- ሠ) በየደረጃው ሞዴል ኢንተርኔት ሰጪ አግባብነት በአለው መሥፈርትና ፍትሐዊ በሆነ አካሄድ መመረጣቸውንና መበረታታቸውን ማረጋገጥ፤
- ረ) በዘርፉ ልማት ላይ አዳዲስና የተሻሻሉ የአፈፃፀም ሀሳቦችን በማመንጨት እንዲተገበር ማድረግና ማስተግበር፤

3. የልማት ግቦችና መርሃ ግብር

3.1. የዘርፉ የልማት ግቦችና ዋና ዋና ሥራዎች

3.1.1 የ(2003-2007) የዘርፉ የልማት ግቦች

- በአምስት ዓመት የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ መሰረት በ5 ዓመታት የዘርፉ የልማት ግቦች የሚከተሉት ናቸው፡፡
- ሀ) የተሟላ ድጋፍ በመስጠት ለ3 ሚሊዮን ሥራ አጥ ዜጎች የሥራ ዕድል መፍጠር፤
  - ለ) 8 ሺ ለሚሆኑ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲ ባለሙያዎች ሥልጠና መስጠት፤
  - ሐ) 3 ሚሊዮን ለሚሆኑ አንቀሳቃሾች በኢንተርፕራይዝ፣ በዕደ ጥበብና በቴክኒክ ሙያ ሥልጠና መስጠት፤
  - መ) በኢንተርፕራይዝ ተመዝግበውና ተደራጅተው ወደ ሥራ ለሚገቡ 1.7 ሚሊዮን ለሚሆኑ አንቀሳቃሾች ግምቱ 146 ሚሊዮን ካሬ ሜትር የሚሆን ለ21 ሺ ሺድና ለ800 ሕንጻዎች መገንቢያ መሬት ማዘጋጀት፤
  - ሠ) ለ1.4 ሚሊዮን አንቀሳቃሾች የብር 10 ቢሊዮን የአገር ውስጥ እና ለ110 ሺ አንቀሳቃሾች የብር 300 ሚሊዮን የውጭ ሀገር የገቢያ ዕድል መፍጠር፤
  - ረ) ለጥቃቅንና አነስተኛ ዘርፍ ተጠቃሚዎች ዝግጁ በሆኑና የቴክኖሎጂ ሽግግር ለማካሄድ የሚያስችሉ 1,700 ፕሮፑታይዎችን ማዘጋጀት፤
  - ሰ) በዕቅድ ዘመኑ እድገት ተኮር በሆኑ የሥራ ዘርፎች ላይ 2.4 ሚሊዮን የሚሆኑ አንቀሳቃሾችን ማደራጀት፤
  - ሸ) በየክልሉ ትኩረት በተሰጣቸው የሥራ መስኮች 1600 የተሻሻሉ መሣሪያዎች ማምረትና ማሰራጨት፤
  - ቀ) ለ245,610 የጥቃቅንና አነስተኛ ልማት ኢንተርፕራይዞች የንግድ ልማት አገልግሎት (BDS) መስጠት፤
  - በ) ለ900,000 አንቀሳቃሾች የመረጃና ምክር አገልግሎት መስጠት፤

ተ) በኢንተርፕራይዝ ተደራጅተው ወደ ሥራ ለሚገቡ 2.2 ሚሊዮን የሚሆኑ አንቀሳቃሾች ብር 11 ቢሊዮን የብድር አገልግሎት ማመቻቸት፤

ቸ) ለብድር አገልግሎት የሚውለው ገንዘብ ከ80% በላይ ከቁጠባ እንዲሰባሰብ ማድረግ፤

ኀ) ለአነስተኛ የብድርና ቁጠባ ተቋማትና ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲ ኃላፊዎችና ባለሙያዎች ሥልጠና መስጠት፡፡

3.1.2. ዋና ዋና ሥራዎች

በሰነዱ የተቀመጡትን ሥራዎች ወደ ትግበራ ለማሸጋገር የሚከተሉት ዋና ዋና ሥራዎች ይፈፀማሉ፡፡

ሀ) የተሻሻለውን የጥቃቅንና አነስተኛ ልማት ስትራቴጂን በመንግስት ማፀደቅ፤

ለ) አስፈጻሚ የፌዴራልና የክልል ኤጀንሲዎችን መልሶ ማደራጀት፤

ሐ) የድጋፍ ማዕቀፎችን ማዘጋጀትና መተግበር፤

መ) የተዘጋጁ የድጋፍ ማዕቀፎችን በአካባቢው ሀብት ላይ የተመሠረቱ አዲስ የሥራ ዘርፎችንና የድጋፍ ማዕቀፎችን ለሥራ አጦች ማስተዋወቅ አስፈላጊ የግንዛቤ መስጫ ፕሮግራሞችን መተግበር፤

ሠ) በአንቀሳቃሾች፣ በአደራጆች፣ በአመራሮች ዘንድ ትክክለኛ አመለካከትና ግንዛቤ ለመፍጠር የሚያስችሉ ሥልጠናዎችን መስጠት፤

ረ) አበዳሪ ተቋማት የሰው ኃይላቸውን በማደራጀትና በማጠናከር በከተሞች የብድር አገልግሎት አድማሳቸውን በማስፋት የእድገት ተኮር ዘርፍ ላይ የተሰማሩ ተበዳሪዎችን የብድር ፍላጎት እንዲያሟሉ ማድረግና የአበዳሪ ተቋማትን ሀብት በማጠናከር እስካሁን በዘርፉ ልማት ያልተሳተፉት የአነስተኛ ብድር አቅራቢ ተቋማትን በማሳተፍ የብድር አገልግሎቱን ማጠናከር፤

ሰ) ዕድገት ተኮር የሥራ ዘርፎችን በመንግሥት በሚገነቡ ክላስተሮች (ሼዶችና ህንጻዎች) ውስጥ እንዲስተናገዱ ማድረግ፤ እና የክላስተር ተጠቃሚዎችን ያሳተፈ የክላስተር አስተዳደር ሥርዓት መዘርጋት፤

ሸ) ከመሬት አስተዳደር ጋር በቅንጅት በመስራት የማምረቻና የመሸጫ ቦታን በካርታ መለየትና በስቶክ ይዞ ማልማት፤

ቀ) የመንግስት ግንባታዎች፣ የፍጆታ ዕቃዎች፣ የቢሮ ዕቃዎች፣ የሆስፒታልና የትምህርት ተቋማት የምግብ አቅርቦቶች፣ የግብርና የእርሻ መሳሪያዎች በጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች እንዲቀርቡ በማስተባበር፤ እንዲሁም የዘርፉ ድጋፍ ሰጪ ተቋማት አደረጃጀቶችን በማጠናከር የገበያ ድርሻ አቅማቸውን ማስፋፋትና ማጠናከር፤ የገበያ ትስስር መፍጠር፤

በ) የተለያዩ ቴክኖሎጂዎችን የመቅዳት፣ የማከማቸት የመምረጥና የማሸጋገር አቅም ለምፍጠር የሚያስችል ሥርዓት በመዘርጋት፣ በተለይም ከቴክኖሎጂ ኢንስቲትዩትም ሆነ አግባብነት ካላቸው ተቋማት ጋር ግንኙነት በመፍጠር የቴክኖሎጂ ሽግግር ተግባራት ላይ በጋራ መስራት፤

ተ) በየደረጃው ተፈላጊና ተዓማኒነት ያለው የመረጃ ፍሰት ሥርዓት መዘርጋት፤

ቸ) የተሻሻሉ የአመራረት ሂደትና ዓለም አቀፍ የጥራት ደረጃ ያሟሉ ምርቶች የሚያመርቱ የአገር ውስጥ ወይም የውጭ ሀገር አምራቾችን በመለየት ተሞክሮአቸውንና ውጤቶቻቸውን የሚያሳይ መረጃ ለኢንተርኔት-ዘወትር በተለያዩ የሚዲያ ዘዴዎች ማስተላለፍ፤

3.2 ቅንጅታዊ አሰራር

ቅንጅታዊ አሰራር በሥራ ሂደት የሚፈጠርና የሚተገበር ሊሆን ስለሚገባ ይህንኑ መሠረት በማድረግ የቅንጅታዊ አሰራር ስርዓት ወጥ በሆነ መንገድ በፌዴራል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲ አስተባባሪነት የሚከናወን ሲሆን አፈጻጸሙም፡-

ሀ) በየትኛውም ደረጃ ያሉ አስፈጻሚና ድጋፍ ሰጪ አካላት ይህንን ስትራቴጂ በየበኩላቸው ለማስተግበር የሚያስችል የ5 ዓመት ዕቅድና የአንድ ዓመት ዝርዝር ዕቅድ በማዘጋጀት በየደረጃው ያፀድቃሉ፡፡ በየደረጃው ያሉ ዕቅድ አጽዳቂ አካላት የቀረቡትን ዕቅዶች ትስስርና ይኸው ሊያስመዘግብ የሚችለውን ውጤት መሠረት በማድረግ የተቀናጀና የተጣጣመ መሆኑን ማረጋገጥ ይኖርባቸዋል፡፡

ለ) በአጽዳቂ አካላት የጸደቀው ዕቅድ በፌዴራል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲ በኩል ተጠቃሎ ሀገራዊ የ5 ዓመት እና የአንድ ዓመት ዝርዝር ዕቅድ ይዘጋጃል፡፡

ሐ) በተዘጋጀው ዕቅድ መሠረት የየሩብ ዓመቱ ዕቅድ አፈጻጸም በቀጥታ ለፌዴራል ኤጀንሲ እንዲደርስ ተደርጎ ይኸው በከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚኒስቴር መሪነት በጋራ እንዲገመገም ይደረጋል፡፡ የፌዴራል ኤጀንሲው ወቅታዊ የመስክ ግምገማዎችን በተጨማሪ በማካሄድ ለተጠናከረ ክትትል ድጋፍ ግባት የሚሆን መረጃ ያሰባስባል፡፡

መ) ዓመታዊ የአፈጻጸም ሪፖርት በየደረጃው ተዘጋጅቶ በፌዴራል ኤጀንሲው በኩል ተጠቃሎ በከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚኒስቴር መሪነት በጋራ እንዲገመገም ይደረጋል፡፡

3.3 የስትራቴጂው ማስፈጸሚያ መርሃ ግብር

ተ.ቁ	ዋና ተግባራት	ፈጻሚ አካል	የጊዜ ሰሌዳ																	
			2003				2004				2005				2006				2007	
1	የተቋማት አደረጃጀትና አወቃቀር																			
	1.1. የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ስትራቴጂ በመንግሥት ማጸደቅ፤	ፌዴራል መንግስት																		
	1.2 በተሻሻለው የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ስትራቴጂ ላይ የክልል ከፍተኛ አመራሮችን ማወያየት፤	የመንግስት የበላይ አካል																		
	1.3 የፌደራል ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ኤጀንሲ ማቋቋሚያ ደንብ ማዘጋጀት፤ <ul style="list-style-type: none"> የማቋቋሚያ ደንቡን በሚኒስትሮች ምክር ቤት ማጸደቅ፤ ኤጀንሲውን በአዲስ መልክ ማዋቀር፤ ለክልሎች ረቂቅ የማቋቋሚያ ደንብ ማዘጋጀት	ክልላዊ																		
	1.4 ክልሎች ከጸደቀው ሀገራዊ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ኤጀንሲ ደንብ በመነሳት፤ <ul style="list-style-type: none"> የክልል የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲዎች ማቋቋሚያ ደንብ ማጽደቅ፤ የክልል ኤጀንሲዎችን እንደገና ማደራጀት፤	የክልል መንግስታት																		
	1.5 በኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ የአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማትን አቅም የሚገነባና ድጋፍ የሚሰጥ ክፍል ማደራጀት፤	ኢብባ																		

ተ.ቁ	ዋና ተግባራት	ፈጻሚ አካል	የጊዜ ሰሌዳ																
			2003				2004				2005				2006				2007
	1.6 በፌዴራልና በክልል ደረጃ የዘርፉን ልማት የሚከታተሉና የሚያስፈጽሙ የSteering committee ማዋቀር፤	ክልኮሚ/ፌጥአንስ ልኬ																	
	1.7 በየክልሉ ከተሞችና የአስተዳደር እርከኖች የሚመለከታቸው ባለድርሻ አካላት የሚወክሉበትና የዘርፉ አንቀሳቃሾች በብቃት የሚሳተፉበት የመማክርት ጉባዔዎች ማቋቋም፤	ክልሎች/ከተሞች																	
	1.8 በየክልሉ የአንድ ማዕከል አገልግሎት ባለሙያዎችና የኢንዱስትሪ ኤክስፔንሽን ባለሙያዎች የሚሰለጥኑበት የማሠልጠኛ ማዕከል ማደራጀት፤ <ul style="list-style-type: none"> የአሰልጣኞች ሥልጠና አዘጋጅቶ መስጠት፤	የክልል ቱሙትስኬ																	
2	የኢንተርፕራይዞች የድጋፍ ማዕቀፎች ማስፈጸሚያ መመሪያዎች፤ ማንዋሎችና ሰነዶች ማዘጋጀት፤	ፌጥአኢልኬ																	
	2.1 በዘርፉ የአመለካከት ለውጥ የሥራ ተነሳሽነት የሚያሰፍንና አዲሱን ስትራቴጂ የሚያስተዋውቅ ሰነድ ማዘጋጀትና ግንዛቤ ማስጨበጥ፤ <ul style="list-style-type: none"> ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዝ ልማት ኤጀንሲ አመራሮችና ባለሙያዎች ፤ ለቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ስልጠና መምህራንና አመራሮች፤ በየደረጃው ላሉ የከተማ አመራሮች፤ ለዘርፉ ልማት የመማክርት ጉባዔ አባላት፤ ለዘርፉ አንቀሳቃሾች	ፌጥአኢልኬ																	

ተ.ቁ.	ዋና ተግባራት	ፈጻሚ አካል	የጊዜ ሠሌዳ															
			2003				2004				2005				2006			
	2.2 የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን አገልግሎት አሰጣጥ መመሪያ ማዘጋጀት፤	ፌዮአኢልኤ/ፌቴሙትስኤ																
	<ul style="list-style-type: none"> የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን ካሪኩለም ማዘጋጀት፤ የኢንዱስትሪ ኤክስቴንሽን ሥልጠናና ምዘና ትግበራ ማንዋል ማዘጋጀት፤ የቴክኖሎጂ ልማት እድገት (ሥርጭት) ማንዋል ማዘጋጀት፤ የቴክኖሎጂ ኩረጃ፣ ብዜትና ስርጭት ማንዋል፤ የማዕከላት መገልገያ ፋሰሊቴዎች አጠቃቀምና የኪራይ ዋጋ አተማመን፤ 																	
	2.3 የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የስራ አመራር ሥልጠና ማንዋል ማዘጋጀት፤	ፌዮአኢልኤ/ፌቴሙትስኤ																
	<ul style="list-style-type: none"> የኢንተርፕራይዞች ሥራ አመራር ማንዋል፤ የካይዘን ሥልጠና ማንዋል፤ 																	
	2.4 የማምረቻና መሸጫ ክላስተሮች አጠቃቀም መመሪያ ማዘጋጀት ፤	ፌዮአኢልኤ/ክጥአኢልኤ																
	<ul style="list-style-type: none"> የማምረቻ ካላስተር የቦታ መረጣ፣ በካርታ የተደገፈ ዲዛይን፣ የመሠረተ ልማት ዝጅግትና የክላስተር አጠቃቀም አስተዳደር የተጠቃሚዎች ቆይታና ኪራይ ዋጋ ፤ 																	
	2.5 የብድርና ቁጠባ አገልግሎት መመሪያ ማዘጋጀት፤	ኢብባ/የኢትዮጵያ አነስተኛ ብድርና ቁጠባ ማህበር																
	<ul style="list-style-type: none"> የብድርና ቁጠባ ዕውቀትና ግንዛቤ ማሳደጊያ ሰነድ ማዘጋጀት፤ ቁጠባ መር የሆነ የብድር አገልግሎት አሰጣጥ፣ የብድር ሥርዓቱ የቅድምያ ትኩረት፣ የተበዳሪዎች የብቃት መመዘኛ የብድር አሰጣጥና አመላለስ የወለድና ብድር መጠን ፣ የዋስትና ዓይነቶች መመሪያ ፤ 																	
	2.6 የማምረቻና የአገልግሎት መስጫ መሣሪያዎች ሊዝ መመሪያ ማዘጋጀት፤	ንግድ ሚኒስቴር																
	2.7 የአንድ ማዕከል አገልግሎት አሰጣጥ መመሪያ ማዘጋጀት፤	ፌዮአኢልኤ																
	<ul style="list-style-type: none"> የማዕከላቱ አደረጃጀት አሠራርና አፈጻጸም፤ 																	

ተ ቁ	ዋና ተግባራት	ፈጻሚ አካል	የጊዜ ሠሌዳ																			
			2003				2004				2005				2006				2007			
	2.8 የገበያና ግብይት ልማት ማዕቀፍ መመሪያ ማዘጋጀት፤ <ul style="list-style-type: none"> የክልሎችና ከተሞች ፕሮጀክቶች፣ የገበያ ትስስርና የመንግስት የዕቃና አገልግሎት ግዥ ፤ ለሀገር ውስጥ ገበያና ለውጭ ገበያ ተሳትፎ ድጋፎችና የመረጃ አሰጣጥና አጠቃቀም፤ ከመካከለኛና ከፍተኛ ኢንተርፕራይዞች ጋር የሚፈጠሩ የገበያ ትስስሮች ፤	ፌዮአኢልኤ																				
	2.9 የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ድረ - ገጽና ዳይሬክተሪ ማዘጋጀት፤	ፌዮአኢልኤ																				
	2.10 የሂሳብ አያያዝና የኦዲት አሠራር ማንዋል ማዘጋጀት <ul style="list-style-type: none"> የሂሳብ አያያዝ ማንዋል ማዘጋጀት፤ የኦዲት ስራ ማንዋል ማዘጋጀት፤	ፌዮአኢልኤ/ክ ጥአኢልኤ																				
	2.11 ሀገር አቀፍ የጥቃቅን አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ስታትስቲክሳዊ መረጃ ለማሰባሰብ የሚያስችል መመሪያ ማዘጋጀት፤	ማስኬጀንሲ/ፌ ጥአኢልኤ																				
	2.12 ለምርትና አገልግሎት ኢንቨስትመንት የሚውሉ ፕሮፋይሎች ማዘጋጀት፤ <ul style="list-style-type: none"> ቀደም ብለው የተዘጋጁ የኢንቨስትመንት ፕሮፋይሎችን ወቅታዊ ማድረግ ፤ ለጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የሚያገለግሉ ፕሮፋይሎችን መለየትና ማዘጋጀት፤ በየክልሉ የተዘጋጁትን ፕሮፋይሎች ማሰባሰብና፤ በስትራቴጂው ላይ የተመለከቱትን የፕሮጀክት ኃሳቦች ወደ ፕሮፋይል በመለወጥ ማሠራጨት፤ ከውጭ ሀገር የሚገቡ ምርቶችንና አገልግሎቶችን የሚተኩና በዘርፉ አንቀሳቃሾች ሊመረቱ የሚችሉትን በፕሮፋይል መልክ አዘጋጅቶ ማሠራጨት፤	ፌዮአኢልኤ/ክ ጥአኢልኤ																				
	2.13 ከአነስተኛ ወደ መካከለኛ የሚሸጋገሩ ኢንተርፕራይዞች የሽግግር መመሪያ ማዘጋጀት፤ <ul style="list-style-type: none"> የአገልግሎትና የድጋፍ አሰጣጥ፤ የኢንዱስትሪ መንደር/ዞን ዝግጅት፤	ፌዮአኢልኤ/ክ ጥአኢልኤ																				

ተ ቁ	ዋና ተግባራት	ፈጻሚ አካል	የጊዜ ሠሌዳ																			
			2003				2004				2005				2006				2007			
	2.14 ዓመታዊ የምርጥ ኢንተርፕራይዞች ምርትና አገልግሎት ኤግዚብሽን ማካሄድና ውጤታማዎችን መሸለም፤	ፌዮአኢልኤ/ክ ጥአኢልኤ																				
3	የድጋፍ ሰጪ ተቋማት አቅም ግንባታ ሰነድ ማዘጋጀት፤																					
	3.1 የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት አቅም ግንባታ መመሪያ፤ • ለመምህራንና ለባለሙያዎች የአጫጭር ሥልጠናዎችና የምርጥ ተሞክሮ ቅመራና ልምድ ልውውጥ ማካሄጃ ሰነድ፤ • የአሠልጣኞች ሥልጠና ሰነድ፤ • የመምህራንና የአመራሮች ብቃት ማረጋገጫ ዝግጅት ሰነድ፤ • በየደረጃው ያሉ አመራሮችና ክፍተኛ ባለሙያዎች የክፍተኛ ትምህርትና ሥልጠና መመሪያ፤	ፌቴሙትስኤ																				
	3.2 የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ኤጀንሲዎች አቅም ግንባታ መመሪያ ማዘጋጀት፤ • የፌዴራል ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማት ኤጀንሲ አቅም ግንባታ፤ • የኤጀንሲው ባለሙያዎች አጫጭር ሥልጠናዎችና የተቀመሩ ምርጥ ተሞክሮዎች የልምድ ልውውጥ (በሐገር ውስጥ በውጭ አገር) ማከናወኛ ሰነድ፤ • የክፍተኛ ባለሙያዎችና አመራሮች የክፍተኛ ሥልጠና አሠጣጥ መመሪያ፤ • የክልል ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ኤጀንሲዎች የአቅም ግንባታ፤	ክልላዊ/ፌዮአ ኢልኤ																				

ተ ቁ	ዋና ተግባራት	ፈጻሚ አካል	የጊዜ ሠሌዳ																	
			2003				2004				2005				2006				2007	
	3.3 የአነስተኛ ብድርና ቁጠባ ተቋማት አቅም ግንባታ ማከናወን፤ <ul style="list-style-type: none"> • የሥልጠና መመሪያና ማንዋል ማዘጋጀት፤ • የብድር አፈሰሮችና ባለሙያዎች፤ • የተቋማቱ ከፍተኛ አመራሮችና ባለሙያዎች የአጭር ጊዜ ሥልጠና፤ • የተቀመሩ ምርጥ ልምዶች ተሞክሮ ልውውጥ፤	ኢብባ/የኢትዮ ጽድ አነስተኛ ብድርና ቁጠባ ማህበር																		
	3.4 በየደረጃው ለሚገኙ አመራሮችና አካላት አቅም ግንባታ ማከናወን፤ <ul style="list-style-type: none"> • የአስፈጻሚ መ/ቤቶችና ድርጅቶች የአመራር አካላት፤ • በየእርከኑ የተዋቀሩት የዘርፉ መማክርት ጉባኤ አመራሮች፤ • የኢንተርኔት ላይ ባለቤቶችና የማህበራት መሪዎች፤	ክልላዊ/ፌዴራል ንስልኬ																		
4	ዕቅድ፣ ዝግጅትና የአፈጻጸም ክትትሎች፤																			
	4.1 የ5 ዓመት (2003-2007) መርሃ ግብር ማዘጋጀትና ማጸደቅ፤	ክልላዊ/ፌዴራል ንስልኬ																		
	4.2 የ2003 ዓ/ም ዕቅድ ማዘጋጀትና ማጸደቅ፤	ፌዴራል ንስልኬ																		
	4.3 የዕቅድ አፈጻጸም/የሩብ፣ የማሻሻያ ዘመን ወራት፣ ዓመታዊ/ዓመታዊ ማካሄድ፤	ፌዴራል ንስልኬ																		
	4.4 የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኔት ላይ ልማት ዓመታዊ ጉባኤ ማካሄድ፤	ፌዴራል ንስልኬ																		

የምህፃኒ ቃል መፍቻ፡-

- 1) ክልላዊ- ከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚኒስቴር
- 2) ፌዴራል ንስልኬ- ፌዴራል ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኔት ላይ ልማት ኤጀንሲ
- 3) ቴሌኮሙኒኬሽን- ቴሌኮሙኒኬሽን መ/ያ ትምህርትና ስልጠና ተቋም
- 4) ክልላዊ- ክልል ጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርኔት ላይ ልማት ኤጀንሲ
- 5) ኢብባ- የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ
- 6) ፌዴራል ንስልኬ- ፌዴራል ቴሌኮሙኒኬሽን መ/ያ ትምህርትና ስልጠና ኤጀንሲ
- 7) ማስኬጀንሲ- ማዕከላዊ ስታትስቲክስ ኤጀንሲ